This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1837
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

839.98
u

FRAGMENTA
VERSIONIS ULPHILANÆ,

CONTINENTIA

PARTICULAS ALIQUOT EPISTOLÆ PAULI AD ROMANOS,

HAUD PRIDEM EX CODICE RESCRIPTO BIBLIOTHECÆ GUELFERBYTANÆ ERUTA, ET A *FRANCISCO ANTONIO KNITTEL*, ARCHIDIACONO, EDITA, NUNC CUM ALIQUOT ANNOTATIONIBUS TYPIS REDDITA

A

JOHANNE IHRE,

REG. CANCELL. CONSIL. PROF. REG. ET SKYTT. EQUITE AURATO DE STELLA POLARI, REGIÆ SOCIET. SCIENT. UPSAL. ET LIT. HUM. STOCKH. SOCIO, NEC NON SOCIET. ANTIQUAR. LONDINENSIS MEMB. HONOR.

ACCEDUNT DUÆ DISSERTATIONES AD PHILOLOGIAM MOESOGOTHICAM SPECTANTES.

98917

UPSALIÆ ANNO MDCCLXIII.

PREFATIO.

Jam diu eſt, quod orbis eruditus ſperare deſtitit, fore, ut verſionis veteris Gothicæ, ab ULPHILA Epiſcopo in uſum popularium confectæ, aliquid reperiretur, præter id, quod continet Codex Argenteus, in Bibliotheca Upſalienſi ſervatus: etiamſi certum ſit, recentioribus ſeculis, immo poſt renatas litteras, unum aut forte alterum illius exemplum ſuperfuiſſe.

Nam ut nihil de WALAFRIDO dicam, qui in Libro de *Rebus Eccleſiaſticis*, Cap. 7. commemorat, ſuo ævo adhuc monumenta extitiſſe hujus metaphraſeos; ex PHILIPPO MARNIXIO tradit JACOBUS USSERIUS, Armachanus ArchiEpiſcopus, in epiſtola ad FR. JUNIUM data, & ſubjuncta Alphabeto ejus Gothico, in Bibliotheca Comitis HERMANNI NEWENARII extitiſſe codicem Gothicum, *aureis argenteisque litteris in papyro exaratum*, & univerſum novum Teſtamentum complectentem. Auctor libelli, *de literis & Lingva Getarum*, curante BONAV. VULCANIO, Lugduni Bat. 1597. impreſſi, ſalutationem angelicam, Luc. 1:28. & 49. orationem dominicam, Canticum Mariæ & Simeonis Gothicis litteris, ligno inciſis, edidit. Is vero alio, quam, qui Werdinenſis olim cœnobii erat, nunc noſtræ Bibliothecæ præcipuum cimelium eſt, uſus fuiſſe videtur verſionis Gothicæ exemplo, id quod vel ideo annotare juvat, quod aliter ſenſiſſe video præter admirandæ eruditionis virum, modo laudatum USSERIUM, Editorem citati libelli, & quos vidi eruditorum omnes. Sed qui cum his, quas publici juris fecit VULCANIUS, particulis Codicem noſtrum contulerit, manifeſta deprehendet diſcriminis documenta. Nam præter quam quod littera illa H, quam ſe inveniſſe dicit Marc. 14: 51. in voce *grHpun*, in noſtro codice, ubi manifeſte *gripun* extat, reperiunda non ſit, uti recte mo-

nuit eruditiſſimus JUNIUS, adſunt etiam alia non minus evidentia hujus rei indicia. Scilicet video, in auctoris hujus codice Matth. 6: 12. *thai* lineolam ſuperimopoſitam habere, abſentis litteræ *m* indicem, quam tamen vocem plene pictam vides in Codice noſtro. Adſunt etiam non paucæ diverſitates aliæ, quas nec caſui nec oſcitantiæ amanuenſis tribuas, uti dum Luc. 1: 50. *theim* loco *thaim* comparet, & v. 53; *gaſotida* per *τ*, quum tamen requireretur iſta littera, quæ Græcorum *ϑ* æquivalet, *gaſothida*. Hæ ſcilicet diverſitates tales ſunt, ut non niſi ſemiperito, ut ita loquar, exſcriptori tribui poſſint, quum qui Linguæ penitus ignarus ſit, qvalis utique ille fuit, cujus opera uſus eſt BONAVENTURA, preſſe πρωτοτύπε veſtigia ſequi, neceſſum habeat. *). Hoc itaque exemplum, niſi forte idem fuit, quod in Bibliotheca NEWENARIANA alias aſſervabatur, tertium fuit, cujus ad nos notitia pervenerit. Quo inſperatam magis, eo proinde ſolidiorem apud eruditos gratiam iniit Vir Reverendus & Guelferbytanorum ArchiDiaconus, Dom. FRANCISCUS ANTONIUS KNITTEL, qui e diuturnis tenebris protraxit nonnulla hujus verſionis fragmenta, continentia aliquot pericopas Epiſtolæ PAULI ad Romanos. Delituerant illa diu in Bibliotheca Guelpherbytana, ſeu quia ſic in fatis erat, ſive quod nemini, qui hæc ſtudia fovebat, ſatis ad hanc provinciam ornandam otii erat. Vir vero modo laudatus noſtris votis ultro obviam ivit, ſpartamque, non uno nomine oneroſam, in ſe ſuſcepit. Nam uti Gothicæ litteraturæ expers erat, & codex non ſolum canæ vetuſtatis ſed & reſcriptus (hoc eſt, cui, ut chartæ compendium faceret librarius, recentius aliud ſcriptum illeverat) ita cum lingua & fugientibus litteris ſimul certamen habuit. Id vero in laudem Auctoris publice prædicabo, majorem, quam ſperari poterat, induſtriam Eum adhibuiſſe, ita ut contextum verborum feliciter extricaverit,

*) Singulare eſt, nec prætereundum, in excerptis VULCANII, Matth. 6: 13. *Mibes* ita ſcribi, ut *bs* unam literam conſtituat, idemqve Scriptionis compendium in Codice Argenteo hoc loco, eoque, quantum ſcio, unico reperiri. Diceres, aut utrumque exemplum ab eodem librario fuiſſe pictum, aut unum ab altero exſcriptum: cur autem noſtri Codicis Scriptor illud pingendi compendium uſurpaverit, evidens eſt, quum ſcilicet evitare vellet, ne longior ſyllaba extra marginem, quem jam exceſſit, nimium evagaretur.

rit, ſi a nonnullis locis diſceſſeris, quæ ulteriori indagine mihi indigere viſa ſunt. Ea autem ne Lectorem, horum ſtudiorum non incurioſum, præterirent, & ſimul ut lucem aliquam pretioſo huic fragmento adderem, ſuaſu amicorum meorum, qui hoc a me efflagitarunt, Eruditorum examini ulteriori hæc qualiacunque ſubdere, cum animo meo conſtitui: non quod pulcrum duxi, quamplurimos in KNITTELII labore nævos invenire, ſed quia nonnihil mihi viſus eram animadvertiſſe, quod lucem Linguæ huic, plurium jam vigentium non inficiandæ matri, affundere poſſent. Inſuper noſtri orbis eruditis ingratum non fore arbitrabar, ſi, qui Codicem Argenteum manibus terunt, hanc tanquam mantiſſam ipſi adjungere queant, demtis illis, quæ in editione KNITTELIANA a Gothica literatura aliena ſunt. Faciam vero id ea modeſtia, quæ me decet, & lenitate majori, quam illius erga nil tale exſpectantem inelegantes conatus promeriti ſunt. Parum enim aberat, quin indignarer, ubi in Præfatione KNITTELIANA relatum legi, me, neſcio quas, inſidias ſtruxiſſe, ut hoc palladium ipſi auferrem, immo, ut verbis ejus utar, *prædarer ex periclitato ejus apographo.* Ignoro ſane, quorſum hæc valeant, aut qua ratione viro bono, & non omnium imprudentiſſimo, in animum venire potuiſſet, alieno labore ita frui velle, ut ſua crimina erudito orbi ultro mox eſſet proditurus. Immo vero, ut candide & Latine loquar, eratne quidpiam apud KNITTELIUM, quod ego meum facere vellem? Scire deberet, parcius iſta viris, alienæ laudis non indigis, eſſe objicienda. Ut autem cuivis conſtet, unde immeritæ hæ querelæ proveniant, rem ordine narrabo. Sexennium fere eſt, quum amicus meus, nunquam niſi honoris cauſa a me nominandus, Dom. ARCKENHOLZ, Aulæ Caſſellanæ Conſiliarius Nobilisſimus, per litteras mihi indicavit, repertum eſſe in Bibliotheca Guelferbytana fragmentum verſionis ULPHILANÆ, inque rei fidem pro ſpecimine verſum miſit, ipſius KNITTELII manu in hunc modum exaratum.

Alja fram gtha itb tho wiſan doma fram Gtha gaſatida
Niſi a Deo: autem τὰ exiſtentia judicia a Deo collocata
ſind. ſva ei ſa andſtandands valdufnja.
ſunt ſic ſi ὁ reſiſtens poteſtati.

Re-

Reſpondi illico, nil mihi exoptatius evenire potuiſſe, quam reſcire, aliquid hujusmodi adhuc exſpectari poſſe, & magno munere KNITTELIUM remp. Litterariam devincturum, ſi hunc theſaurum diutius delitescere, non fineret. Ceterum, auctor fui, ut omnem, quam poſſet, inter exſcribendum adhiberet induſtriam, quod ne fruſtra monuiſſe exiſtimarer, petii, ut videret, annon pro *andſtandamds* codex ejus *andſtandands* haberet, annon pro *doma* ſcriptum eſſet *dona*, idque conjungendum cum priori *wiſan*, quum hoc ex Linguæ Gothicæ genio participium eſſet, nec vocabulum judicii admitteret ſenſus; tandem annon idem in *ſwa ei* obſervandum, quod junctim lectum adverbium cauſſale eſt, quale ſenſus heic requirit. Et quod verum fuit, me conjeciſſe, teſtatur jam editio KNITTELIANA. Interea quum id in præſentia ageretur, ut ULPHILANA hæc quam fideliſſime exhiberentur, operam meam, qui ſimilibus tractandis aliquantulum adſveveram, ultro obtuli, ipſius optioni relinquens, utrum Codicem cum certo nuntio huc transmittere vellet, an vero ſinere, ut quempiam ego illuc ablegarem, qui ſociam operam conferret. Quod vero ego candide & dextra manu obtuli, ille læva accepit, quaſi vero ego hanc ipſi adoream inviderem, aut ipſius animi oculorumque aciei minus confiderem. Quod ad hoc vero attinet, ſi ſecum habitet, inveniet certe, id me feciſſe, quod amicorum ejus optimus facere debuiſſet, per lenes ambages admonens, iſtiusmodi inſtitutum ab eo ſuſcipi non debere, qui in hoc campo plane ἄμυσος erat. Si quis SALMASIIS GRONOVIISVE injungere voluiſſet, ut Codicem noſtrum Argenteum ederent, abnuiſſent haud dubie, & hunc Rhodum eſſe negaſſent, ubi illi ſaltare vellent, uti nec facile veniam impetraret, qui e. c. HOMERI nuper inventam quandam rhapſodiam cum commentariis edere auderet, ſi ipſe ÆSOPUM nondum triverat, aut ſi ultra non ſaperet, quam quoad Lexica, ad ſingulas voces conſulta, eruditionem & bonam mentem inderent. Non ultima ſcientiæ pars eſt, ſcire, quantum neſciamus. Quod vero deinde ait, me poſt hanc repulſam, neſcio quibus, artibus clandeſtinis nihilominus huic fragmento imminuiſſe, non ipſi adſigno, ſed viro, quem illuſtrem vocat, qui boni viri credulitate abuti voluit. Nominat S*, quem PRINCIPI

SVE-

SVECIÆ HEREDITARIO a ſtudiis fuiſſe, ait, quemque ego, inde avocatum, Guelferbytum ad aureum hoc vellus auferendum miſerim, ſed qui ad inſulam Malmö (civitas eſt in continenti Scaniæ) naufragium fecerit. Non poterant plura abſurda tam paucis comprehendi. Nec enim S^r^ tam honorifico muneri unquam admotus fuit: nec ſi fuiſſet, ego eum inde abductum ad exſcribendum ULPHILAM amandare potuiſſem. Immo vir hic, de quo agitur, non inelegantis quidem ingenii fuit, ſed qui aliis deditus ſcientiis, de ULPHILA fando forſan vix quidpiam accepit, ut adeo ad hoc negotium nil aliud adferre potuerit, quam ipſe KNITTELIUS, imperitam inquam induſtriam. Sed hæc hactenus: nunc ad inſtituti mei rationem enarrandam proprius me accingo. Textum ipſum talem heic exhibui, qualem invenit KNITTELIUS, niſi quod compendia[t] ſcriptionis plene exarata dedi. Nec quiſquam mihi vitio vertet, ſi editioni Guelferbytanæ adhæſi, etiam ubi obelo notandam arbitratus ſum. Malui enim paulo timidior eſſe, quam pro meo arbitratu quidpiam inducere: ubi tamen typothetæ error erat, non vero exſcribentis, inutile duxi, hisce minutiis Lectorem detinere. v. Cap. 13: 13. 15: 9. Annotationes deinde quasdam addidi, quas ulterius non extendi, quam quoad aliquid ad Philologiam Gothicam pertinens adferendum erat, aut etiam lectio KNITTELIANA emendanda. Et quum ſub hisce per occaſionem aliquid diſſerendum fuerit de natura verborum apud MœſoGothos, diſtuli pleniorem hujus materiei diſcuſſionem in peculiare, ſed breve tamen, Schediaſma, quod mantiſſæ loco addidi, una cum alia diſſertatiuncula, qua oſtendi uſum L. Scythicæ in eruendis originibus Linguæ Latialis & etiam Græcæ. Et tandem operam hanc concluſi indice omnium, in textu ULPHILANO occurrentium vocum, quas absque ulteriori exegeſi fere recenſui, quum mihi perſuaſum ſit, neminem eo uſurum, niſi qui JUNII vel STIERNHIELMII Gloſſaria poſſideat, ubi accurate explicata ſingula videri poſſunt. Quæ vero hisce fragmentis propria ſunt, mea qualicunque opera in ipſis Annotationibus illuſtrata reperientur. Et hæc fuere, de quibus Lectorem meum in anteceſſum monendum duxi. Antequam vero ab hac tabula manum tollam, tribus verbis indicandum

dum putavi, me animadvertiſſe, eruditorum nonnullos, & in eorum numero MONACHOS ordinis BENEDICTINI in Gallia, (v. præf. Tomi quarti libri titulum præferentis *Nouveau Traité de Diplomatique*) iis ſubſcribere veritos fuiſſe, quæ in præfatione, ULPHILÆ *Illuſtrato* præmiſſa, diſſerui de modo, quo pictus eſt codex noſter Argenteus, utpote quem non calami ope, ſed typis, neſcio quibus, exaratum dixi. Conjeci id præter alias rationes cum ex ſulcis litterarum depreſſioribus, & ita manifeſtis, ut, quum charta alias ubique nitida ſit & læviſſima, digitis ſentiendam ſcabritiem præferant verſus ipſi; tum etiam ex formis litterarum per univerſum codicem adeo ſimilibus, ut ne hilo quidem alia ab alia vel magnitudine vel picturæ forma differat: quæ diligentia fruſtra videtur exſpectanda a librario, quem ſæpe alias incuria lapſum fuiſſe, litteras modo omittendo modo transponendo & confundendo, obſervatur in ULPHILA *Illuſtrato*. Quod vero, ferro calefacto librarius uſus fuerit, conjectura eſt, cui pertinaciter non inhærebo, ſi meliora edoctus fuero. Interea tamen inde mihi hac in opinione confirmari videor, quod plus centies cernitur, ubi reliqua charta integerrima eſt, litterarum formas, quales in Codice pictas videmus, in charta pertuſas reperiri, ſed eas laciniosas, quales nimius calor effeciſſe credi poteſt, non incumbentis pondere ruptas, nedum colore, qui ubique æqualis eſt, atque adeo æqualem per totum codicem effectum habiturus eſſet, exeſas. Quod vero objicitur, hac ratione futurum, ut calore corrugaretur charta, tale non eſſe exiſtimo, ut me a mea conjectura dimoveat; nec difficultas tanta, ut arte juvari nequiverit, quæ tamen ut noſtris chartopœis incognita ſit, effecit deſuetudo, in quam ars hæcce venit. Id interea affirmare poſſum, nemini me Codicem noſtrum monſtraſſe, monſtravi autem plurimis tam indigenis quam exterarum nationum eruditis, qui a me dicta in dubium vocaverit, adeoque optandum eſſe, ut qui abſunt, ita ſuæ aciei confidant, ut alios penitus cæcutire, ne credant.

EPI-

EPISTOLÆ PAULI AD ROMANOS.

CAP. XI.

v. 33. Jah witubnjis (*a*) goths qhaiwa unuſſpilloda (*b*) ſind ſtauos is, jah unbilaiſtidai wigos is.

34. Qhas auk ufkuntha frathi fanins, aiththau qhas imma ragineis (*c*) was.

35. Aiththau qhas imma frumozo (*d*) f - - jah fragildaidau imma.

36. Uſte us imma jah thairh ina jah in imma alla immuh wulthus du aivam amen.

v. 33. Et ſcientiæ Dei: quam inenarrabilia ſunt judicia ejus, & non adſequendæ viæ ejus!

34. Quis enim cognovit intellectum Domini, aut quis ei conſiliarius fuit?

35. Aut quis ei prius dedit, & retribuatur illi.

36. Quoniam ex illo & per illum & in illo omnia: illi gloria in ſecula. Amen.

CAP. XII.

1. Bidja nu izwis brothrjus thairh bleithein (*e*) goths usgiban leika (*f*) izwara ſaud (*g*) qwi-

1. Rogo ergo vos, fratres, per miſericordiam Dei, exhibere corpora veſtra hoſtiam vivam, ſan-

M.Q1

wanaweihana waila galeikaidana gotha andathahtana (*b*) blotinaſſu (*i*) izwarana.

2. Ni galeikoth izwis thammma aiwa - . - - thana niujithai (*k*) framathjis (*l*) izwaris du gakiuſan (*m*) qha ſijai wilja goths thatei goth jah galeikaith jah uſtauhan.

3. Qwitha auk thaith anſt goths ſei gibana iſt mis allaim wiſandam in izwis ni mais frathjan thau ſkuli frathjan, ak frathjan du wailafrathjan qharjammeh ſwa ſwe goth gadailida mitath galaubeinais.

4. Swaſve mihtis (*) in ainamma leika lithuns managans habam, thaiththan (*n*) lithjus allai ni thata ſamo taui (*o*) haband.

5. Swa managai ain leik ſijum in chriſtau aththan ainqharjizuh anthar.

17. In andwairthja (*p*) goths, ak jah in andwairthja manne allaize.

18. Jabai magi wairthan us izwis mith allaim mannam gawairthi (*q*) habandans.

ctam, placentem Deo, conſideratum cultum veſtrum.

2. *Ne aſſimiletis vos ſeculo . - - novitate ſenſus veſtri, ad probandum, quid ſit voluntas Dei, quod bonum & placitum & perfectum.*

3. *Dico enim per gratiam Dei, quæ data eſt mihi, omnibus exiſtentibus inter vos, non magis ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere, ad bene ſapere, unicuique ſicut Deus partitus eſt menſuram fidei.*

4. *Sicut enim in uno corpore membra multa habemus, membra autem omnia eandem actionem non habent;*

5. *Ita multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter.*

17. *Coram Deo, ſed etiam coram hominibus omnibus.*

18. *Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.*

19. Ni

19. Ni izwis ſilbans gawriſandans (r) liubans ak gibith ſtath thwair * * * (ſ) gamelith iſt auk mis fraw[illegible]to (t) ei gildau (u) ik fragilda qwithith fan. (v)

19. *Non vosmet ipſos vindicantes, dilecti; ſed date locum iræ: Scriptum eſt enim, mihi vindicta, ut retribuam, dicit Dominus.*

20. Jabai gredo ſijand theinana (x) mad (y) gif imma ith jabai thaurſjai dragkei (z) ina thata auk taujands haurja (aa) funins rikis (bb) ana haubith is.

20. *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum, & ſi ſitierit, potum da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput ejus.*

21. Ni gajiukaizau af unthiutha ak gajiukais af thiutha (cc) unthiuth (dd).

21. *Ne vincare a malo, ſed vince a bono malum.*

CAP. XIII.

1. All ſaiwaſo waldufnjam ufarwiſandam uſhauſjai, unte niſt waldufni alja fram gotha ith tho wiſandona fram gotha gaſatida ſind.

1. *Omnis anima poteſtatibus ſuperpoſitis ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas niſi a Deo, quæ autem ſunt, a Deo ordinatæ ſunt.*

2. Swaei ſa andſtandands waldufnja goths garaideinai (ee) andſtoth (ff) ith thai andſtandandans ſilbans ſis wargitha nimand.

2. *Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſtitit: qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem ſumunt.*

3. Thai auk reiks (gg) ni ſind agis godamma waurſtwa ak ubilamma aththan wileis ei ni ogeis (hh) waldufni thiuth taujais jah habais hazein (ii) us thamma.

3. *Nam principes non ſunt timor bono operi, ſed malo, ſi autem velis, ut non timeas poteſtatem, bonum facias, & habebis laudem ex illa.*

4. Unte goths andbahts iſt thus in godamma ith jabai ubil taujis ogs unte ni ſware thana hairu (kk) bairith goths auk andbahts iſt fraweitands in thwairhein thamma ubil taujandin.

4. *Dei enim miniſter eſt tibi in bonum: ſi autem malum feceris, time: non enim fruſtra gladium portat: Dei enim miniſter eſt, vindex in iram malum agenti.*

5. Duththe ufhausjaith.

5. *Ideo obedite.*

CAP. XIV.

9. Jah qwiwaim jah dauthaim fraujinoth.

9. *Et vivis & mortuis dominatur.*

10. Ith thu qha ſtojis brothar theinana aiththau jah thu qha frakant (ll) brothr theinamma allai auk gaſatjanda faura ſtauaſtola chriſtaus.

10. *Tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare ſpernis fratrem tuum? omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti.*

11. Gamelith (mm) iſt auk liba ik qwithith fan thatei mis all kniwe (nn) biugith (oo) jah andhaitith alla razdo (pp) gotha.

11. *Scriptum eſt enim, vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi omne genu flectetur, & omnis lingua confitebitur Deo.*

12. Than nunu qharjizuh unſara fram ſis rathjon usgibith gotha.

12. *Itaque unusquisque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo.*

13. Ni thanamais (qq) nu uns miſſo ſtojaima ak thata ſtojaith mais ei ni ſatjaith biſtuggqw (rr) brothr aiththau gamarzein. (ſſ)

13. *Ne ergo amplius nos invicem judicemus, ſed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum*

14. Wait jai tatraua (tt) in fanin jaſſua thatei ni waiht gawamm

14. *Scio, immo confido in Domino JEſu, quod nihil im-*

(uu)

(ūu) thairh ik ſilbo niba thamma munandin thamma gamain iſt.

15. Ich jabai in matis brothar theins gaurjada ja ni bi friath-wai gaggis ni nunu mata thei-namma jainamma fraqwiſtjais faur thanei chriſtus gaswalt.

16. Ni wajamerjaidau unſar thiuth.

17. Niſt auk thiudangard goths mats jah dragk ak garaihtei jah gawairthi jah ſaheths in ahmin weihamma.

18. Saei auk in thaim ſkalki-noth chriſtau wailagaleikaith gotha jah gakuſans iſt mannam.

19. Than nunu thoei gawair-thjis ſind laiſtjaima jah thoei timreinais ſind in uns miſſo.

20. Ni nunu in matis gatair waurſtw goths.

CAP. XV.

3. Thize idweitjandane thuk gadruſun ana mik.

4. Swa ſilu auk ſwe (*wa*) faura gamelith warth du unſarai laiſei-nai gamelith warth, ei thairh thulain jah gathraſſtein boko wen habaima.

purum per ſe ipſum, niſi ei, qui exiſtimat, illi commune eſt.

15. Si enim propter cibum frater tuus contriſtatur, jam non ſecundum caritatem ambulas: ne ergo cibo tuo illum perdas, pro quo Chriſtus mortuus eſt.

16. Ne blaſphemetur noſtrum bonum.

17. Non eſt enim regnum Dei eſca & potus, ſed juſtitia & pax & gaudium in Spiritu Sancto.

18. Qui enim in illis ſervit Chriſto, placet Deo, & proba-tus eſt hominibus.

19. Itaque quæ pacis ſunt, ſe-ctemur, & quæ ædificationis ſunt in nos invicem.

20. Non ergo propter eſcam deſtrue opus Dei.

3. Improperantium tibi ceciderunt ſuper me.

4. Quodcunque enim ſcriptum fuit, ad noſtram doctrinam ſcri-ptum eſt: ut per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus.

5. Ith goth thulainais jah thraf-ſteinais gibai izwis thata ſamo frathjan in izwis miſſo bi chriſtu jaiſu.

6. Ei gawiljai ainamma muntha hauhjaith goth jah attan fanins unſaris jaiſuis chriſtaus.

7. In thizei andnimaith izwis miſſo ſwa ſwe jah chriſtus andnam izwis du wulthau goths.

8. Qwitha auk chriſtu jaiſu andbaht waurthanana - - fram ſunjai goths du gatulgjan gahaita attane.

9. Ith thiudos in armahairteins hauhjan goth ſwa ſwe gamelith iſt duththe andhaita thus in thiudom fan jah namin theinamma liutho. (*xx*)

10. Jah aftra qwithith ſiſaith (*yy*) thiudos mith managein is.

11. Jah aftra qwithith hazjith allos thiudos fan jah hazjaina ina allos manageins.

12. Jah aftra eſaeias qwithith wairthith waurts jaiſſaizis jah ſa uſſtandands reikinoth (*zz*) thiudom du imma thiudos wenjand.

13. Ith goth lubainais (*) fulljai izwis allaizos fahedais.

5. Deus autem patientiæ & ſolatii det vobis unum idemque ſapere inter vos ſecundum JEſum Chriſtum.

6. Ut voluntarie uno ore honorificetis Deum & patrem Domini noſtri JEſu Chriſti.

7. Propter quod ſuſcipite vos invicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos in honorem Dei.

8. Dico enim, Chriſtum JEſum miniſtrum factum - - - propter veritatem Dei ad confirmandum promiſſiones patrum.

9. Gentes autem propter miſericordiam honorare Deum. Sicut ſcriptum eſt; Propterea confitebar tibi in gentibus, Domine, & nomini Tuo cantabo.

10. Et iterum dicit, lætamini gentes cum plebe ejus.

11 Et iterum dicit: extollite omnes gentes Dominum, & extollant eum omnes populi.

12. Et iterum Eſaias ait: erit radix Jeſſe, & qui exſurget regere gentes, in eo gentes ſperabunt.

13. Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio.

ANNOTATIONES.

CAP. XI.

Verſ. 34.

a) *Vitubnjis*, ſcientiæ: a *witan*, ſcire. Sveth. *weta*. Nominis eadem forma eſt, quæ in *waldufni*, potentia, *faſtubni*, jejunium, *fraiſtubni*, tentatio, *wundufni*, plaga.

b) *Unusſpilloda*, inenarrabilia, a *ſpillon*, narrare. De quo videſis JUNIUM & STIERNHIELMIUM. Quibus copia eſt codicem ipſum adeundi, videant, annon pro *unusſpilloda* ſcriptum inveniatur *unusſpillodos*, id ſaltem analogia linguæ requirit. *Staua* enim vocabulum eſt feminini generis. v. Joh. 7: 24. cui aliam terminationem non convenire, ſchema participiorum, infra ſubjungendum, manifeſtum reddet.

Unbilaiſtidai, non adſequendæ, ἀνίχνητοι. Vox formata ab Ulphilano *laiſtjan*, ſequi.

V. 34.

c) *Ragineis*, Conſiliarius. Iſl. *reigin*, quæ vox in EDDA & VOLUSPA ſæpe occurrit. ſtr. 6. *Tha gengu reigin öll a rockſtóla*, tum Conſiliarii Deorum ſedes ſuas occuparunt. In Codice Argenteo *raginon* & *garaginon* denotant conſulere, conſilium dare. Joh. 18: 14. nec non imperare. Luc. 3: 1. *Raginondin Puntiau Peilatau iudaia*, Ἡγεμονεύοντος Ποντίȣ Πιλάτȣ τῆς Ἰȣδαίας. Cap. 2: 2. *Raginondin Saurim Kyreinaiau*, Ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίȣ. *Fidurraiginja*, τετράρχης. In animum induco, regiminis ſignificationem huic voci additam, poſtquam imperio Romano parere inceperant Gothi, utpote quorum ſummus Magiſtratus a conſulendo nomen habuit. Qui cum imperio erant in Græcia Ponticisque regionibus, vocabantur etiam Græco nomine *Buleutæ* & Senatus *Bule*. v. SPANHEMII ORB. ROM. p. 221. & PLINII EP. Lib. X. 48. 113.

d) *Frumozo*, prius, a *fruma* vel *frums*, initium. Joh. 15: 27. *Fram fruma*, ab initio. AngloSax. *frum*, id. Iſl. *frumgietin*, primogenitus, *frumburdr*, id. *frumhlaup*, primus concurſus in prælio. v. GUDMUNDUS ANDREÆ in *Lex. Iſl.* & Gloſſaria JUNII STIERNHIELMIIque. Noſtrum *frumozo* comparativæ formæ eſt ab adverbio, quod ſine dubio fuit *frumo*, cujusque ſuper-

ſuperlativus eſt *frumiſt*, primum. Matth. 8: 21. Sveth. *främſt*: m heic radicale eſt, ut adeo Germ. *frühe* inde derivari non debeat.

CAP. XII.

V. 1.

e) *Bleitbein*, miſericordiam. In Codice Argenteo habemus *bleiths*, miſericors, *bleitbjan*, *gableitbjan*, miſereri. Anglo Sax. *blithe*, & Al. *blide*, lætum notant & hilarem, quam eandem ſignificationem vox ea habuit apud Islandos & Majores noſtros. HEIMS KR. T. 2. p. 282. *Swa blidur hatur oc gladur*, adeo lætus hilarisque. CHRON. RHYTHM. MAJUS, p. 20.

The hofwade faſt och gjorde ſik blida.

Admodum luxuriabant & lætabantur.

Hodie vero vulgo comem, blandum, mitem denotat. Uti contrarium *unblide* apud OTFRIDUM ponitur pro immiti, irato. Lib. III: Cap. XVIII: 52. Quum magna dialectorum pars conſpiret in ſenſu lætitiæ, opinatus ſum, Latinorum *lætus* præfixo *b*, uti ſæpe ſolet, in *blid* tranſiiſſe, & deinde, aliquantilla cum ſignificationis immutatione, ad indicandum humaniores quosvis animi motus translatum fuiſſe. Ego vero de hoc etymo nil certi affirmo, ſed id dubio carere, mihi videtur, arti etymologicæ nondum adſueviſſe KNITTELLIUM, dum hocce *bleiths* ad Germanicum *beyleyd* refert. Repugnat enim ſenſus & nihil non.

f) *Leika*, corpora. v. ULPHILAS *Illuſtr.* p. 44.

g) *Saud*, victima. Recte obſervant JUNIUS & STIERNHIELMIUS propria ſignificatione vocem hanc ovem denotare. Occurit hoc ſenſu in L. Iſlandica. Gen. 29. *Rachel kom med ſaude ſyns födurs*, Rachel venit cum ovibus patris ſui: & ita alibi ſæpiſſime. Lapponice *ſautz*. Hodie *ſöd* apud vulgus noſtrum de boum armentis uſurpatur. *Sodis*, quod in *Formulis Solenn.* LINDEBROGIANIS occurrit, de ſuibus intelligunt eruditi. Adeo inconſtantia ſunt vocabulorum fata!

h) *Andathahtana*, conſideratam, quaſi recogitatam. Vox compoſita ab *and* vel *anda*, quod in compoſitione reſpondet Latinorum *re*, contra, & *thagkjan*, cogitare, cujus tempus perfectum eſt *thahta*. Luc. 1: 4. *Thahta ſis*, cogitabant ſecum. Luc. 20: 5. *Thahtedun mith ſis miſſo*, cogitabant inter ſe: OTFRIDUS habet *thahti*, cogitavit. Lib. III. Cap. XI: 19. & *thahtun*, cogitabant. Cap. XVIII: 144. In Codice Argenteo, Luc. 16: 4 habemus *andthahta mik*, mecum reputavi. Germanorum *andacht*, quod & noſtrum eſt, hinc illuſtrari recte monet Dom. KNITTELIUS.

i)

i) *Blotinaſſu*, cultum. Occurrit radix *blotan* non uno loco in Codice Argenteo, denotatque, cultui divino vacare. Utuntur eadem etiam dialecti, cognatæ veteres, ita tamen ut proprie in illis denotet ſacrificare. AngloSaxonice *blotan*. Iſl. *blota*, unde *blotmadur*, idololatra, qui Diis immolat. Apud majores noſtros SUENO ille, qui aliquamdiu throni Svecani inſeſſor erat, *Blot Suen* nuncupabatur, hoc eſt idololatra. *Blotveitſla* erant epulæ gentilium idololatricæ. HEIMS KR. Tom 1. pag. 144. *blotmat*, id. ibid. p. 141. Alemannis *bloſtar* ſacrificium notat, *pluoſtarhus*, fanum Idololatricum, *pluoſtrara*, ſacrificatores. In tranſcurſu notabo, JUNIO STIERNHIELMIOque non eſſe ſubſcribendum, quorum auctoritatem ſecutus D:n. KNITTELIUS *blotan* a *bloth*, ſanguis, formatum putat. v. Præf. p. 29. Ratio hæc eſt. In lingua tam Moeſo Gothica quam AngloSaxonica & Iſlandica *t* & *th* diverſæ fuere literæ, perinde ac apud Græcos τ & ϑ, quæ non figura tantum, ſed etiam ſono, uti id hodieque apud Anglos & Iſlandos obſervatur, diſcrepabant, ita quidem, ut una alterius loco nunquam poneretur. Æque itaque a Linguæ Gothicæ genio alienum eſt, *blotan* a *bloth* deducere, ac ſi Philologus Græcus ϑύω, ſacrifico, ἀπὸ τȣ̃ τίω, honoro, ortum diceret. Hinc videbis, in modo recenſitis Linguis *th* & *d* ſæpe alternis poni. v. ULPHILAS *Illuſtr.* p. 66. *t* vero & *d* non item. Ita in Codice Argenteo *bad* & *bath*, oravit, ſcriptum invenies, *baud* & *bauth*, juſſit; nunquam vero *bat* & *baut*. Video equidem, ne quid diſſimulem, menſem Novembrem in faſtis AngloSaxonicis *blodmonath* appellari apud JUNIUM in *Gloſſario*, ſub verbo *blotan*: ſed id incuriæ librarii tribuendum eſſe, docet addita ratio denominationis. *Se monoth is nemned on Læden November, and on ure getheode blodmonath, fordon ure yldran, þa hy hæthenne væron, on tham monthe he bleoton a, þat is, þæt hy betæhton and benæmdon hyra deofolgyldon þa neat þe hy voldon ſyllan.* i. e. menſis ille nominatur Latine November, & noſtra lingua *blodmonath*: nam majores noſtri, quum pagani erant, illo menſe ſacrificia ſua peragebant, hoc eſt, offerebant & pendebant ſua munera idololatrica, pecora nempe, quæ volebant ſacrificare. Idem error etiam inſcitia librariorum apud BEDAM irrepſit, ita tamen, ut apud eum *blothmonad* exaratum inveniatur. Codex vero Ulphilanus diſcrimen hoc accurate obſervat, ut *bloth*, ſanguinem, litera *th* exaret, *blotan* vero *t* ſimplici. Conferri poterunt ERICI JUL. BIÖRNERI Cogit. Critico Philologicæ. v. 2.

k) *Thana niujitai*, novitate. Quum *thana* ſit caſus, quem vocant Grammatici, accuſativi & maſculini generis, & ſequens *niujithai* dativus femininus, facilius perſpicio, vitioſam heic exhiberi lectionem, quam dicere queam,

qua ratione ſit emendanda, præſertim quum præcedens *thana* rem impeditiorem reddat. Interea heic monendus eſt Lector meus, ne temere fidem habeat KNITTELIO, in Indice p. 354. nec non in Præf. p. 14. docenti, adeo ſoloeciſmorum plenam eſſe linguam veterum Gothorum, ut quidvis pro quovis ponere permiſerit; quum vere affirmare poſſim, illam non minus regularem ac caſtam eſſe, quam quamlibet earum, quas eruditas nuncupare, mos eſt. Ut vero hanc ipſi laudem deroget KNITTELIUS, teſtem appellat tam ULPHILAM *Illuſtratum*, ubi obſervatur, Matth. 27: 1. dativum accuſandi caſui in Codice Argenteo jungi, quam eruditiſſimum HICKESIUM, qui ad calcem capitis XVI longum contexit catalogum loquendi generum irregularium, *de quibus ratio parum reddi poſſit, & quæ præcepta Grammaticæ prorſus reſpuant*. De utroque pauca diſſeremus. Verba citati Euangeliſtæ hæc ſunt: *at maurgin than waurthanana*, mane autem facto: ubi evidens eſt, *waurthanana* quartum caſum eſſe, quem τῷ *maurgin*, utpote dativo, adjungi non poſſe, judicavit Reverendiſſimus ER. BENZELIUS, adeoque reponendum *maurgan*. Nos tanto viro aſſurgentes credidimus etiam, aut *at maurgan waurthanana*, aut potius *at maurgin waurthananma* eſſe legendum, quæ conſtruendi ratio in Codice noſtro frequentior eſt. Sed lætamur, nobis occaſionem ſubnaſci, tam a Cl. SOTBERGIO tradita emendandi, quam lectionem Codicis Argentei vindicandi. Scilicet *maurgins*, quod formam ceterorum in *ins* deſinentium ſequitur, in quarto caſu *maurgin* habet, ad modum τῶν *bimins*, *aigins*, &c. de quibus conſule HICKESIUM, quæque *biman* & *aigan* in accuſandi caſu non admittunt. v. ULPH. *Illuſtr.* p. 151. *) ideoque nil inſoliti heic ſupereſt, quum conſtet, duos accuſativos conſtructionem Gothicam æque admittere, ac duos dativos, uti jam pridem ab eruditis oſtenſum eſt. v. modo cit. ULPHILAM *Illuſtr.* p. 131. Quod porro ad irregularia HICKESIANA attinet, nullum certius documentum illius perſpicaciæ dari poteſt, nec quod ab intentata ſtribliginis loquendi culpa Linguam Gothicam evidentius liberet, quam quod, uno alterove excepto, omnia illa, quæ a regulis devia indicavit Vir hic doctiſſimus, ita in Codice Argenteo exarata inveniantur, uti ille reperiunda cenſuit, ſi leges Grammaticæ obſervarentur. Ut vero hoc evidentius ſit, totum catalogum ſubjungam.

Ant-

---

*) Occurrit *maurgin* in caſu quarto Marc. 11: 20. *In maurgin faurgaggandans gaſeqhun*, mane prætereuntes viderunt. conf. Cap. 15: 1. Obſervabunt autem L. Gothicæ ſtudioſi, *in*, ubi de tempore ſermo eſt, accuſativum non raro adſciſcere. e. g. *in jainans dagans*, in illis diebus. Cap. 13. 24. Marc. 16: 9. *At maurgin frumin ſabbato*, mane primo Sabbati: ubi dativum caſum eſſe, declarat vox addita *frumin*. conf. Luc. 6: 1. & 1: 2. Reſtat itaque, ut dicamus, utrumque caſum tam tertium quam quartum *in* terminationem finalem habere.

Antharana. Luc. 10: 1. pro *antharans*.
C. A. habet *antharans*.

Du imma. v. 2. pro *im*.
C. A. habet *im*.

Haileiſand. Luc. 4: 27. pro *haileiſaia*.
C. A. habet *haileiſaim*.

Thize. Marc. 8: 6. pro *thizai*.
C. A. habet *thizai*.

Gibaidi. v. 12. pro *gibaida*.
C. A. habet *gibaidau*, *u* euphonico addito.

Thaim veibam. v. 38 pro *veibaim*.
Obſervabit Linguæ Gothicæ ſtudioſus, dativum adjectivorum pluralem, qui alias in *aim* deſinit, ubi emphatice & cum articulo junctus ponitur, *i* ſæpe omittere. e. g. *wai izvis thaim gabeigam*, væ vobis divitibus. Luc. 6: 24 *thaim maiſtam ſeinaize*, magnatibus ſuis Marc. 6: 21. *hlaibam thaim barizeinam*, panibus hordeaceis. Joh. 6: 13. *thaim abumiſtam gudjam*, ſummis ſacerdotibus. Luc. 1: 27. *ahmam thaim unhrainjam*, ſpiritibus immundis Marci. 1: 27. Sed absque articulo legimus *unhrainjaim*. Luc. 6: 18 *thai anahabaidans fram ahmam unhrainjaim*, qui affecti erant ſpiritibus immundis.*) Paulo operoſius hæc allata non credo faſtidientur, quum mantiſſæ loco traditis ab HICKESIO & LYIO adjungi poſſint.

Glitmunjande. Marc. 9: 3. pro *glitmunjandans*.
C. A. rectius *glitmunjandeins*: *waſtjos* enim generis eſt feminini. Prævidit id Rev. BENZ.

Du leikas ain. Marc. 10: 8. pro *du leika ainamma*.
C. A. habet *du leika ſamin*. v. ULPHILAS *Illuſtr.*

Thammei veſind Luc. 10: 6. (lege 9: 61.) pro *thaimei viſandam*.
C. A. *thaim thaiei ſind*, quod omnino probum eſt.

Du ina. Marc. 10: 13. pro *imma*.
Omnes editi heic habent *imma*, ſed, quod incuſat, reperitur Marc. 12: 33. manifeſto librarii vitio, qui in eadem hiſtoria, quæ heic narratur, bis antea *du imma* exaraverat. v. vers. 27, 28. ut alia loca innumera prætercam.

Kunnon. Joh. 10: 14. pro *kunnand*.

*) Sed nec deſunt exempla adjectivorum in hoc caſu conſvetam terminationem retinentium. e. g. *Qwath thaim ſiponjam ſeinaim*. Marc. 3: 9.

C. A. habet *kunnun*, & id HICKESIANO melius: *kunnun* enim in tertia perſ. plur. præſ. ita habet. v. infra paradigma.

Du ina. Marc. 16: 7. pro *du uns* vel *izvis*.

C. A. & B. habent *izvis*, quomodo etiam legendum vidit MARESCHALLUS. p. 441. *Uns* nihilo melius fuiſſet.

Veibame. Luc. 9: 26. pro *veibaize*.

C. A. & B. habent *veibane*: utramque terminationem admittit linguæ genius.

Allam. v. 48 pro *allaim*.

C. A. habet *allaim*. ita & B.

Seiname. Luc. 15: 22. pro *ſeinaim*.

C. A. habet *ſeinaim*.

Andhauſeidei. Luc. 17: 6. pro *andhauſeidedi*.

C. A. *andhauſidedi*, id quod uſitatius.

Vemun. Marc. 11: 1. pro *veſun*.

C. A. & B., habent *veſun*.

Dagus. Luc. 1: 86. (lege *dagos*, Luc. 2: 6.) pro *dagans*. Habemus alibi *dagos*. Matth. 9: 15. conſ. *bokos*, *wairos*, *thiubos*, &c.

Vaidedjins. Marc. 11: 17. pro *vaidedjine*.

Ita habet B. ſed C. A. *vaidedjane*, quod melius.

Bido. ib. pro *bidos*.

Bido eſt genit. plur. a *bida*, precatio, ut ſolent inprimis feminina in *o* caſum hunc terminare: recte BENZELIUS vertit *domus precum* nec abnuit HICKESIUS, in *Gramm. Moeſog*. p. 19.

Thus. Marc. 11: 23. pro *thuk*.

Non recordatur vir Gothice callentiſſimus, quod in Syntaxi Gothica Cap. 16. Reg. 15. ipſe tradidit, *vairpan*, ejicere, peculiari Gothiſmo dativum ſæpe adſciſcere. v. Marc. 3: 22. *usvairpith thaim unhulthom*, ejicit dæmonia. Conf. Luc. 6: 42. ubi *usvairpan* ter cum eo caſu jungitur. Par ratio eſt verbi *usdreiban*. v. Luc. 9: 40.

Invisandin. Marc. 16: 1. pro *invisandins*.

Eſt error Amanuenſis.

Sa. Marc. 12: 22. pro *ſo*.

BENZ. habet *ſo*, ita & Codex. Arg.

Gudjands. Marc. 15: 1. pro *gudjans*.

B. & C. A. habent *gudjans*.

Aggilum. Luc. 15: 10. pro *aggilive*.

C. A. habet *aggele*, quod probum: utpote genitivus pluralis.

Frabun-

Frabuntanais. Luc. 4: 18. pro *frabuntanains*.
Ç. A. habet *frabuntanaim*, id quod linguæ genius requirit.
Sagu. v. 40. pro *ſtaigu*.
C. A. habet *ſagqu*. Vidit HICKESIUS, falſam eſſe codicum impreſſorum lectionem, ſed quod ſubſtituit, non ſatis appoſitum eſt. v. ULPHIL. *Illuſtr*. l. c. & pag. 8.
Galeitbanti. Luc. 8: 42. pro *galeitbandan*.
STIERNHIELMIUS pro *galeitbanti* habet *begaith*, quod quid ſit, ſcire non refert, quum C. Argentei verior lectio ſit, *mith thanei than iddja is*: ut etiam habere BENZELIUM, monetur in ULPH. *Illuſtr*.
Seinama. Luc. 7: 35. pro *ſeinaim*.
ST. paullo melius *ſeinamma*, ſed omnium optime C. A. *ſeinaim*.
Magud. Luc. 5: 34. pro *magun*.
Proba eſt lectio & fideliter exprimens Gr. δύναϑε.
Haimo. v. 17. pro *haima* vel *haime*.
O eſt terminatio Genitivi plur. haud infrequens, uti nuper memoratum: cum vero ſæpe cum *all* poni, infra ſumus oſtenſuri.
Eiſarna. Luc. 8: 29. pro *eiſarnaim*.
Scire juvat, *eiſarna-bandjom* eſſe vocem in eundem modum compoſitam, quo Svethice dicimus *jernband*. Vox vero prior ita coaleſcens in *a* ſæpe deſinit, e. g. *lukarna-ſtathin*, *galiuga-praufeteis*, *alewa-bagme*, *manna-maurthrja*, *aiva-dage*, *kaiſara-gild*, *garda-waldands*: alias in *o* & *u*. e. g. *fotu baurd*, *faihu-thraina*, *ſabbato-dags*, *hanjo-fulls*.
Thein. v. 49. pro *theina*.
C. A. habet *theina*.
Du ſiponje ſeinai. Luc. 6: 20. pro *du ſiponjam ſeinaim*.
Ut legendum putavit HICKESIUS, habet C. A.
Viſam. Luc. 15: 23. pro *viſaim*.
Eſt prima plur. indic. quæ ſæpe hoc ſenſu ponitur. Utriusque exempla habes Matth. 6: 31.
Gathlaubund. Marc. 16: 8. pro *gathlaubun*.
C. A. habet *gathlaubun*.

Adfert nonnulla alia, quæ ſoloeca eſſe, & extra orbitam vagari, cenſet HICKESIUS, uti dum ἐν γαςρὶ in Codice Argenteo redditur *in kiltbein*, Luc. 1: 31. *in kiltho*, v. 24. & *in kiltbon*, Cap. 2: 5. Sed quomodo huic anomaliæ ſubveniendum ſit, egregie docet Cl. SOTBERG, in ULPHIL. *Illuſtr*. p. 68. Scilicet duo ſunt vocabula *kiltho*, ſinus, & *inkiltho*, gravida, quorum poſterius male diviſim exarant editiones noſtræ. Illud in dativo caſu ha-

bet *kiltbein*, perinde ac *qwino*, *qwinein*, hoc vero in eodem caſu *inkiltbon*, ad inſtar *bandawaurhton*, &c. De voce *kiltbo* nonnihil diſſeruimus in *Notis Criticis ad Catalogum Reg. Sviogotborum*, p. 92. Porro irregulare eſſe cenſet, quod Luc. 2: 4. occurrit,

Du druſaei, pro *du druſai*.

Sed Codex Arg. habet *druſa*: a nominativo *drus*, & tandem Matth. 5: 20. Grammatices regulas non obſervari credit in verbis *nibai managizo vairthith izvaraizos garaihteins*: ſed quemadmodum hic ſoloecismus tolli debeat, quum jam antea a Reverendiſſimo BENZELIO monſtratum ſit, ego actum non agam. Conferatur interea Luc. 4: 29.

l) *Framathjis*, ſenſus, mentis. Manifeſta eſt librarii oſcitantia *framathjis* pro *frathjis*, quod ſæpius tam in Cod. Argenteo, quam heic in ſequentibus in ſignificatione τȣ̃ νοὸς, νȣ̃ς occurrit, ponentis. *Frathjan* notat ſcire, ſapere, *frothein* eſt ſapientia, *unfrodein*, inſipientia, *frodaba*, ſapienter: Reperitur eadem vox in omnibus dialectis Gothicis, ut multis comprobat FR. JUNIUS & G. STIERNHIELMIUS. Iſl. *fræde*, ſcientia. *heilog fræde*, ſcientia ſacra, Theologia. HIST. OL. TRYGGV. P. I. p. 226. *ufrodur*, inſipiens. HEIMS KR. T. I. p. 207. *ſanfrodur*, qui veritatem reſcivit. Origo vocis videtur referenda ad Ulphilanum *fraban* interrogare, reſciſcere, *gafraban*, id. unde *gafrebun*, Marc. 2: 1. Quid enim ſapientia aliud, quam multarum rerum cognitio, ab aliis per quæſtiones elicita, & ad nos perveniens. In transcurſu notabo, ad Scythiſmum prope accedere Græcorum φραδὴ, cognitio, prudentia, φραδὴς, ſapiens, φράδμων, conſultus, nec non φρὴν, mens, utpote quæ omnia in idea ſciendi & reſciendi conſpirant, uti bene monuerunt viri modo laudati. KNITTELIUS, ut errorem ſcriptoris tueatur, *framathjis*, quod peregrinum notat, ſubintellecta voce ſeculi juvari poſſe putat: ſed quis quæſo ſenſus erit verborum *ambulare in novitate ſeculi alieni, ſui?*

m) *Gakiuſan*, probare. In Codice Argenteo illa quidem facie vox hæc non comparet, ſed admodum cognata tamen. Extat enim ibi *uſkiuſan*, ſed de cujus nativa vi non adeo conſtitit, cum præfixum *us* ſignificationem vocis varie temperet, & interdum in contrarium vertat, id quod heic loci eveniſſe, jam manifeſtum eſt, pari modo ac a *lukan*, claudere, habemus *usluknan*, aperiri. Duplici adeo forma vox noſtra in lingua Mœſo-Gothica comparet: *kauſjan* & *kiuſan* vel *gakiuſan*, quarum utraque primigenia ſignificatione probare notat. Fennonice *coſen* & *coen*, unde *coetan*

kiwi,

kwi, lapis Lydius, quaſi dicas lapidem probatorem. Deinde 2:do Eli gere, quod probationis effectus eſt. Angloſax: *cyſan*, *ceoſan*. Iſl. *kioſa*, Alem. *kiuſan*, *chioſan*. Belg. *kiezen*. Gall. *choiſir*. Angl. *chuſe*, *chooſe*. Sveth. *keſa*. 3. Experiri, tentare. Hoc ſenſu occurrit in Codice Argenteo Luc. 14: 19. *Juka auhsne usbauhta ſimf*, *jah gagga kauſjan thans*: juga boum quinque emi, & eo, experiri illa. Forma frequentativa AngloSaxones inde *coſtan*, *coſtigan*, quæ tentare denotant, formarunt. Matth. 4: 1. *þat he wære fram deofle coſtud*, ut a diabolo tentaretur, quæ verba TATIANUS Alemannice exprimit, *thaz er uuurdi gicoſtot fon themo diuuale*: hinc AngloSax. *coſtere*, tentator, *coſtneſſe*, tentatio, *coſtnung*, id. ut in oratione Dominica: *Ne gelædde thu us on coſtnunge*, ne inducas nos in tentationem. 4. Speciali ſignificatione uſurpatur de probatione, quæ ore & palato fit. Luc. 14: 24. *kauſeith this nahtamatis meinis*, guſtabit cœnam meam. Germ. *koſten*. Latini *guſtare* dicunt, quod a gutture perquam incommode derivant nonnulli, alii a Gr. γεύω. Qui antiquitatem Linguæ Scythicæ reputant, & Celto Scytharum cum vicinis Romanis commercia, in modo allatis fortaſſis invenient, quod ad vocis hujus cunabula certiori via ducat. Paulo operoſius hæc afferre volui, quum aliquantillum lucis addere poſſint illis, quæ apud WACHTERUM, in v. *kieſen* & *koſten* occurrunt.

V. 4.

*) *Raihtis*, enimvero. Omiſiſſe hanc vocem JUNIUM & STIERNHIELMIUM docet ULPHILAS *Illuſtratus*, qui varia loca *Codicis Argentei* affert, ubi occurrit. v. p. 59.

n) *Thauhthan*. Vocem hanc contractam putat KNITTELIUS a *thai*, illi, & *aththan*, autem, in eundem modum, quo a *ni iſt* per craſin fit *niſt*, non eſt. Potuiſſet etiam addere *niththan*, quod compendium eſt particularum *ni* & ejusdem hujus *aththan*. Sed hoc licet ita ſit, vereor tamen, ut acu rem heic Archidiaconus noſter tetigerit, quippe qui hisce jam citatis exemplis non permoveor, ut craſin aliquam admittam, quam, ab una particula negativa ſi receſſeris, Lingua Gothica ignorat. Singulare vero eſt, & ad harmoniam linguarum veterum pertinens, quod in omnibus orbis Europæi linguis Scythicæ originis *n* negativum vocibus a vocali incipientibus præmittatur. Ita apud Græcos νηλεὴς eſt immiſericors, ab ἔλεος, miſericordia, νωδὸς, edentulus, ab ὀδὰς, dens, νῆις, inſipiens, ab ἴσημι ſcio. Inter omnes conſtat, Latinos nullus, ab ullus, nemo a ne hemo, (ita enim veteres locutos novimus,) nuſpiam ab uſpiam feciſſe. AngloSaxones ita hanc craſin adamaſſe cernuntur, ut ſæpe illius cauſſa

quam

unam alteramve literam abjecerint: dixerunt *nyllan*, nolle, pro *ne villan*, *næs*, non erat, pro *ne vas*, *næbbe* pro *ne hæbbe*. Alemanni ad exemplum Gothorum habuere *niſt*, non eſt, & *nibu*, niſi, (Ulph. *niba*;) ab *iba*, ſi, *ninphallit* pro *ni inphallit* apud SCHILTERUM, quod imitantur eorum poſteri in *niergend*, nuſpiam, a *ni* & *iergend*, *nimand*, nemo, a *ni iemand*, *nimmer*, nunquam, a *ni immer*. &c. Sed hæc licet ita ſint, non tamen promiſcue ejusmodi brevitatis ulli horum populorum ſtudioſi fuiſſe, animadvertuntur. Vidi quidem, FR. JUNIUM aliud craſeos exemplum adferre, ſcilicet *viſſuhthan* Joh. 6: 64. & 18: 2. quod poſitum arbitratur pro *viſſa* & *uhthan*: ſed longe melius Reverendiſſ. BENZELIUS, qui in nupera ULPHILÆ editione utrobique vocem diviſim legit, *viſſuh than*: *uh* nempe euphonico pro *a* poſito. Quid itaque de hac noſtra voce ſtatuendum erit? Ego, ut jam diu aciei KNITTELIANÆ diffidendum comperi, ita ſuſpicatus ſum, in codice manuſcripto pro *thaiththan* unius literulæ immutatione *thaihthan* extare. *Thaih* vero idem eſt ac *thai*, nominativus nempe caſus pluralis articuli præpoſ. *ſa*: ita quidem ut *h* additum vel ponatur loco *uh* euphonici, quemadmodum in *ſumaih*, pro *ſumaihu*. v. HICKESII *Gramm. Goth.* Cap. XVII. Obſ. III. vel etiam pro *thaiei*, uti arbitratur nuper laudatus BENZELIUS. Occurrit vero eadem hæcce vox, vel voces potius, Marc. 3: 11. *thaihthan ina gaſeqhun*, illi, quum eum viderent. Examinent, quibus contingit, ſuis oculis codicem inſpicere. *)

o) *Taui*, actionem. Radix vocabuli in Codice Argenteo ſæpe occurrit, *taujan*, facere, Al. *tuon*, *tuan*, AngloSax. *don*, Angl. *doe*. Tanquam ſingulare notat KNITTELIUS, quod *i* punctatum heic occurrat, idque in fine vocis. Noverunt, qui Gothice ſciunt, triplex *i* in horum ſcriptura occurrere: *j* conſonans, *ï* punctatum, quod initiale eſt, & locum non habet niſi ab initio vocis vel etiam ſyllabæ, & tandem *i* vulgare. Quod ad medium illud attinet, arbitratur, exceptionem heic a regula inveniri, quum *ï* puncta ſua præferat, etiamſi vocem claudat. Sed non obſervavit Archidiaconus noſter, *ï*, utut ultimam literam, nihilominus ſyllabam alteram incipere, primamque diphthongo *au* finiri: cui, ne *i* illud adjungat Lector, hisce punctis, tanquam diæreſi, admonetur. Ut vela criticæ ſuæ eruditioni KNITTELIUS pandat, p. 318. occaſionem ſibi ſumit, obſerva-

*) Si lectio ſincera; accidit heic idem, quod ſemel iterumque obſervavi, ut nempe *than* cum gemino *th* ſcribatur, aut, quod idem eſt, literam præcedentem ſibi conformet, Joh. 11: 46. *ſumaiththan*. Matth. 5: 37. *ſijaith than*: ita enim habere video Codicem Argenteum, etiamſi editio BENZELIANA alterum *th* omittat. Joh. 12: 16. *thatuhthan*. Confer JUNIUM in *Gloſſ. Gothic.* ad v. *uhthan*, pro *uhthan*, nec non *aithtban* pro *aihthan*. Joh. 13: 47.

ſervatiunculam, quæ ULPHILÆ *Illuſtrati* p. 24. occurrit, ſugillandi: illa autem, quo loco habenda ſit, paucis Lectoris judicio ſubmittam. Dubitatur, quod verum nomen ſit ſolis in Lingua MœſoGothica. Bis illud occurrit apud MARCUM Euangeliſtam, Cap. 1: 32. & 13: 24. utrobique *ſauil* ſcribitur. Jam vero quum uno tenore voces in Codice Argenteo exarentur, incertum eſſe poteſt, utrum media littera *u* ad articulum præpoſitivum ſit referenda, an vero ad ſequens *il*, aut, quod idem eſt, utrum ſol *il* an *uil* Gothice appelletur. Poſteriori ſententiæ favent JUNIUS & STIERNHIELMIUS, priori Reverendiſſimus ER. BENZELIUS, idque ex ea ratione, quod *i* punctatum utrobique occurrat; quippe quod monſtret, initialem eſſe litteram. Fateor equidem, hoc argumento nil aliud evinci, quam *uil* una ſyllaba efferri non poſſe, ſed ſi *u* hoc ad ſolis nomen pertineat, diſſyllabum inde confici: allata enim a JUNIO exempla evidentiſſime commonſtrant, in medio vocis *i* punctatum non raro occurrere, ſed nunquam niſi ab initio ſyllabæ.*) Ut autem ego in poſteriorem ſententiam tranſirem, inprimis effecit parallelismus Linguæ Græcæ, ubi ἥλιος ad Gothicum *il*, demta terminatione, prope accedit: adjungi poterunt ἕλα, quod, HESYCHIO teſte, τὴν τοῦ ἡλίου αὐγὴν denotat, nec non ἑλέλα & εἵλη, a quibus Imperatoris Elagabali nomen deduci, conſtat. Cl. vero KNITTELIUS ab utraque opinione recedit, ſolemque Gothice *ſauil* appellatum fuiſſe, opinatur. Non diffiteor, me ab eadem hac multum non abhorrere, ſed ob rationes plane alias, quam quas ille adduxit. Quod enim ad conſenſum L. Celticæ vel Armoricæ attinet, ſcio equidem, PEZRONIUM docere, in eadem *ſul* ſolis nomen aliquando fuiſſe, id quod inde confirmat, quod ibi dies ſolis *diſul* nuncupetur. Sed quum apud eosdem Armoricos illud orbis lumen vulgo *beol* audiat, & apud Cambros *haul*, facile aſſurgo D. LOUIS LE PELLETIER, qui in *Theſauro L. Veteris Britannicæ*, pag. 850, exiſtimat, ut cetera dierum hebdomadis nomina manifeſte Latina ſunt, ita etiam hoc ex eodem fonte promanaſſe, atque adeo peregrinum eſſe. Alteram rationem inde petit, quod in ULPHILA *Illuſtr.* p. 24. profiteri nos dicat, articulum præpoſitivum *ſa vel ſab* rarius occurrere. Sed ſi alias ſæpe fallitur bonus KNITTELIUS, heic eum fallere velle, parum abeſt, quin pronuntiem. Quæ ibi occurrunt verba, hæc ſunt: *Sau, æque ac ſa. & ſab, eſt articulus præpoſitivus, etiamſi rarius occurrat.* Quis vero non videt, heic loci tradi, *ſau* rarius occurrere? quod idem de reliquis dicere, ejus ſollius foret, qui nullam Codicis Argentei nec fragmentorum Paulinorum paginam perlegerit. Si quis

*) Geminum id genus *i* occurrit in una voce *Eſaiin.* Marc. 1: 2.

dubitet, evolvat LUCÆ capitis 15. verſum 39, ubi quater invenitur. Ne vero injuriam Critico noſtro facere videar, en ipſiusmet verba! *Ipſe denique*, inquit, *Hyperboreus Criticus fatetur, rarius Gothos vertiſſe ó, & rariſſime (vel, ſi quod res eſt dicam, nunquam) per ſau.* Ignoſco facile Reverendo KNITTELIO, ſi in campo, ubi hoſpes eſt, in devia facile abeat: ſed antequam tamen erroris alios arguat, ULPHILAM a capite ad calcem perlegere debuiſſet, veritus, ne, ſi falſum proferat, aliis ludibrium debeat. Immo vero temere hoc ab ipſo prolatum eſſe, & *ſa* cum *u* finali occurrere, non tantum ab HICKESIO obſervatum invenire potuiſſet, ſed duobus in medium prolatis exemplis probatum a Rever. ER. BENZELIO, loco, quem ULPHILAS *Illuſtr.* laudat. En vero ipſa. Joh. 9: 1. *Sau iſt ſa ſunus izwar*, ille eſt filius veſter. Eodem capite, v. 2. *Sau thau fadrein is*: ille an parentes ejus, ita enim in Codice Argenteo legi, obſervatum eſt a jam modo laudato Præſule. Verum quidem eſt, *ſau* utrobique exprimere Græcum αὐτός, ſed etiam hanc ſignificationem in *ſa* & *ſab* inveniri, norunt omnes. v. JUNII *Gloſſarium.* Sed hæc licet ita ſint, quid mihi ſcrupulum injecerit, candide profitebor. Ubi Marc. 13: 24. lego, *Sauil requizeith, jah mena ni gibith liubath ſein, jah ſtairnons biminis wairthand driuſandeins.* i. e. Sol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum, & ſtellæ erunt deciduæ; video, in eadem orationis ſerie lunam ſtellasque articulo demonſtrativo carere: mirum itaque videri poterit, ſi ſoli is uni adjunctus foret. Porro, dum alterum locum cap. 1: 32. *gaſaggqu ſauil*, occiderat ſol, confero cum loco parallelo Luc. 4: 40 *mith thanei than gaſaggqu ſunno*, video, hic quoque abeſſe articulum, perinde ac ſi noluerint Gothi, digito quaſi monſtare id, quod omnia monſtrat. Sic nunquam *ſa Goth*, Deus, *ſa fan**) dominus, reperitur, etiamſi Græci nec in his articulum omittant. Deinde quum *ſau* rarius occurrat, &, quantum memoria ſuggerit, non niſi duobus his locis, mirum videri poterit, cur ante *il* continue reperiundum ſit. Modum his ponam, poſtquam, quid ulterius circa articulum *ſau* mihi in mentem venerit, ulteriori Philologorum judicio ſubjecero. Utrobique apud JOHANNEM *ſau* interrogandi vim habet, denotatque *isne: isne filius veſter eſt, illene aut pater ejus.* Jam vero animadvertimus, *u* alias non raro eadem interrogandi poteſtate pollere: e. g. Luc. 8: 12. *Witudu qba gatawida izwis*, noſtisne, quid vobis fecerim: ib. 9: 54. *Wileizu ei qwimaima*, visne veniamus. Ita *ni* eſt non, ſed *niu* nonne, *af*, a, *abu* num a, *ik*, ego, *iku*, egone. v. ULPH.

*) Scilicet ubi pro Domino Deo ponitur. Alias quum de domino aut poſſeſſore rei alicujus ſermo eſt, articulum ſecum invenit. v. Luc. 14: 23. 16: 8. 20: 13. Invenimus tamen, imitatione Græciſmi, *thamma Jaiſua*, Luc. 6: 11. *thana Abraham.* cap. 16: 23.

ULPH. *Illuſtr.* p. 177. *ſwa*, ita, *ſwau*, itane. Joh. 18: 22. Luc. 14: 31 *Niu gaſitands faurthis thankeith ſiau mahteigs*, nonne ſedens prius cogitat, potensne ſit. Marc. 10: 2. *ſkuldu ſiai mann quen aſſatjan*, faſne eſſet marito, uxorem dimittere. Addam unicum locum, nam in re indubia pluribus opus non eſſe, cenſeo. Math. 27: 49. *Letei ſaiqbam quimaiu belia*, ſine videamus, veniatne Elias, ubi Reverendiſſimus BENZELIUS legendum cenſet, *let ei ſaiqbam quimaiu belia*, juſtumque verborum ordinem eſſe, *let ſaiqbam ei quimaiu belia*, ſine videamus, an veniat Elias. Doctiſſimus LYE heic vero recedit a BENZELIO, idque ex ea ratione, quod interrogatio lateat in ſuffixo *u*.*) Ego vero nihilominus *letei* omnino duas voces eſſe, arbitror, idque ex ea ratione, quod *letan* tertiæ conjugationis ſit, cujus verba in imperativo *ei* omittunt, ut infra in paradigmate & ad v. *gatrauan* pluribus monebitur: conf. Luc. 4: 34. & Marc. 1: 24. 3: 4. 6: 24. Verte itaque: *ſine, ut videamus, veniatne Elias.* In tranſcurſu notabunt veteris Litteraturæ curioſi, imperativos in Codice Argenteo loco adverbiorum nonnunquam uſurpari, e. g. *ſai*, ecce, pro *ſaiqb. waitei*, ſcilicet. Joh. 18: 35. a *witan*, ſcire uti apud Latinos *age*, *apage* &c. adverbiorum naturam etiam induunt. *Thata jamo*, idem. Nos Sveci eodem loquendi modo hodieque *thet ſamma* dicimus, Al. *ſo ſama.*

v. 5.

Anthar, alter. Cum diſpendio ſenſus ſequitur heic interpres Gothus verſionem e regione poſitam, quæ etiam habet *ſinguli autem alter*, pro eo quod in Græco eſt ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.

v. 17.

p) *Andwairthi*, facies, unde *in andwairthja*, quod reſpondet Græco ἐνώπιον, coram; Alemannice *antuuerdi*. v. *Fragm.* ISIDORI, pag. 265. Orta vero vox eſt, vel a *wairthan*, quatenus eſſe notat, quemadmodum ſimili compoſitionis ratione Latini *præſens* dicunt, Germani *gegenwärtig*, Belgæ *tegenwordig*, quo etiam pertinet Ulphilanum, & ab eadem radice ortum *anawairtho*, futurum. Al. *zuouuartun*, apud TATIANUM, Cap. 13: 14. vel etiam a ſimili radice, quæ videre denotavit. Superſunt illius veſtigia in cognatis Linguis. Iſl. *wara*, ut in HEIMSKR. T. 2. p. 219. *Hielt han meþ liþ ſitt a Inga K. fyrr enn han wardi*, duxit adverſus Ingonem R. antequam videret, vel, ex improviſo. Habemus inde *war*, oculatus, *werſe*, videns A. S. *være*, v. Bibl. AngloSax. Luc. 12: 40. Germ. *gewar*, ut alia prætereaam. Græci, *w* omiſſo, ὁράω uſurpant. Et hoc etymon ne repudiem,

efficit

*) Interdum etiam *u* affixum conditionale eſt & dubitativum. e. g. Joh. 15: 22. *Nih quemjau jah rodidedjau*, niſi veniſſem & locutus fuiſſem: & ſic alias ſæpiſſime.

efficit collatio vocis cum altera Ulphilana *andawleiz*, quæ etiam faciem notat, & manifeſte oritur a *wlaitan*, videre. Sic etiam Gallorum *viſage* a videndo formatum eſt, noſtrum *anſigte* a *ſe*, *anlete* a *lita*, quorum utrumque videndi ſignificationem habent: adde AngloSaxonum *andſyn* a *ſeon*, quod idem ſonat. Al. *antluzze*, a radice modo indicata *lita*. conf. JUNII *Etymol. Angl.* ad v. *ward*.

V. 18

q) *Gawairthi*, pacem. Cognata vox eſt AngloSaxonico *wære*, pax, fœdus & Alemannico *uuara*, id. (FR. JUNIUS ex Gloſſario Theotiſco, citat *ana uuara*, ſine fœdere) nec non Iſlandico *wære*, tranquillitas. v. RUNOLPHI JONÆ *Gram. Isl.* p. 7. Notatu dignam hanc vocem reputavi, quum originem denominationis reddat vocabuli *Varangus*, *Barangus*. Iſl. *Wæring*, quod nomen erat Legionis Prætoriæ apud veteres Conſtantinopoleos Imperatores, ex Gothica gente utplurimum conflatæ, cujusque ad[illegible] frequens mentio fit tam in Septentrionali, quam Byzantina Hiſtoria. Hac vero in opinione inde confirmor, quod videam, illos ſolenni vocabulo alias *Fœderatos* fuiſſe appellatos, quod ipſum nomen Græce ſcribentes retinuerunt, φοιδεράτοι dicentes, idque, ut ait PROCOPIUS, in *Deſcriptione Ponti Euxini*, ὅτι ἐπὶ ξυνθήκαις τισὶν ἔνσπονδοι ἐγένοντο, quod certis pactionibus in fœdus ſuſcepti eſſent. Hiſtoriam horum militum habemus apud IORNANDEM, de *Rebus Gethicis*, Cap. 21 & 28. Conf. Epiſtolas SIDONII APOLLINARIS, Lib. 1. Ep. 8. & 2. 13, nec non ad illas SAVARRONIS Annotationes, quosque alios citant DU FRESNE & MEURSIUS in *Gloſſariis*. Deduci alias, nec id incommode, hoc nomen ſolet a *warja*, cuſtodire, unde *wæring* ſonaret cuſtodem: ſed quum exterorum auctoritas huic noſtræ nominis notationi faveat, illam præfero.

V. 19.

r) *Gawriſandans*, vindicantes. Etiamſi tam Ulphilanæ litteræ quam Latina earum delineatio & vocabulorum index hanc lectionem in editione KNITTELIANA præferant, certum tamen eſt, *gawrikandans* eſſe legendum, a *gawrikan*, vindicare, quæ vox in *Codice Argenteo* hoc ſignificatu occurrit, Luc. 18: 8. reperiunda etjam in reliquis Scythicæ originis dialectis. A. S. *wrecan*, *wræcan*: *wrace-dagas*, ἡμέραι ἐκδικήσεως. Luc. 21: 22. Al. *rechen*. Belg. *wreken* Germ. *raechen*. In vetere lingua SvioGothica *wræka* etiam hoc ſenſu non raro occurrit. CHRON. RHYTHM. p. 483.

Jag ſkal wræka min ſkada, når Gud wil
Injuriam meam ulciſcar, ubi Deus voluerit,

HISTORIA ALEX. M. *Rhythmica.*

Jag

Jag wil thet wrækia opa them
Illud in eis ulciſcar.

Poſtilla LAUR. PETRI, in feſto Circumciſ. *Att Gud ſynden inter mer rækna eller wræka wil*, quod Deus peccatum amplius imputare & vindicare nolit.

Idem, quod modo attulimus, Ulphilanum *wrikan*, *gawrikan*, præter modo allatam ſignificationem notat etiam perſequi, unde *wraka*, perſecutio, nec non exſecrari, ut patet evolventi Math. 5: 44. Fieri etiam poteſt, ut in cognatis numeret MœſoGothicum *wrohjan*, accuſare, quum *h* & *k* litteræ ſint, quæ ſæpius, quam ullæ aliæ, inter ſe permutentur. AngloSax. *wregan*. Alem. *ruagen*, *rugen*. Iſl. *rægia*. Sveth. *röja*, quod apud Majores noſtros in accuſandi ſignificatu ſæpius occurit. v. STATUT. MAGNI R. de anno 1280. §. 2. ad calcem JURIS BIRC.

s) Thwairheinai, iræ, ita ſcilicet ſupplendam vocem judicat KNITTELIUS, a *thwairhein*, ira, quæ vox occurrit infra, cap. 13: 4. *) *Thwairhs* vero, iratus, reperitur in Codice Argenteo. AngloSax. *thweor*, *thwyr*, *thwur*. Apud nos *twær* transverſum notat, nec non contrarium, quæ propria vocis & prima ſignificatio eſſe videtur. Al. *duerh*, *duerah*. AngloSax. *thwurh*. Ita Luc. 9: 41, γενεὰ διεστραμμένη redditur *thwure cneores*. Iſl. *twer*. Germ. *qwer*, *zwerch*. Deinde, quemadmodum Gr. σκολιὸς obliquum & ſimul perverſum ſignificat, ponitur pro irato. Iſl. *þuerlyndur*, iracundus. Quod vero KNITTELIUS Germ. *zorn* hinc derivari poſſe credat, novum eſt, & quod analogia linguæ vix admittit.

t) *Fraweito*, vindicta, ἐκδίκησιν. Habemus in Codice Argenteo hanc vocem Luc. 18: 3, & 5. & heic infra Cap. 13: 4. Ejusdem familiæ eſt *idweitan*, exprobrare. AngloSax. *edweitan*. Al. *ituuizon*. Sveth. *förwita*. In lingua noſtratium vetuſta *wite* vindictam legalem denotat. v. WESTG. L. *Årfd.* B. Cap. 17. & 19. nec non pœnam. AngloSax. *wite*. Alem. *uuizzi* unde *helwite*, pœna infernalis, gehenna. Al. *bellauuizi*, id.

u) *Gildau*, retribuam. Nota, hæc vox eſt omnibus dialectis ScythoGothicis in ſignificatione ſolvendi, retribuendi: unde in Codice Argenteo *gild* tributum, *kaiſara gild*, tributum Cæſari pendendum, *gilſtrameleins*, ἀπογραφὴ, tributi ſcriptio. In Legibus patriis *gälda* ſæpiſſime occurrit. *gälda ſkadan*, damnum rependere, *gälda böter*, mulctam ſolvere. AngloSax. *gyldan*, *geldan*, Al. *gelten*. v. WACHTERI *Gloſſarium*. Compo-

ſita

*) Incertum tamen eſt, utrum *thwairheinai*, an *thwairhein* ſupplere debeamus. Prius verum eſt, ſi nominativus eſt *thwairheins*, poſterius ſi *thwairhein*. v. HIKESII *Gram.* p. 16 & 100. Utriusque terminationis exempla habes Luc. 2: 32.

ſita MœſoGothica ſunt *fragildan*, *usgildan*, de quibus conſule Gloſſographos.

v) *Fan*, Dominus. Multa de hac voce tradiderunt multi, nemo vero elegantiora, quam OLAUS VERELIUS, noſtras, cujus auctoritatem ſecuti plurimi tanquam ſingulare id annotare juſſerunt, quod una eademque vox apud Gothos exteros Deum, apud indigenas diabolum denotet. Sed tota hos errare via, mihi perſuaſiſſimum eſt, penitusque diverſa eſſe hæc vocabula. Id vero ut evincam, in anteceſſum notandum erit, ſi a MœſoGothica Lingua diſceſſeris, in nulla reliquarum vocem *Fan* pro diabolo acceptam occurrere, immo nec apud Iſlandos, quorum ſermo cum noſtro tantam affinitatem habuit. Quæro itaque, unde & qua via vox illa ad nos, præteritis reliquis omnibus nationibus, pervenerit? Deinde etiam ſciendum, nec in ſcriptis noſtratium antiquioribus ullum ejus veſtigium reperiri: quod dum conſidero, exploratum habeo, novam eſſe hanc vocem, & quoquo modo effictam. Ubi eam omnium primo invenio, eſt CHRONICON RHYTHMICUM, cujus poſtremam partem Seculo XV. non eſſe antiquiorem, novimus, quodque p. 375, habet.

The ſworo at fænden war ther mæder
Jurarunt, diabolum ibi adfuiſſe.

Eadem forma vocem hanc apud AngloSaxonas inveni. Fragmentum *vitæ* S. MARGARETÆ, in *Grammatica* A. S. HICKESII.

He ſervede nitt and dau fendes in belle.
Serviit nocte dieque diabolo in gehenna

quumque iidem diabolum vulgo *feond* appellitent, & dein obſervare liceat, Alemannos eodem ſignificatu *fiant* vel *fiunt* uſurpare. v. *Gloſſ.* LIPS. ſtatim ſuccurrit, in ſcriptis Iſlandicis, nil eſſe frequentius, quam ut *fiande* ſimpliciter pro inimico generis humani ponatur. THORST. WIKINGSONS S. p. 12. *Lioter ſem fianden*, teter inſtar diaboli. *Fiandakrapt* eſt ars diabolica, &c. Confirmat me hac in opinione, quod memineram, Danos & inferioris Gothiæ incolas hodieque non *fanen* ſed *fanden* dicere, quod adeo idem eſt, ac AngloSaxonum *fenden* & Iſlandicum *fianden*, hoſtis, inimicus. Idem ille malus genius in Codice Argenteo ſimili fere ratione *unbultha* vel *unbultho* audit, quaſi immitem diceres: ab *buld*, amicus, benignus. Ceterum ut ad Ulphilanum *fan* redeam, de eo tribus verbis obſervo, tranſiiſſe illud ad Sarmatas, qui levi cum immutatione hodieque *pany* uſurpant pro domino.

V. 20.

x) *Jabai gredo fijand theinana.* KNITTELIUS heic duplici verſione ultima verba reddit, ſi eſurierit inimico tuo & inimicum tuum, incertus, uti videtur, utrum abbreviatio *theinamma* an *theinana* indicet. Sed præfero omnino poſterius. Ratio hæc eſt. Habent Gothi verba impersonalia, quæ pro more dialectorum cognatarum dativum caſum fere adſciſcunt. Hujus claſſis ſunt *galeikaida mis*, placuit mihi. Luc. 1: 3. *thugkeith im*, videtur ipſis. Idiotiſmo vero omnibus Scythicæ originis dialectis communi verba ſitiendi & eſuriendi quartum caſum adſciſcunt, uti exemplis nonnullis in medium proferendis oſtendam. In Codice Argenteo legimus Joh. 6: 35. *Thana gaggandan du mis ni huggreith, jah thana gaulaubjandan du mis ni thaurſeith qhanhun*, veniens ad me non eſuriet, credens in me non ſitiet unquam: quæ verba AngloSaxonicus Interpres reddit: *Ne hingrad thone the to me cymth, and ne thyrst thone næfre, the on me gelyſth.* Alemanni eodem modo: teſtem dabo TATIANUM, Cap. 15: 2. *After thiu hungirita inan*, poſtea eſurivit. Nec diſcrepat loquendi ratio Iſlandorum. Marc. 2. *Hafed þier eigi leſid huad David gjorde, þa han þurfte vid, nær hann hungrade ſialfan:* nonne legiſtis, quod fecit David, quum opus habuit, & ipſe eſuriit. Paulo operoſius hunc veterum linguarum idiotiſmum explicandum duxi, quum mantiſſæ loco obſervationibus Syntacticis HICKESIANIS adjungi poſſit, & heic loci neceſſaria ſit. De voce vero *gredon* notandum eſt, AngloSaxonas voracem nec non avarum *grædig* appellare, Iſlandos *gradugr*. Sequens *thaurſjai* ſimili imperſonali forma poſitum ſcias.

y) *Mad*, eſcam. Error amanuenſis. Non enim alternant *d* & *t*, ut ſupra monitum eſt: ſcribitur vero conſtanter in Codice Argenteo *mat*, uti etiam heic in ſequentibus.

z) *Dragkei*, pota, potum da, a *dragkian*, quod habet Codex Argenteus, ortum a *drigkan*, bibere. Apponendum eſt hoc verbum illis, quæ HICKESIUS in *Gr. Angloſax.* Cap. XI. §. 16. a ſimplicibus orta vim habere ait conjugationi Ebræorum Hiphil reſpondentem. Hoc in numero eſſe docet *faban*, gaudio afficere, a *faginon*, gaudere. Adde *lagjan*, ponere, a *ligan*, jacere. *ſatjan*, ponere, a *ſitan*, ſedere. *urraiſjan*, ſuſcitare, ab *urreiſan*, ſurgere. *urranjan*, extollere, facere ut oriatur. Matth. 5: 25. ab *urrinnan*, oriri. *gadrauſjan*, præcipitare, a *gadrjuſan*, cadere. *gakanjan*, notum facere, a *gakunnan*, cognoſcere. *ganaſjan*, ſalvare, a *ganiſan*, ſalvum fieri. *gawagjan*, concitare, a *wigan*, movere. *gaſtagqwjan*, percutere, a *gaſtigqwan*

per-

percuti, offendere, *inbranjan*, comburere, a *brinnan*, ardere. Suſpicatus fui, huc quoque jure ſuo referendum eſſe illud *gamaudeith*, quod in Cod. Argenteo, Joh. 14: 26. occurrit, exprimens Græcum ὑπομνήσει, ubi *d* pro *n* errore Amanuenſis poſitum credidi, adeo ut *gamauneith* rectius legeretur, a *gamunan*, meminiſſe. Sed hoc nemini obtrudere velim. Servant ejusmodi verba, quæ factiva appellare ſolet WACHTERUS, haud pauca linguæ hodie vigentes, Svethica, Germanica, Belgica, &c. *)

aa) *Haurja*, prunam vel prunarum congeriem notat. Hoc ſenſu in Codice Argenteo occurrit Joh. 18: 18. ubi *haurja waurkjandans* notat ignem ſuſcitantes, vel carbonibus ignem ſubjicientes. Ἄνθρακες & ἀνθρακία ita tantum differunt, ut illud prunas denotet, hoc prunarum congeriem. Non itaque opus eſt, variantem lectionem heic effingere. Quod *haurja* cognationem habeat cum AngloSax. *heorth*. Al. *herth*. Germ. *herd* & Angl. *hearth*, creditur. Sed *th*, quod adeo ſtudioſe ſervant ceteræ dialecti, me ancipitem reddunt. Quum *h* & *k* literæ ſint præ reliquis alternantes, fuerint, qui noſtrum *haurja* ab Ebr. חרר, arſit, accendit, non incommode deduci, putent.

bb) *Rikis*, coacervabis. Ita enim vertendam eſſe vocem, in Codice Argenteo non occurrentem, manifeſtum reddit collatio cum textu Græco, ubi σωρεύσει reperitur. KNITTELIUS, qui ubique exilis eſt, heic loci penitus aliena loqui videtur: ſcilicet neſcio illi, quo noſtrum *rikis* referre deberet, ſubiit, *rechen* in L. Germanica raſtrum denotare: unde ulteriori examine opus non eſſe, ratus, ruſticum hoc inſtrumentum, invito & ringente Apolline, ſtruendo foco adaptavit. Dedit huic errori, ni fallor, alter error occaſionem. Ut nempe raſtrum ſuum tueretur, pro ἄνθρακας ἀνθρακίαν legiſſe Gothum exiſtimat, quum huic voci Joh. 18: 18. Gothicum *haurja* reſpondeat: ἀνθρακίαν vero in Hiſtoria Euangelica focum converti videns, credidit Græco illo vocabulo focum intelligi, ubi ignis accenditur & ardet, Germ. *herd*. Sed qui linguæ Græcæ Scriptores vel a primo limine ſalutarunt, norunt utique, ἀνθρακίαν nil aliud heic eſſe, quam congeriem prunarum, **) uti dum apud HOMERUM legimus ἀνθρακιὴν στορέσας, focum exſtruens, hoc eſt prunas congerens. Quem vero ſenſum habet, raſtro purgare prunarum acervum? Immo vero, ſi quoque audaculæ KNITTELII conjecturæ gratiam faciamus, dum opinatur, Gothum interpretem legiſſe non σωρεύσει, ſed σαρώσει, a σαρόω, ſcopis purgo; ſcire

*) Alias, ubi ſenſus iſtiusmodi verba requirit, circumlocutione utitur ULPHILAS per verba *gawaurkjan*, *gataujan*, *briggan*. v. Luc. 9: 14, 15. Joh. 8: 36.

**) TATIANUS recte vertit *zi ober gluoti*, ad prunas.

ſcire lubenter vellem, quid raſtrum ad ſcopas? quippe quibus utimur, ad everrendum, non ad coacervandum. Si, quibus liber KNITTELII ad manus non eſt, ſcire fortaſſis libuerit, quem tandem ſenſum Gotho noſtro vel potius diſſolutis ſuis ſcopis tribuat, ſciat, illo interprete, ULPHILAM heic ſignificare, eum, qui inimicum ſuum bonis cumulat, raſtro furnum purgare, hoc eſt *alimenta acerbitatis ſubtrahere*. Sed ohe ſatis eſt!

Supereſt, ut quid noſtra de hac voce *rikis* ſententia ſit, paucis explicemus. Non ego memini, me aliquid hujusmodi in dialecto vel Alemannica vel AngloSaxonica inveniſſe. Sola eſt Islandica, quæ nobis quærentibus facem offerat: in ea enim, auctore GUDMUNDO ANDREÆ, *Lexici Islandici*, pag. 121. *hreika* vel *reika* notat ſtruere, in cumulum exſtruere, conſtruere: ut adeo voci σωρεύειν perfectiſſime & ex aſſe æquipolleat. In vetere LEGE DALICA pag. 19. occurrit *róka* eodem ſignificatu de ſegete in acervos colligenda. *Róki ſaman, aki ſwa ſaklöſt*, ſegetem coacervet, & ita impune arvum tranſeat. *Rôk* apud nos hodieque acervum ſegetis pluribus mergitibus conſtantem ſignificat. Antique *rauk*. v. GÖTHL. L. Cap. 3. §. 2. Isl. *hraukr*, quod vocabulum non tantum de ſegetis acervis, ſed etiam de quibusvis rerum congeſtarum cumulis, lignorum, ceſpitum, &c. eodem GUDMUNDO teſte, uſurpatur, uti etiam vulgus noſtratium *ruka* nuncupant rerum quarumcunque ſtruem. Belg. *rock*, id. *rock hoys* apud KILIANUM eſt meta foeni. AngloSaxones *hreak* habuere, ut apud BENSONIUM & SOMNERUM videre licet, unde Angli hodieque dicunt *reek* & *rick of corn*, cumulus frumenti. Nec dubito, quin ad eandem familiam pertineat Suethicum *roge*, quod cumulum menſuræ notat: unde *rågadt mått*, menſura cumulata. Temperare mihi non poſſum, quin verbo heic moneam, quemadmodum inter linguam Scythicam veterem & Latialem major, quam quæ vulgo creditur, harmonia & affinitas deprehenditur, mihi in mentem veniſſe, hujus radicis veſtigia haud obſcura ibi etiam deprehendi. *Rogus* enim, cujus vocabuli propriam ſignificationem VOSSIUS ſibi ignotam eſſe fatetur, nil aliud proprie denotaſſe mihi videtur, quam lignorum ſtruem, cui cremanda mortuorum corpora imponebantur, & ut ab acervo coacervare formatum eſt, ita etiam a *rogus corrogare*, dumque CICERO phraſin hanc uſurpat, *derogare alicujus laudibus*, eandem metaphoram eſſe ſcito, ac dum idem in Epiſtolis ad ATTICUM ait, *de laudibus* DOLABELLÆ *deruam cumulum*. Intelliges ita facile, quid proprie ſonet *arrogare*,

 hoc

hoc eſt, ad ſe pertrahere. Ego certe non video, qua commoda ratione hæc omnia a *rogando* deduci queant. Sed ut ad noſtrum *rikit* a brevi diverticulo iterum redeam, ſilentio non prætermittam, *raka* in SvioGothica Lingua vocabulum eſſe, quod proprie prunas congerere notat, cui reſpondet Belgicum *raeckelen:* unde apud KILIANUM *raeckelen het vier*, rutabulo proruere ignem, *ræckelſtock*, rutabulum. Angl. *rake:* nos habemus etiam *ugnsraka*, inſtrumentum, quo e furno titiones & prunas egerunt piſtores. AngloSaxonice *fer-rece*, batillum apud SOMNERUM, in *Dictionario AngloSaxonico*, nec non *ofen-raka* in *Gloſſ.* ÆLFRICI. Tu B.L. utrum libet adopta, ſua vero raſtra KNITTELIO remitte, quippe quæ nullis fidiculis huc trahi poſſunt.

Quod ad illa attinet, quæ ex occaſione præſentis vocabuli hic Auctor adfert, eo tendentia, ut lucem addat loco obſcuro Codicis Argentei, Matth. 9: 16. verbo tantum monebo, peritum Lectorem facile animadvertere, ea examen non ſuſtinere, immo, ut verum fatear, nec mereri.

V. 21.

cc) *Thiutha*, bono. Occurrit hæc vox non raro in Dialecto Mœſo-Gothica, & in illa ſola: Ceteræ enim pro eo *god*, *guot*, *ſel*, *til* aliaque adoptarunt. Succurrit tamen, quod in PLATONIS dialogo, quem *Cratylum* inſcribit, legerim, in veteri Græcia, διὸς idem denotaſſe quod bonum. Διὸς γὰρ σημαίνει τ'ἀγαθὸν. Indicavimus antea, *th* & *d* ſæpe alternare, atque adeo ſonum haud dubie cognatum habuiſſe: quo poſito, & ſimul obſervato, *thiuths* eſſe diſſyllabum, utpote in quo *i* non *j* cernitur; ſola fere terminatione id a Græco διὸς diſcrepare, cernitur. Invenimus hac via, dum veteres Græci principem Deorum ſuorum Δία nuncupabant Latinique *dieſpiter*, eos hoc Numen ſuum bonum & bonum patrem appellare voluiſſe. Scio equidem, veteres, & in hoc numero MACROBIUM dieſpitrem dictum tradere, quaſi Diei patrem: ſed quum Orci tenebrarumque Domino, PLUTONI, idem nomen aliquando tribuatur, evidens eſt, nominis rationem aliunde petendam eſſe. Niſi forte viderer, hypotheſi nimium inſervire, ſique inſtituti ratio permitteret, ut in anteceſſum probatum darem, Græcos ipſos non diffiteri, ſe a Scythis, ut multa alia, ita imprimis doctrinam ſacrorum hauſiſſe, & proinde non improbabile eſſe, cum ipſa ſcientia multos terminos ad ſcientiam pertinentes ad eos tranſiiſſe; dicerem facile, quemadmodum in eorum lingua *Gud* a *god*, hoc eſt a bonitate nomen habet, ita & Græcos a *thiuths* Θεὸς feciſſe. Nominis

minis hujus origo petitur alias modo a currendo, (θέω) modo a videndo, (θεάομαι) etiam a δέος timor: ſed ſpecie ſingula fere carent.

dd) *Unthiuth*, malum, a præcedenti *thiuths* & particula negativa *un*. In Codice Argenteo habemus *unthiuthtaujan*, male facere.

CAP. XIII.

v. 2.

ee) *Garaideinai*, ordinationi. Occurrit in Codice Argenteo *garaid*, ordinatus, Luc. 3: 13. In lingua patria habemus, *reda*, ordinare, & *reda*, ordo, unde *oreda*, confuſio. Islandice *greida*, præpoſito *g*. *greida word*, excubias ordinare, apud VERELIUM. Nec me falli credidero, ſi huc referendum dicam illud TATIANI *antreitu*, quod Capite 2: 3. occurrit. *In antreitu ſines uuehſales*, h. e. in ordine vicis ſuæ; quodque PALTHENIUS non ſatis commode trahit ad Germanicum *antritt*, introitus. Hoc vero *antreitu* præfixam habet particulam *ant*, quæ oppoſitionis nota eſt, atque adeo viciſſitudinem commode deſcribit, quæ nil aliud eſt, quam ordo diverſorum. Conf. *andreidim* in fragmentis ISIDORI p. 260 edit. PALTHENIANÆ, ubi etiam ſimplex *redha*, ordo, occurrit. Idem *reda* apud nos notat etiam numerare, quaſi calculos ordine ponere, it. ſolvere, *bereda*, id. In antiquis legum tabulis *bereda giæld*, debitum ſolvere. Cognata ſunt Codicis Argentei *rathan*, numerare & *rathion*, numerus, quibus concinit Lat. *ratio* & Gr. ἀριθμός. Radicem communem omnia forte agnoſcunt Gothicum *rad*, ordo, ſeries, linea, unde *rada upp*, ordine ponere, recenſere. In veteri Lingua Sviogothica & apud Islandos *attrædr* ſignificat octogenarium, quaſi qui octavam in abaco lineam attigit, *nirædr*, nonagenarium, qui nonam lineam, uti dum in BIBLIIS ISLANDICIS, Gen. 17. legimus. *Skal eg eiga barn hundrad ara gamal, og ſkal Sara nijræd fæda*, egone centum annos natus liberos ſuſcipiam, & an Sara nonagenaria pariet? *hundrade* hinc centenarii numeri nomen eſt, quaſi linea decima, ab *hund* quod decada notat, uti teſtatur AngloSaxonum numerandi ratio, qui *hund ſeofontig*, e. g ſeptuaginta vocant, *hundtwelftig*, centum & viginti, cujus ejusdem familiæ utique ſunt Græcorum κοντ & Latinorum *gint* in τριάκοντα, *triginta* & reliquis, *g* in *k* converſo. Germani lineam *reche* appellant, nos *ræcka*, *en lång ræcka*, longa ſeries, a quibus multa derivata habemus, *rechnen*, numerare, Svethice *rækna*, Angl. *reckon*. Belg. *reckenen*. Isl. *reikna*. AngloSax. *recan* & Ulphilanum *rahnan*.

ff) *Andſtoth*, reſtitit. KNITTELIUS errore, quo leviorem raro

 com-

committit, vertit reſiſtit. Sed eſt tempus præteritum vel imperfectum. Sic Luc. 8: 4. *Jah gaſtoth ſa runs blothis izos*, & ſubſtitit fluxus ſanguinis ejus. Metaphraſis AngloSaxonica ibi habet *ætſtod*. Sueci ſimiliter *ſtod* dicunt. Alemanni *ſtuont*. Conf. EDV. LYE *Gr. Goth.* p. 53. Tempus præſens habet *andſtandith*. Joh. 19: 12.

v. 3.

gg) *Reiks*, principes. Occurrit in Codice Arg. vox eadem & *reik*, principatus, Luc. 20: 20. *reikiſt*, ſupremus. Marc. 3: 22. *reikiſtin gudjin*, ſupremo Pontifici, *reikinon*, imperare. Joh. 14: 30. Tranſiit etiam ad dialectos cognatas. AngloSaxonice enim *rice* potentem notat. Isl. *recke*, *rekr*, vir inſignis, viribus pollens. v. GUDM. ANDREÆ *Lex. Isl.* Alemannice *rek*, *recke*. Parænesis TYROLIS. p. m. 11.

Darunter ſich die recken ſwungen
Sub quibus athletæ ſe glomerabant.

Ad quem locum v. Annotationes GOLDASTI. Invenitur etiam non raro in ſcriptis noſtratium medii ævi. Hiſtoria ALEXANDRI M. *Rhythmica*, p. 11.

Ther war mångan årligan ræcki,
Som lotho ther thera örs förtåcka
Ibi erant multi principes nobiles,
Qui equos ſuos inſternendos curarunt.

Si STURLESONII *Eddam* audimus, conſtabit, quo tempore vox illa in Septentrionem inducta fuerit; ita vero ille in *Synonymis Poeticis*. *Reckar woru kallader þeir menn er fylgþu Alfi Kongi, og af theirra nafni eru kallader hermen.* *Reckar* vocati ſunt, qui ALFUM Regem ſtipabant, & inde eo nomine appellati ſunt bellatores. A potentia & virium robore hocce nominis utique inditum eſt. *Rik* enim *reich*, *rih*, *ric* per orbem Scythicum proprie potentem denotavit, quæ eadem ſignificatio fuit Celtici *rich*, ut obſervat PEZRONIUS, in tr. de Antiquitat. Linguæ & Nationis Celticæ. Verba ejus ſunt p. 436. *Ce mot ſignifioit originairement fort & puiſſant: & comme ceux, qui avoient le plus de force, amaſſerent par leur brigandage le plus de bien, de la le mot de* rich *marqua en ſuite un homme riche & opulent.* De AngloSaxonibus idem certum eſt. Afferam unum ex Bibliorum metaphraſi ejus Linguæ locum, Luc. 1: 52, ubi Græca Euangeliſtæ verba καθεῖλε δυνάςας ἀπὸ θρόνου explicat *he awearp tha rican of ſete.* Nec minus hic vocabuli uſus apud Alemannos frequens eſt. OTFRIDUS Lib. II. Cap. XII: 121.

Niſt man nihein ſo richi
Ther ſtigi in himilrichi

Qui

Nemo hominum tam potens,
Qui aſcendat in cœlum.

Ex ſcriptoribus Islandicis plena manu iſtiusmodi exempla adferre, ſi opus foret, poſſem. Defungar uno, depromto ex Hiſtoria Canutidarum, KNYTLINGA S. p. 84. *War þar rikt wardhald*, erat ibi valida cuſtodia. Profluxit ſine dubio ex hoc fonte honoris titulus, qui apud Majores noſtros præcipuæ dignitatis viris dabatur, *rikr bonde*, cui affinis eſt mos Hiſpanorum, qui ſimiliter optimates ſuos *ricos bombres* appellant.

bb) *Ogeis*, timeas, ab *ogan* timere, quod in Codice Argenteo crebro occurrit, *obtedun*, timuerunt, quo eodem pertinet *agis*, metus, *unagein*, intrepidus. Obſolevit vox illa, niſi quod hodie *aga* uſurpamus pro caſtigatione, hoc eſt pœna ad timorem impoſita. Ante aliquot vero ſecula proprio ſignificatu viguit, uti patet ex variis locis CHRONICI RHYTHMICI, quo petrinet etiam proverbium, quod præfatio LEGUM HELSINGICARUM præfert. *Hwa ſom agbalöös lewer, han bederlöös döör*, qui ſine timore vivit, ſine honore moritur. *Ogn* etiam timorem indicavit. Præfatio LEG. WESTM. docet, leges datas *fattökum til wärnir, ſpakum til fridbar än uſpakum til neſſt ok ogna*, inopibus in patrocinium, morigeris in tranquillitatem & immorigeris in caſtigationem & timorem. *Ognarbot* in Tabulis WESTORGOTHICIS, *ThingsB:* c. 15. vocatur mulcta, quæ ab homicida pendebatur, ut a timore vindictæ conſanguineorum liberaretur. AngloSaxonice *oga*, *ega*, *agſa*, timor. Alem. *egiſo* id. Islandice *ugga*, timere, *oga*, terrere, *ogn*, timor, *uggurligr*, horrendus, *öruggr* impavidus, ſecurus. Pertinet huc etiam *otta*, timor, *ottaſleigin*, timore percuſſus. Cambrice *ofn*, timor. KNITTELIO autem non ſubſcribendum, qui Germanorum *angſt* ad hanc radicem pertinere docet: meliora dedit WACHTERUS, in v. *angen* & *engen*.

ii) *Hauein*, gloriam. Codex Argenteus habet radicem *haujan*, extollere, laudare: *haujan goth*, laudare Deum. Luc. 2: 20. conf. ſupra cap. 15: 11. Derivativum cenſeri poteſt ab *hauh*, altus, utpote a quo facta novimus *hauhitha* & *hauheins*, quorum utrumque gloriam denotat: *hauhan* eſt elevare, nec non *haban*.

V. 4.

kk) *Hairu*, gladium. In nominativo *hairus*, Isl. *hior*. Homerus gladium ἄορ appellat. Cfr. CASAUBONUS, de Lingua *AngloSax.* p. 311. KNITTELIUS conferendum vult Germ. *hauer*, ſed quod ignorat antiquitas, & præterea male quadrat.

CAP. XIV.

V. 10.

ll) *Frakant*, contemnis, ſpernis, a *frakunnan*, ſpernere. Luc. 18: 9. Ad eundem cenſum Alem. *frakutba*, quod in Gloſſis LIPSIANIS explicatur abominabilis, pertinere videtur, nec non AngloSax. *fracod* & *, vreutb*, pravus, vilis. Vide GUIL. SOMNERI not. ad hoc Gloſſ. p. 18. Radix eſt *kunnan*, quæ interdum in Codice Argenteo notat conſiderare. Mat. 6: 28. *Gakunnaitb blomans baitbjos*, conſiderate lilia agri. *Fra*, quod præfigitur, ſenſum vocis ſæpe pervertit, uti dum a *quitban*, dicere, fit *fraquitban*, maledicere, *waurkjan*, facere, *frawaurkjan*, peccare.

V. 11.

mm) *Gamelitb iſt*, ſcriptum eſt, a *meljan*, *gameljan*, ſcribere. Dialecti recentiores hac voce in ſenſu pingendi uſurpant, ut ſolent hi duo ſignificatus communibus fere uti vocabulis. De Latino pingere res nota eſt. Anglis *write* eſt ſcribere. AngloSax. *writan*, quo etiam pertinet Ulphilanum *wruta*, κεραία τῦ νόμȣ. Luc. 16: 17. Islandorum *rita* apud nos hodie pingere notat. Sic etiam *ſkrifwa*, quod inde ab ultima antiquitate de ea pictura, quæ ſtilo vel calamo fit, uſurpabatur, olim etiam adhibebatur de ea, quæ penicillo. v. *Catal. Epiſc. Skar.* ad calcem LEGG. WESTROG.

nn) *Mis all kniwe biugitb*, mihi omne genu flectetur. Subſiſtam heic ad voculam *kniwe*, quæ in nominandi caſu videtur habuiſſe *kniu* vel *kniw*, ad formam *triu*, arbor. Ut enim ab hoc habemus *triwam*, Marc. 14: 43. ita ab eo *kniwam*, Marc. 1: 40. Alem. *cbniu*, *cbneuu*. AngloSax. *cneow*. Angl. *knee*. Germ. *knie*. Belg. id. Gr. γόνυ & Lat. *genu*. Islandi *bni* dicunt, quod prope accedit ad Ulphilanum *bneiwan*, inclinare. AngloSax. *bnigan*, Germ. *neigen*, Isl. *bnyga*, Sveth. *niga*. Hoc vero *kniwe* genitivi caſus eſt, numeri pluralis, cujus conſtructionis ratio ut pateſcat, obſervandum eſt, Gothos hunc caſum præ ceteris amare, atque adeo genitivum non tantum partitivis & partitive poſitis adjungere, ſed univerſaliter aut affirmantibus aut negantibus, modo ad numerorum claſſem pertineant. De hocce vero *all* vel *alls* ſpeciatim notandum, in L. Mœſo-Gothica, quemadmodum etiam noſtrate aliisque cognatis, vocem hanc denotare & totum & omne, ὅλον & πᾶν. Priori ſignificatu nomini ſuo in eodem caſu & genere adjungitur, poſteriori vero *all* ſæpe in neutro genere ponitur cum nomine genitivi pluralis, uti heic loci, ubi *all kniwe* denotat quicquid eſt genuum, vel omne genu. Ita Luc. 3: 9. *All bagme unbairandane*, omnis arbor infrugifera. ib. v. 5. *All fairgunje jah blaine*, omnis

omnis mons & collis, v. 6. *Gaſaiqhith all leike naſein Goths*, videbit omnis caro ſalutem Dei. Marc. 3: 27. *Allata thata frawaurhte*, omnia peccata. Par ratio eſt univerſaliter negantium. Luc. 1: 7. *Ni was im barne*, non erant ei liberi, vel nil erat illis liberorum. Cap. 10: 19. *Waihte ainohun izwis ni gaſkathjit*, nihil ipſis nocebit. Marc. 4: 19. *Thata anthar luſtjus*, reliquæ cupiditates. conf. ED. LYE *Gr. Gothica*, p. 96.

oo) *Biugith*, flectetur. Duplex heic occurrit idiotiſmus, alter quod verbum activum paſſivam ſignificationem, alter quod tempus præſens futuri vim aſſumit. Utrumque exemplis ſtabilitur, ab HICKESIO dudum annotatis. Verbum hoc *biugan*, quod univerſus orbis Gothicus levi cum immutatione agnoſcit, in Codice Argenteo non occurrere, recte docet KNITTELIUS, ſed illius tamen indicia ſupereſſe in *gabuganaim*, compedibus. Marc. 5: 4. AngloSaxones dicunt *gebigedum cneowe*, flexis genubus. v. Marc. 10: 17. & Alemanni *giboganemo kneuue*. TATIAN. cap. 46: 2. Ab eadem radice nos *bojor* compedes vocamus, voce florenti Latio non ignota. PLAUTUS enim *bojas* habet pro vinculo vel numella, qua ſontes vinciebantur: quas a loris bubulis ita dictas falſo putant Critici.

pp) *Razdo*, vox. Editor *alla razdo* interpretatur omnis loquelarum, arbitratus eandem loquendi rationem heic eſſe, atque in membro priori, & proinde *razdo* eſſe genitivum pluralem. Induxit eum in hanc opinionem terminatio *o*, quæ hujus caſus indicium eſſe ſolet in verbis in *a* deſinentibus. Immo vero in Codice Argenteo loquela *razda* ſcribitur. Matth. 26: 73. Ego multum non refragabor, etſi ſcrupulum injiciat præfixum *alla*, quod femininum eſt & nominativi caſus, quum alias, ubi hic Gothiſmus obtinet, neutrum gignendi caſui adjungi ſæpius ſoleat, uti modo jam monuimus. Suſpicatus itaque ſum, vocis hujus geminam fuiſſe terminationem, *a* & *o*, ad formam plurium in C. A. occurrentium vocum, e. g. *unhultha* & *unhultho*, cacodæmon. v. ULPHIL. *Illuſtr.* p. 121. Nec exemplo caret, utramque conſtructionis rationem promiſcue poni. v. Luc. 3: 5. Interim tamen non diffiteor, penitus inſolens non eſſe, aliud genus caſui genitivo adjungi. e. g. Marc. 5: 25. *Jah qwinono ſuma wiſandei in runa blothis*, & mulier quædam, quæ fuerat in fluxu ſanguinis, & cap. 6: 2. *qhono handugeino ſo gibano imma*, quarum ſapientiarum eſſet (illa) data ei. Quod vero ad voculam *razda* vel *razdo* attinet illiusque originem, non ingratum fore arbitror veteris litteraturæ amantibus, ſi eos obſervare jubeam, *z* in lingua MœſoGothica medium eſſe derivandi, atque adeo ad ipſam radicem non pertinere, id quod vel eo nomine prætereundum non eſt, quod haud raro

voca-

vocabulorum origines & cognationem, animum non ſatis advertenti, turbet. Rem aliquibus in medium afferendis exemplis probabo. *Razn* domum ſignificat. Marc. 11:17. *Razn mein razn bido baitada*, domus mea domus precum vocabitur: alias *robsna*. v. cap. 14:66. In Lingua Islandica *rannur* dicitur. v. VERELII *Index. Kongs rannur*, palatium Regis. *Mizdo* MœſoGothice merces eſt: in dialectis cognatis *med, mieta, muta*. Ita quod Luc. 6:35, ULPHILAS habet *mizdo izwara managa in himinam*, merces veſtra multa eſt in coelis, Metaphraſta AngloSaxo transfert *eower med is mycel on heofone*, & TATIANUS in *Harm. Ev.* cap. 22:17. *iuuar mieta iſt gimuhtſam in himilon*: conf. cap. 44: 28. & OTFRIDUS Lib. V. Cap. XIX: 113. Majores noſtri *muta* eodem ſenſu uſurparunt. Ita dum in LEGIBUS WESTROGOTHICIS ſancitur, *mutur aghi ther badhi lukæ ok ſum takæ*, ſenſus eſt, utrumque conjugum mercedem operis capere, & etiam ſolvere debere. Jam vero uſus vitium voci, in ſe innoxiæ, affricuit, ita ut vulgo uſurpetur pro donis, quibus judicem corrumpimus. In Lingua Sorabica *mito* etiam pro mercede occurrere, teſtis eſt WACHTERUS. Quando vero Gothi exteris ſuum heic inſeruere, imitatores habuere Græcos, qui μισθὸν dicunt, quam adeo vocem inter ea forte retuleris, quorum originem fruſtra niſi apud Barbaros quæri, in laudato ſuo *Cratylo* docet PLATO. *Fairzna* in Codice Argenteo calcaneum notat. Si vero z demſeris remanebit *fairna* vel *ferna*, quod penitus fere Latinum eſt. *Perna* enim apud veteres Romanos pedem & imam hanc pedis partem indicabat: unde *pernio*, morbus pedum ex nimio frigore, *compernis*, cui pedes ſunt juſto conjunctiores, *pernix*, pedibus celer, quibus adde Hiſp. *pierna*, tibia. Græci, τ inſerto, πτέρνα uſurparunt (uti a πόλεμος πτόλεμος &c.) unde πτερνίζω, calce ferio, πτερνίον, pernio. Nos more Gothico in derivatis *ſ* præfiximus, quorum in numero eſt *ſpierna*, calce impetere. AngloSax. *ſpornan, ſpornettan, ſpurnan*: quo forte pertinet etiam Gr. σφυρὸν, quod malleolum pedis & ipſum pedem quandoque notat: uti dum Homerus pede celeriorem apellat σφυρὸν ὠκύτερον & pulcros pedes habentem καλλίσφυρον. Germani una cum vicinis Belgis terminationem Gothicam hodieque retinent fere. Addam unicum adhuc exemplum: *buzd* theſaurum notat, uti ego arbitror a radice cognata AngloSaxonica *bydan, abydan*, condere, ſervare, pro quo hodie *bide* obtinet. Eandem ob cauſſam in Dialectis affinibus *bord* & *bort* idem vocatur, ab *birda* cuſtodire, & Isl. *fiegâtzla*, a *fie*, divitiæ, & *gæta* cuſtodire.*) Conf. mox dicenda ad v. *gawarzein*. Hiſce ita fundamenti loco poſitis, non dubito, *razda* deri-

*) In eundem modum FESTUS docet, aurum nomen habere ab ὡρεῖν, cuſtodire.

derivativum habere a *rodjan*, quod in C. A. notat loqui, Alem. *redan*, Isl. *ræda*, *roda*. HEIMS KR. T. 1. p. 280. *Rött haſom wer frӧndor om mal þetta*, nos conſanguinei de hac re locuti ſumus. In noſtra lingua vox illa obſolevit: Majores tamen noſtros ea uſos fuiſſe conſtat. HIST. ALEX. M.

Jak wil thet för ſanning reda.
Vere illud dicam.

Immo *ræda* perexigua cum immutatione hodieque ſuperat: *röſt* enim ſonum notat: *en ropande röſt i öknen*, vox clamans in deſerto. Isl. *rödd* & *rauſt*, unde *bareiſti*, vociferatio, quo refer Alem. *blutreiſter* apud KERONEM Cap. 7. clamoſus: a *blut*, ſonorus, clarus.

v. 13.

qq) *Thanamais*, ulterius, amplius. Occurrit eadem vox in Codice noſtro Argenteo Joh. 9: 12. & cum præfixo *ju*, *juthanamais*. Luc. 16: 2. Compoſita vero eſt ab adverbio temporis *than*, quum, & *mais*, magis, quod adverbiis junctum comparativum format. Obſervamus hunc eundem idiotiſmum per univerſum fere orbem Scythicum. Ita in Lingua Alemannica habemus *forimer*, antea, anterius. OTFRIDUS Lib. V. cap. VI: 28. Islandice *nærmeir*, propius. HEIMS KR. Tom. I. p. 133. *framarmeir*, poſterius, in poſterum. Bibl. Isl. Syr. 5. Apud nos hodieque uſurpamus *fjärmer*, remotius, *nærmer*, propius, *ytterner* ulterius. Apud majores vero noſtros inprimis frequentiſſimi uſus erat, quippe qui dicebant *optaremer*, ſæpius, *tieklæmer*, id. v. *Confirm.* LEGG. UPL. *Utmer*, ſuperius. SUDERM. L. B. B. cap. 20. *Nidhæmer*, inferius. ÖSTG. L. B. B. cap. 8. *bindermer*, poſterius. *Acta Publ.* HADORPHII p. 185. ut ſexcenta alia prætercam. Superlativus gradus ſimili ratione formatur per *miſt* in Codice Argenteo, ut *aftumiſt*, ultimus, ab *afar*, poſt, *bindumiſt*, ultimus, ab *bindar*, poſt, *frumiſt*, primum, a *frum*. Idem receptum eſt in ceteris dialectis. AngloSax. *fyrmeſt*, primus, *ytemeſt*, infimus. v. Marc. 14: 7, 9. *formeſt*, præcipuus.

rr) *Biſtugqw*, offenſionem. Eſt hæc vox inter novas, hoc eſt Codici Guelpherbytano proprias, ſed ita tamen ut verbum ipſum *ſtigqwan*, *gaſtigqwan* & *biſtigqwan* habeat Codex Argenteus. In cognatis illius KNITTELIUS numerat Germ. *ſteigen*, ſcandere, & Alemannicum *ſuibban*, *biſuibban*, quod ſcandalizare interpretantur gloſſographi, alias ſupplantare. Sed ſi ita primum aurium judicium & qualemcunque concentum temere ſequamur, quidlibet ex quolibet facile fingere licebit. Certiori fide ejus familiam in Septentrione noſtro inveniemus, ubi *ſtincka*, *ſticka*

& *ſtiunka* notat irruere, cum impetu incidere, quæ eadem ſignificatio MœſoGothis in uſu erat. Utramque partem audiamus. Luc. 14:31. Codex Argenteus habet. *Qhas thiudans gaggands ſtigqwan du antharana thiudan du wiganna*, quis Rex abiens ad impetum faciendum in alterum Regem, ut eum cædat. Luc. 6:48. *At garunjon than waurthanai biſtagqw aqha:* inundatione facta, irruebat aqua. ib. cap. 4:11. *Ei qhan ni gaſtagqwjais bi ſtaina fotu theinana*, nequando ad lapidem offendas pedem tuum: ita enim legendum eſſe, traditur in ULPHILA *Illuſtrato*, pag. 87. Cum his modo allatis jam conferamus noſtræ linguæ penum. GOTH. L. cap. 23:4. *Schiautr þu kunu ſo et benni ſtinqua cleþi yr lagi*, ſi feminam ita trudas, ut mundus ejus turbetur vel corruat. Repetitur quater in eadem paragrapho vox hæc *ſtingqua*. CHRON. RHYTHM. pag. 450.

Pijl oeh byſſoſtenar myckit ſtank.
Tela & lapides ubertim ruebant.

UPL. L. *Manh.* B. cap. 4. *Stionkir af ſteni illæ ſtokki*, ſi reſiliat a lapide aut trabe. Eſt hinc, quod procellam cum impetu ruentem variis in Sveciæ partibus *en ſtinkande ſtorm* vocitemus, alias *ſtickande ſtorm:* quodque elaterium vel laminam ferream vi ſua elaſtica cum impetu reſilientem *ſtinckſiæder* nuncupare, mos eſt. Islandos *ſtöckwa* crebro eodem ſignificatu uſurpare, novimus. HROLF KRAKES S. p. 86. *Stockur han ſo fram a berſerkinne*, ita in Athletam irruit. Conf. HEIMS KR. T. 1. p. 139. Hisce ita præmiſſis, videmus *biſtugqw* id eſſe, ad quod cum impetu irruimus.

ſſ) *Gamarzein*, ſcandalum. Poſtquam nuperrime probavi, z in MœſoGothicis litteram fere ſervilem eſſe, citius apparebit convenientia hujus cum Alem. *merren*, quod impedire notat. *Ni martin*, ne impedirent. OTFRIDUS Lib. I. cap. 11: 60.

Oub uuiht mih ni gimerre.
Et me nil quidquam impediat.

Ad quem locum confer annotata a SCHERZIO. WACHTERUS in Diſſertatione de Lingua Codicis Argentei, inſerta Miſcell. Berolinenſibus, *marzjan* inter voces Sclavonicas numerat, quum Bohemis *mrzeti* ſignificet moleſtiam adferre. In Codice Argenteo *airzian* reſpondet Lat. *erro*. Alem. *irren*.

V. 14.

tt) *Tatraua*, perſvaſum habeo. Affero ſcripturam KNITTELIANAM, ſed quæ certiſſime falſa eſt. Quovis enim pignore certavero,

eum, qui accuratiori acie Codicem ipſum intuitus fuerit, non *tatrauæ*, ſed *gatraua* ibi inventurum. Facilis etiam hic error eſt: quum T & Γ non niſi ſuperioris lineæ aliquantilla productione differant. Ille vero gravior, quod *ta* pro reduplicatione habeat vel augmento ſyllabico, ipſumque *tatraua* pro præterito. Hoc vero ut manifeſtius ſit, nonnulla commentabor de verbis Gothicis, lucem aliquam rei Grammaticæ Gothorum allatura, idque eo lubentius, quod non ſatis explicate hæc Philologiæ veterum pars ab HICKESIO, qui omnium inſtar eſt, mihi tradita videtur. Sciendum vero eſt, tres Conjugationes in Lingua tam Mœſo-Gothica quam reliquis omnibus Scythicæ originis Dialectis inveniri. Earum vero diſcrimen ut ſtatim ob oculos ponatur, ſciendum eſt, in Lingua Gothorum omnia verba radicalia & ſimplicia eſſe diſſyllaba. Hoc autem dum dico, excipio illa, quæ præfixum *ga* vel *ge* habent, aliamve quam præpoſitionem aut nomen, qualia ſunt *ganiſan*, ſervari, *anakumbjan*, accumbere, *libantaujan*, vivificare, *galiugaweitwodjan*, falſum teſtimonium dicere, nec non quæ a nomine aliove verbo formata ſunt, e. g. *ſiponjan*, ſectari, a *ſiponeis*, diſcipulus, *ſkalkinon*, ſervire, a *ſkalks* ſervus, *andbahtjan*, id. ab *andbahts*, miniſter, *fraujinon*, dominari, a *frauja*, dominus, cfr. *raginon*, conſulere, *faginon*, lætari, &c. Hisce ita poſitis, ulterius ſciendum eſt, tempus verborum characteriſticum eſſe tempus præteritum, quod in prima conjugatione eſt triſyllabicum, e. g. *ſokida*, quæſivi, a *ſokjan*, *ſpillođa*, narravi, a *ſpillon*, & ad hoc ſchema pertinet pars verborum longe maxima. Altera conjugatio eſt, quæ perfectum habet diſſyllabicum: e. g. *thahta*, cogitavi, a *thagkjan: thuhta*, viſum eſt, a *thugkjan*, *munda*, putavi, a *munan*, *bauhta*, emi, a *bugjan*, *waurhta* feci, a *waurkjan*, *mahta*, valui, a *magan*, *aihta*, poſſedi, ab *aigan*, *ohta*, *uhta*, timui, ab *ogan*. HICKESIUS hæc poſteriora per craſin diſſyllaba facta putat, atque adeo referenda ad primam conjugationem: ſed aliud ſvadet, præter inflexionis manifeſtum diſcrimen, paralleliſmus etiam omnium linguarum ſeptentrionalium, uti ex infra adferendis luculenter patebit. Tertia conjugatio eſt, quæ perfectum monoſyllabicum efficit e. g. *bad*, petii, a *bidjan*, *grob*, fodi, a *graban*, *hof*, ſuſtuli, ab *hafjan*, *nam*, cepi, a *niman*, *rais*, ſurrexi, a *reiſan*, *quath*, dixi, a *quithan*. Sed ne hæc obſervatio nimium diu nos teneat, diſſertatiunculam ſubdam de verbis Gothorum, ubi trium harum conjugationum paradigmata ſeparatim formata Benevolo Lectori ſiſtam, ut ita uno intuitu, in quo ſinguli conſpirent, in quo diſcrepent, animadverti poſſit: in præſentia monebo tantum, primam & ſecundam imperativum in *ei* vel *ai* fere

 termi-

terminare, ut *ſokei*, *armai*, *bugei*, nec non in *o*, ubi terminatio verbi in *on* eſt: e. g. *ſalbo* a *ſalbon*, dum tertia vocalem abjicit, ut *aflet*, dimitte, ab *afletan*, *atbair*, adfer, a *bairan*, portare. Deinde ubi primæ conjugationis participium paſſivum in *itbs* vel *aitbs* terminatur, e. g. *gamelitbs*, ſcriptus, *meritbs*, nuntiatus, *faſtaitb*, cuſtoditus; altera participium format monoſyllabicum in *tbs* vel *ds*, præcedente conſona, ut *munds* reputatus, *kuntbs*, notus; Tertia vero *ans* amat, e. g. *bundans*, vinctus, *gabaurans*. natus. Dixi in ſuperioribus,eandem eſſe rationem omnium Scythicæ originis linguarum; id vero ut paucis comprobem, nonnulla ex antiquioribus dialectis in medium proferam. AngloSaxones idem Conjugationum diſcrimen accurate obſervant: quarum primæ ſchema eſt *ic luſige* amo, *ic luſode*, amavi, *luſa*, ama, *luſod* vel *geluſod* amatus. Alterius, *ic tæce*, doceo, *ic tæhte*, docui, *tæc*, doce, *tæht*, doctus. Ejusdem tribus ſunt *bringan*, adducere, *brohte*, *cunnan*, ſcire, *cuthe*, *dyrran*, audere, *dorſte*, *gemunan*, recordari, *gemunte*, *veorkan*, efficere, *vorhte*. &c. Tertia perfectum monoſyllabicum habet ut *geſean*, videre, *geſaw*, vidit, *geſewen*, viſus, *niman*, capere, *nam*, cepit, *numen*, captus; *ſveltan*, mori, *ſveolt* mortuus eſt, *ſwolten*, mortuus.

Alemannis prima conjugatio etiam triſyllabica eſt in præterito e. g. *machon*, facere, habet *machoda*, *machota*: imp. *mache*, part. paſſ. *gemachot*. Altera brevior eſt una ſyllaba: e. g. *bringan*, adducere, *brahte*, *durren*, audere, *gidorſta*, *denken*, cogitare, *thahta*, *ſendan*, mittere, *ſanta*.

Iſlandicæ linguæ ſimilis & eadem ratio eſt: uti ſequentia probant. *Álſka*, amare in perf. habet *ælſkade*, in imperat. *álſka*, in part. paſſ. *álſkad*: Alterius conjugationis exemplum dat *brenna*, urere, cujus præteritum eſt *brende*. Imp. *brenn*. Part. paſſ. *brendur*. Tertiæ *bidia*, petere, cujus perf. eſt *bad*. Imp. *bid*. Part. paſſ. *bedenn*. RUNOLPHUS JONÆ plures quidem hujus linguæ conjugationes ponit, ſed omnes ad haſce tres commode referendas. Pauca hæc in præſentia ideo dicere occupavi, ut veterum harum linguarum indoles, quæ invariata in noſtro ſermone hodieque perennat, melius pateſcat, & ſimul conſtet, pleraque eorum, quæ ab HICKESIO aliisque ad anomala referuntur, regularia eſſe, & conſtanti omnium dialectorum Gothicarum obſervatione, uti pluribus infra docebitur, ſtabilita. Quod vero MœſoGothi ſingulare & proprium habent, id eſt, quod more Latinorum, & inprimis Græcorum, in perfecto tempore augmentum ſyllabicum adjungant, hoc eſt primam verbi litteram geminent, addito *ai* diphtongo, ſed id tantummodo in verbis, quæ ad tertiam conjugationem pertinent, e. g.

Aukan,

Aukan, augere, habet in præterito *aiauk*.
Bilaikan, illudere, *bilailaik*.
Faban, capere, *faifab*.
Faldan, plicare, *faifalth*.
Greitan, flere, *gaigrot*.
Huban, ſuſpendere, *baibab*.
Haitan, jubere, *baibait*.
Laikan, exultare, *lailaik*.
Letan, ſinere, *lailot*.
Maitan, cædere, *maimait*.
Saian, ſerere, *ſaiſo*.
Skaidan, ſeparare, *ſkaiſkaid*. v. Edit. BENZEL. Luc. 9: 33.
Slepan, dormire, *ſaiſlep*.
Tekan, capere, *taitok*.
Waian, flare, *waiwo*.

Ejusdem generis ſunt *lailoun*, convitiati ſunt (a *lean*, uti videtur, Sveth. *le*, conf. Joh. 9: 28. edit. BENZEL. & Isl. *lævisi*, *læging*, vituperatio. Fenn. *pilaan*, illudere, ſubſannare) *faiflokun*, plangebant, de quo conſule appendicem ad *Gloſſ.* JUNII, p. 424, *ſaiſvor*, inſidiatus eſt, a *ſveran*, auctore EDV. LYE ad Marc. 6: 19. Ex hiſce omnibus allatis animadvertit facile Lector meus, in hoc augmento ſemper, uti dixi, repeti primam vocis litteram cum addita diphtongo *ai*, quæ Gr. *ε* & Latino *e* inter pronuntiandum reſpondebat, uti ex vocibus peregrinis & nominibus propriis, in Codice Argenteo occurrentibus, patet. Quemadmodum itaque Græci a ποιέω fecere πεποίηκα, Latini a pello pepuli, ita Gothi a *maitan* fecere *maimait*. Fundamenti loco hæcce ponere debui, ut per ſe Lector judicare poſſit, genuinane ſit lectio KNITTELIANA *tatraua*. Ego vero nego, idque ob duas rationes, quarum unaquæque rei probandæ ſuffectura fuiſſet. Primo, Gothi *tai* non vero *ta* præmiſiſſent: deinde verbum *trauan* primæ declinationis eſt, atque adeo augmentum reſpuit: in rei fidem ex pluribus unum Codicis Argentei locum adferam. Luc. 18: 9. *Trauaidedun ſis*, confidebant. conf. Matth. 27: 42. Tandem *a* illud, quod in fine eſt, reſpuit præteritum tertiæ conjugationis, quippe quod ſemper monoſyllabicum eſt, ut *bidjan*, *bath*, petii, *bigitan*, *bigat*, inveni, *giſan*, *gaf*, dedi, *qwithan*, *qwath*, dixi, quæque plura ſupra attulimus. Si vero *gatraua* legas, omnia ſuis legibus parent. Spero, licet in minutiis hiſce grammaticalibus paulo operoſior fuerim, amatoribus tamen linguarum veterum

 hanc

hanc operam penitus non ſordere. Niſi enim ſermonis genius in conſilium adhibeatur, Davi ſemper erimus non Oedipi Succurrit quod in Præf. Grammaticæ ſuæ vere pronuntiavit ÆLFRICUS Abbas; *The ſtæferæſt is ſeo cæg, the thæra boca angytt unlycth.* Grammatica eſt ille clavis, qui librorum intellectum aperit.

uu) *Gawamm*, impuritas. Varie ſe in hac voce explicanda torquet Cl. KNITTELIUS, donec tandem conſilii inops erroris librarium accuſet, tanquam qui *gawamm* loco *gawann*, & illud alio errore pro *gawan* pinxerit. Scilicet vidit, in Codice Argenteo *wan* defectum notare. Marc. 10: 21. *Ainis thus wan iſt*, unius rei defectus tibi eſt, a quo adjectivum refragante conſtructione format. *) Sed non eſt, quod quempiam, præter ſemet, erroris accuſet. *Wam* enim vox eſt, quam omnes linguæ Scythicæ agnoſcunt, denotatque maculam, impuritatem, deformitatem, & hoc ipſo a *wan* diſtinguitur, quod non niſi meram privationem indicat. Incipiamus ab Islandis, apud quos *wamm* & *wömm* plenu in uſu eſt. *Far eru wamma wara* proverbium eſt notans, paucos eſſe, qui nævis non laborent. *Wammafullr* apud GUDMUNDUM ANDREÆ eſt vitiis plenus, *wammudugr*, ſceleſtus, *wammawar* apud VERELIUM, culpam cavens, *wambaltr*, qui graviter claudicat. Apud Alemannos *wamm* idem ſonuit, unde apud KERONEM, Cap. VII. *unbiuuamter*, immaculatus, cui geminum eſt quod ex Codice Euangeliorum COTTONIANO adfert HICKESIUS, in *Gr. Theot.* p. 28. *uuameslos. Hie ſted uuameslos allero ſundiuno*, ſtetit immaculatus ab omnibus peccatis. Sed nunquam frequentius vox noſtra mihi obvenit, quam in lingua AngloSaxonum, in qua *wam*, *wem* & *wemme*, labem, maculam notat, *wemman*, *gewemman*, maculare, *wemleas*, immaculatus, *gewemmend* & *wemere*, corruptor, moechus, *gewemminge*, profanatio, corruptio. Biblia AngloSaxonica Luc. 12: 33. *Thyder theof ne genealæcth, ne moththe ne gewemth*, quo fur non appropinquat, quodque tinea non corrumpit. Matth. 12: 5. *Gewemmath thone reſte-dæg*, τὸ σάββατον βεβηλῶσι, ſabbatum profanant: *wliet-wamme* in ſtatutis ÆTHELBERTI apud HICKESIUM, in Diſſ. Epiſtolari p. 91. notat faciei deformationem, quod latine loquentes *wulitiwam* dixere, ut idem doctiſſimus Auctor annotat. l. c. p. 97. Pertinet huc etiam haud dubie Fennonum *wamma*, menda, vitium, auctore JUSLENIO, in Lexico. In nonnullis dialectis pro hocce *wamm* unius litterulæ mutatione *hamm* dictum invenio, Apud OTFRIDUM certe *ham*, mancum, debilem notat. Lib. III. Cap. IV: 16. *Thie*

*) Offendimus eandem vocem apud Alemannos. TATIANUS, cap. 166: 1. *Eno uuas iu iouuihtes uuan*, an ullius rei defectus vobis fuit?

The logun fol al mannes
Sieches inti hammes
Quæ erant repleta hominibus
Ægrotis & mancis.

Arbitratus ſum, ad eandem familiam forte pertinere Ulphilanum *hamma* in *haihamma*, luſcus, oculis vitiatus, ab *hai*, quod viſum denotaſſe videtur, & *ham*, vitium: conf. AngloSax. *hiw*, forma, ſpecies, in qua eadem lingua *hamelan*, in genere notat mutilare, etiamſi tanquam ab *ham* poples ortum, vertatur a SOMNERO poplites alicui præcidere. Latiorem certe ſignificationem offendimus in Isl. *hamla*: *hamla at handum eþa fotum* eſt manibus pedibusve mutilare. TATIANUS, ubi montem calvariæ appellat *hamalſtat*, idem eſt, ac ſi diceret locum, ubi truncantur homines. An huc etiam pertineat in citato Marci loco *famm*, quod alteram partem conſtituit vocis *hanfamma*, non ſatis ſcio; probabile tamen videtur, inprimis quum inter litteras alias cognatio major non ſit, quam inter *f* & *w*. Videmus ex modo allatis, Linguas Scythicas duplex *m* finale non adeo averſari, ac putat KNITTELIUS. Habemus præter allata in Codice Argenteo *ſwamm* ſpongia, quod ſimilem terminationem habet. Videmus porro, diſparere variantem lectionem, quam ex hoc loco exſculpſit æque frivolam, ac quas habet ceteras, una litura omnes ſine jactura veritatis Evangelicæ obeundas.

CAP. XV.

V. 4.

ww) *Swa filu auk ſwe fauragamelith warth*, quæcunque enim præſcripta ſunt. Incommodam KNITTELII verſionem *quodcunque enim ſicut ante ſcriptum erat* heic paululum immutavimus. *Swa ſwe* particulæ ſunt relativæ, in Codice Argenteo ſæpiſſime occurrentes, quæ ex aſſe reſpondent AngloSaxonicis *ſwa ſwa* & Suethicis *ſå, ſom*: e. g. Marc. 10: 21. *Swa filu ſwe habais frabugei*, quæcunque habes, vende. Marc. 3: 10. *Jah ſwa managai ſwe habaidedun wundufnjos*, quicunque habebant plagas, *) ubi AngloSaxonicus interpres habet *ſwa fela ſwa untrumneſſa hæfdon*, alias *ſwa hwylce ſwa*, Luc. 9: 5. quicunque, *ſwa lang ſwa*, quamdiu, *ſva oft ſva*, quoties. v. SOMNERI Lex. Alemanni ſimili loquendi genere geminatum *ſo* uſurpant. NOTKERUS, Pſ. 50: 4. *So uuilo* (lege *vilo*) *diz mera ſi, ſo uuilo* (*vilo*) *mer uueſg mih*, quo plus (peccati) fuerit, eo magis me lava.

*) Interdum *ſwa* bis ponitur. e. g. Marc. 3: 28. *Nainteinos ſwa managos ſwa ſwe wajamerjand*, blasphemiæ tot, quot proferunt.

va. Apud OTFRIDUM ſæpiſſime occurrit *ſo huuer ſo*, quicunqſie, *ſo uuas ſo*, quodcunque. Ratio, quam p. 372 hujus ſuæ interpretationis reddit KNITTELIUS, non eſt, cur adferatur.

v. 9.

xx) *Liuthe*, cantabo. In Codice Argenteo legitur *awiliudon*, gratias agere, præfixo *aw*; quod æquivalet Gr. εὖ, ut in *awdags*, felix, quod Græci eadem compoſitionis ratione εὐήμερος dixere. A. S. *eadig*. Al. *odeg*. OTFRIDUS, Lib. I. Cap. VII: 35. & apud KERONEM *otaker*, unde nomen ODOACER derivat SCHILTERUS. A *liudon* vel *liuthon* ſuperſunt plurima derivata, ut Iſl. *liod*, cantus, *liodſæri*, inſtrumentum muſicum. Germ. *lied*, carmen. Sveth. *lyda*, ſonare, *låta*, id. AngloSax. *hleothrian*, canere, *hlud* ſonorus. Al. *hlud*, id. *luta*, ſonus, *liuton*, canere, & ſexcenta alia.

v. 10.

yy) *Sifaith*, lætamini. Occurrit vox eadem in Codice Argenteo, Joh. 8: 56. *Abraham atta izwar ſifaida*, Abraham, pater veſter, lætatus eſt. HICKESIUS in Grammatica Theotiſca, p. 78 ex TATIANO citat *ſifabun thrato*, gaviſi ſunt valde, digitum haud dubie intendens ad Cap. 8: 6. ubi tamen editiones, quibus nos utimur, tam SCHILTERIANA quam PALTHENIANA habent *gifabun:* conf. Cap. 165: 7. Certe *gifeban* in L. Alemannica eſt gaudere, AngloSaxonice *gefean*, *gefea*, gaudium, quæ omnia cognata ſunt Ulphilano *fabeds*, quod in hoc Codice habemus. Radix vocis eſſe videtur *faban*, accipere, quum quæ proſpera ſunt, cum lætitia accipiantur. Pro neceſſitudine litterarum *h* & *g* videtur, veteres etiam *fagan* vel *faggan* dixiſſe, ut AngloSax. *fangan*, Svet. *fånga*, quæ nos ducunt ad incunabula Ulphilani *faginon*, lætari, AngloSax. *fægnian*, Sveth. *fågna*. Iſl *feigenn*, lætus. *) Et ita poſterior vocis pars ſatis lucis habere mihi videtur: de præfixo *ſi*, quippe quod exemplo caret, res difficilior eſt. Mihi interim in mentem venit, *ſifaida* & *ſifaith* contractum eſſe a *ſik faida* vel *ſis faida*. Ut enim in Lingua MœſoGothica varia ſunt verba reciproca, & in hoc numero inprimis verba affectuum; ita veriſimile eſt, ad eandem claſſem hocce pertinere. Adferemus nonnulla exempla. *Herodes ohta ſis Johannem*. Marc. 6: 20. Herodes metuebat Johannem. *Ohta mis thuk*, metuebam mihi a te. Luc. 19: 21. *Ni faurhteith izvis*; ib. v. 6. nolite timere. *Idreigo mik*, Luc. 17: 4. pœnitet me

*) Referri huc forte debebit poſterior pars vocis *fullafahjan*, quod eſt facere, quod alicui placeat. Marc. 15: 15. *wiljands thizai managein fullafahjan*, volens populo ſatis facere, ubi interpres Iſl. *fullnågiu ad giora*: a *nægie*, placitum, gaudium.

me. conf. HICKESII Gram. AngloSax. p. 74. Nos SvioGothi verba hæc reciproca poſito ad finem vocum litera *S* exprimimus. Ita *glædja* eſt exhilarare, *glædjas*, lætari, *rædas*, timere, *blygas*, pudere, *ſtyggas*, horrere, quæ plenius olim dicta fuere *glædja ſig*, *ræda ſig*, *blyga ſig*, *ſtygga ſig*. Ut dum in HIST. ALEX. M. legimus,

The Herra twa mötto ſik.

Hi Domini inter ſe obviam facti ſunt.

Hodie dicimus *möttes*. Et quemadmodum pro imperio conſvetudinis, non tantum *han blyges* ſed etjam *jag blyges* dicere moris eſt, ita etiam *ſiſaith* cernitur uſurpatum, etiamſi *ſik* vel *ſis*, ſi diſjuncta forent, conſtructionis ratio non admitteret, ſed *izwis*. *)

V. 12.

zz) *Reikinoth*. Auguror in exemplo manuſcripto eſſe *reikinoh*, quod poſcit ſenſus, & parallelismus textus Græci. Videant, quibus Codicis adeundi copia eſt.

*) *Lubainais*, ſpei. Ejusdem familiæ eſt ac *laubjan*, *galaubjan*, credere, *galaubeins*, fides. Alias *wenjan* in L. MœſoGothica eſt ſperare, *wen*, ſpes, quæ eadem in linguis cognatis denotant opinari, credere. Apud OTFRIDUM *uuan* pro fide non raro occurrere, obſervat SCHILTERUS in Gloſſario. Nec mirum obvenire debet, ſi ULPHILAS, qui ſermone popularium, ad doctrinam Chriſtianam nuper converſorum, uſus eſt, terminos in doctrina Euangelica adhibendos conſuetudine ſtabilitos non invenerit, ſed apud infideles veræque ſpei expertes neceſſum habuerit, verba rebus ſenſim accommodare. Scytharum ſpes & fiducia olim in armis ſita erat, & Theologia eadem, quæ illius apud Poëtam, *dextra mihi Deus eſt*.

Poſtquam ita lucem, quam potuimus, hiſce fragmentis Ulphilanis conciliavimus, epimetri loco obſervationes nonnullas ſubdemus, ſub examen vocaturas illa, quæ ad Philologiam Gothicam pertinentia apud Cl. KNITTELIUM ſparſim allata offendimus; idque, quod iterum ſancte affirmamus, non ut ipſi moleſti ſimus, jejunum enim id foret, ſed ut veritati, quod ſuum eſt, tribuamus. Inſtituit vir clariſſimus §. 240. ex AUGERII GISLENII BUSBEQVII Epiſtolis paralleliſmum inter Linguam incolarum Tauricæ Cherſoneſi & MœſoGothicam. In hoc numero deſidero inprimis *ſchuualth* mors, quod germane Ulphilanum eſſe, nemo non agnoſcit, qui Codicem Argenteum vel a

F limine

*) Interdum etiam pleonaſtice *ſik* adjungi ſolet e. g. Marc. 5: 21. *Gaqwemun ſik manageins filu du imma*, veniebat vel congregabatur multa turba ad eum. conf. Cap. 7: 1.

limine ſalutavit. *Suiltan* enim ibi mori eſt, *ſwalt*, mortuus eſt, AngloSaxonice *ſveltan*. *Wichtgata*, quod album explicatur, nec alienum eſt a MœſoGothico *qheit* vel *qveit*, quod idem ſonat, inprimis ſi non inſolita neutrorum terminatio *ata* adjungatur. Dum autem porro ad illam claſſem tranſit, cujus veſtigia in Gothica lingua non exſtare, ait, minus adhuc ſatisfacit. Incipit a voce *alt* ſenex, cujus alia indicia in Codice Argenteo non reperit, quam quod Luc. 2: 50, *aldins alde* generationes generationum occurrat. Ego in præſentia operoſe non diſquiram, ejusdemne ſtipitis ſurculi ambo ſint hæc vocabula *alt* & *aldin*. Scio autem, in vetere lingua Islandica *ala* idem eſſe ac generare, *ala barn*, liberos ſuſcipere, deinde etiam educare, & tandem ſaginare, quæ ultima ſignificatio apud ULPHILAM occurrit in *alidan ſtiur*, Luc. 15: 23, vitulum ſaginatum. Latini *alere* dicunt, alere liberos, *altilis*, *altilia*, &c. Sunt vero, quæ propriori jure huc pertinere videntur, ſi enim minus obſervavit, in ULPHILA *Illuſtrato* allatum eſſe, *aldoma* pro ſenectute occurrere, Luc. 1: 35. & *althiza* pro ſeniore vel majore natu. Cap. 15: 25. attamen noſſe potuerat, commate 7 capitis primi exempla omnia præferre *framaldra dage ſeinaize weſun*, provecti ætate erant. conf. v. 18. *) *Goltz*, quod apud Ponticos aurum notat, nec apud ULPHILAM inveniri docet: ſcilicet quia quærentem Gloſſaria deſtituebant. Aſt de concentu Linguæ MœſoGothicæ locuples teſtimonium ipſi dare potuiſſet *figgragulth*, quod in hiſtoria filii acolaſti denotat annulum, vel, ſi ad verbum interpreteris, aurum digiti; Islandi ſimiliter *fingurgull* dicunt. Tandem nec *fingben*, canere, in Codice Argenteo reperiri ait. Sed quomodo legis, mi KNITTELI? ſi quærere liceat verbis LUCÆ, cap. 10: 26. quæ Codex Argenteus *qhaiwa uſiggvis* vertit, qui idem Euangeliſta *figgwans bokos* habet, cap. 4: 16. Scilicet etiamſi hodie in omnibus dialectis Gothicis *fingen*, *ſjunga* &c. de vocis modulatione canora uſurpetur, olim tamen idem etiam erat, ac recitare, legere. Ex lingua Alemannica teſtem citabo OTFRIDUM, Lib. I. Cap. XVII: 55.

Than ir uns oub gizellet
Uuio is in iuo buah finget
Quod vos nobis quoque referatis,
Quomodo id in libro veſtro legatis.

Ex AngloSaxonibus FR. JUNIUM, in Gloſſario ULPHILANO, quem adi.

Quod

*) *Framaldra* neutrius generis eſt, idiotiſmo L. L. Gothicæ, quæ, ubi præcedunt nomina diverſi generis, neutrum de utrisque uſurpat. conf. verſu præc. *garachtn*, *gaggandans*, & *nawaba*, & LYE *Gr. Goth.* p. LVI.

Quod etiam Septentrioni noſtro illa vocis ſignificatio familiaris fuerit, non uno documento probare poſſum. STURLESONIUS, *Hiſt. Norv.* Tom. 2. pag. 33. de Rege MAGNO, OLAVI S. filio, hæc habet: *Magnus ſwaf lytt um nottina, oc ſaung bænir ſina*: Magnus nocte parum dormit, recitans preces ſuas. Eo lubentius hæc affero, quo certiorem lucem fœnerari poſſunt loco LEGUM WESTROGOTHICARUM, KYRK. B. cap. 13: 3, qui interpretibus, hujus ſignificatus ignaris, negotium faceſſivit. Recenſetur ibi inter legitima impedimenta Sacerdotis, ad ægrotum vocati, *æn han ſiunghær tighiande meſſo*, ſi cantaverit miſſam tacitam: quorum verborum apparens contradictio evaneſcit, ſi meminerimus, *ſiunga* de recitatione quacunque accipi. conf. cap. 18: 3. Subit commode, quod apud eruditiſſimum DU FRESNE, in *Gloſſario Medii ævi Latino*, obſervatum legi, in Eccleſia Latina canere & cantare ſimili ſenſu fuiſſe uſurpata. Adferam locum ex REMIGII *Explicatione Canonis Miſſæ. Idcirco*, inquit, *ut fertur, venit conſuetudo in eccleſia, ut tacite ipſa obſecratio atque conſecratio a ſacerdote cantetur.* Immo niſi hæc, quæ modo de ſignificatione vocis *ſiggwan* attuli, vindicandæ Codici Argenteo voci huic ſufficerent, dubium credo omne eximet *ſaggwins*, quod cantum notat, quodque Codici Argenteo reſtituit ULPHILAS *Illuſtratus*. Luc. 15: 25. *Gabauſja ſaggwins jah laikans*, audio cantus & luſus.

Sed tædet ulterius KNITTELII veſtigia ſequi, ideoque, eo tantisper miſſo, ex occaſione hujus ſyllabi a BUSBEQUIO communicati, unam alteramve obſervatiunculam ſubdam, quam ulteriori examine dignam, forte judicaverint, qui ad Linguarum hiſtoriam & fata animum adjecerint.

Inter reliqua, quæ illuſtris Auctor ab advenis Tomitis didicerat, fuere numerorum apud illos uſitata nomina, quorum, ut quanta ſit cum MœſoGothicis harmonia, pateſcat, utraque cum eorum valore heic ſubnectam, ita ut Precopenſibus primum deſignem locum alterum MœſoGothis. *Ita, ains 1. tua, twai. 2. tria, thrins, 3. fyder, fidwor* vel *fidur, 4. fynf, fimf, 5. ſeis, ſaibs, 6. ſeuene, ſibun, 7. athe, ahtau, 8. nyne, niun, 9. thiune, taihun, 10. thiinita, ainlif* (quæ vox ex conjectura & compoſitionis ratione vocis ſequentis ſuppletur) *11. thiinetua, twalif, 12.* Progreditur dein ulterius docens, *ſtega* eſſe viginti, *treithyen* 30. *ſada* centum & *hazer* mille. Notabilia eſſe hæc numerorum nomina putavi, tam ob conſenſum oppido evidentem cum calculis Codicis Argentei, quam quia ibi locorum uſurpata, ubi nativas & originarias Scythicæ gentis ſedes fuiſſe, teſtantur AMMIANUS MARCELLINUS, Lib. XXII. aliique

 Hiſto-

Hiſtorici: Quando ulterius cum binis hiſce confero numerandi modum Græcorum Romanorumque, invenio differentiam non ſane majorem, quam quæ dialectorum alias eſſe ſolet. Pauca in ſchemate monſtrabo.

Precop.	*MœſoGoth.*	*Græca.*	*Latina.*
Ita	Ains	εἷς	Unus
Tua	Twai	δύο	Duo
Tria	Thrins	τρεῖς	Tres
Fyder	Fidur	τέσσαρες	Quatuor

Licet nemo non videat, quantus in his ſit concentus, attamen plus quam probabile eſt, harmoniam hæc inter ab initio fuiſſe majorem. Εἷς jam adſpirationem præfert, ſed abfuit certe, dum inde formabatur ἔνιοι, aliqui: uti quoque teſtantur HESYCHIUS & SCHOLIASTES PINDARI aliquando ἒν ἀντὶ τοῦ εἷς fuiſſe uſurpatum. Immo quod propius fere ad dialectum Gothicam accedit, Aeoles pro eodem εἷς, οἶνος dixere, quod explicant ſolum, μόνον, unde οἰνίζειν & οἰνιᾶν apud eundem HESYCHIUM denotat ſolitarium vivere. Scilicet ex Gloſſariis ULPHILANIS quilibet deprehendere poteſt, *ains* idem inter Gothos ſonuiſſe. Luc. 9: 36. *Bigitans warth Jaiſus ains*, inventus eſt Jeſus ſolus. Ex hocce, quod modo memoravi, οἶνος putant nonnulli eruditorum, formatum eſſe Latinum unus, ut ſolet *oi* & *oe* in *u* ſæpe converti, e. g. pœna, punire, φοινίκεος, puniceus, mœnia, munio. &c.

Quod ad numerum ſequentem binarium attinet, mirari convenit, per tot ſeculorum decurſum adeo diſſitas gentes tam concordes & tam exigua cum immutatione eum retinuiſſe. Ὡς ἐν παρόδῳ obſervabo, veriſimile videri, Romanos aliam vocem habuiſſe olim, qua eundem numerum ſignificaverint, cujusque veſtigia extant in *bini*, *biduum*, *bis viginti* & ceteris. Et licet haud præter Linguæ Latialis genium tradatur, *bis* dici potuiſſe pro *duis*, quemadmodum bellum pro duellum, Bellius pro Duellius olim uſurpabantur; nihilo minus non abs re erit, in tanta, quæ ubique deprehenditur vetuſtioris Linguæ Romanæ cum Scythica conſenſu, obſervare, *bi* in hacce duo ſignificaſſe. Matth. 11: 2. *Insandida bi ſiponjans ſeinaim*, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, mittens duo diſcipulorum ejus, ubi videmus, *bi* exprimere Gr. δύο. Reverendiſſimus BENZELIUS, in annot. ad hunc locum, arbitratur, quum B in numerorum deſignatione duo denotet, Gothum per *bi* (ita enim *b* literam Gothice appellatam fuiſſe, cenſet) par diſcipulorum deſignare voluiſſe. Sed cur huic opinioni minus ſubſcribam, duæ inprimis faciunt rationes. Prima eſt, quod exemplo careat, etiam in alia quacunque lingua, litte-

 rarum

rarum ut formam ita & nomenclaturam ad numerum quendam indicandum fuiſſe adhibitum. Sic licet *ib vintruns* ſcripſerint MœſoGothi, i.e. 12 annos, legentes tamen *tualif* pronuntiarunt: pariter *e blaibans jah b fiſkans* valuit (quinque) panes & (duo) piſces: ſed probabile eſt, inter legendum eos *fimf* & *twans* ſubſtituiſſe, quemadmodum conſtat, Græcos non γαμμα ἄνδρες dixiſſe, ubi τρεῖς vel tres viros indicare voluerunt. Alteram, quæ hujus loci inprimis eſt, inde peto, quod ſub cognata facie & ſignificatione vox eadem *bi* per ſuos caſus & flexiones non raro alias in Codice Argenteo occurrat. *Ba* enim Luc. 1: 6 & 7. ambo denotat, *baj*, idem, Cap. 6: 39. *Baj in dalga driuſand*, ambo in foveam cadunt. In dativo *baim*. Cap. 8: 42. *Baim fragaf*, ambobus remiſit. Interdum vox illa a fine augmentum accipit, quod, quale ſit, exempla adferenda monſtrabunt. Cap. 5: 7. *Gafullidedun batho ſkipa*, impleverunt utramque ſcapham. Luc. 5: 38. *) *bajoths gafastanda*, ambo conſervantur. Matth. 9: 17. *bajothum gabairgada*, utraque ſervantur. AngloSaxones varie vocem hanc ita auctam efferunt *ba*, *ba twa*, *bu*, *butwu* & *bytta*. v. Luc. 6: 38. Alemanni *bediu* & *beidu*. Isl. *bade*, unde tandem emerſit noſtrum *både* & Germ. *beide*. Quod Latinorum *ambo*, pro quo Græci ἄμφω dixere, ultimam ſyllabam huic eidem radici debeat, alias veriſimile nobis videri, fatemur, inprimis quum *am* in veteribus Linguis paritatis & conjunctionis nota ſit: ambo autem nil aliud ſignificat, quam duos junctim ſumtos, eoque differt ab uterque, quod eos ſeparatim ſumit. Id vero tanquam ſingulare ad locum ſupra citatum Matth. 11: 2. facere non poſſum, quin annotem, quod ſcilicet *ſiponjam ſeinaim*, in dativo caſu ponatur, quum *ſandjan* quartum & numeralia fere ſecundum pluralis num. ament: conf. Marc. 14: 13. *Jah inſandida twans ſiponje ſeinaize*, et miſit duos diſcipulorum ſuorum. Fecit hoc, ut totus aliquando conceſſerim in doctiſſimi MARESCHALLI partes, qui *bi ſiponjam ſeinaim* interpretatur per diſcipulos ſuos, in primis, quum, ipſo teſte, Codex Cantabrigienſis Græcus, quem ULPHILAS ſæpiſſime ſequi deprehenditur, pro δύο habeat διά. Sed quicquid hujus ſit, reliqua tamen, quæ ad paralleliſmum L. Latinæ & Gothicæ ſpectant, inconcuſſa manent.

Progredimur ad numerum tertium, qui ſibi per omnes dialectos adeo ſimilis eſt, ut nihil magis eſſe poſſit. Leve id quidem eſt, ſed non tamen penitus prætereundum, quod dum MœſoGothi, AngloSaxones Islandique ad eum exprimendum **) *th* adhibeant, Græci τ ſubſtitu-

*) TATIANUS cap. 19: 7. *Giſultun beite thiu ſheff.*

**) Videntur AngloSaxones Alemanni ceterique *batho* & *bajothum* pro voce compoſita

ſtituant; quod aliunde factum non fuiſſe, auguror, quam quod uſu hoc vocabulum receptum fuerit, antequam PALAMEDES, tempore belli Trojani, litteram Θ adinvenerat, & adeo Græci accuratius vim hujus litteræ exprimere potuerant. Valet eadem obſervatio de pluribus, e. g. *thu*, *tu*, τὺ, *thragjan*, currere, τρέχειν.

Quaternarius numerus etiamſi formam ſuam apud Græcos & Latinos immutet aliquantulum; minus tamen olim comparuiſſe diſcrimen, certum eſt. Aeoles enim, qui plurimum ſermonis priſci retinuiſſe, fere deprehenduntur, pro τέσσαρες, πέτορα dixerunt: quod quam proxime accedit ad Celticum *pedwar*, unde vehiculum Gallicum *petorritum* nomen habuiſſe, docent Philologi, quaſi dicas quadrirotum, Goth. *fidwor.* Sveth. ant. *fidur*, *fidwor*, *fiædur*. *P* deinde in *q* mutato, Latini *quatuor* fecere.

Stega, quod viginti apud Precopenſes denotat, in noſtram patriam haud dubie cum ODINI comitatu tranſiit. Gothlandi ſuos hodieque calculos ponentes *ſtig* adhibent, ita ut *fyra ſtig* octoginta denotet, *fem ſtig*, centum. In ſtatuto CANUTI Regis de anno 1400, *Hamnſkrå* dicto, nominatur *en ſtig torſk*, i. e. viginti gobii, & in Hiſtoria Erici XIV. ab ÆGIDIO GIRS conſcripta pag. 150. *garnſtege*, notat viginti fili portiones. Monticolæ noſtri modios carbonum per *ſtig* numerare, in vulgus notum eſt, ita tamen ut *en ſtig kol* viginti quatuor modios efficiat, quæ differentia utique aſſignanda calculo duodecimali, qui apud Majores noſtros invaluit, & de quo nonnihil antea monitum eſt. LatinoBarbaros per *ſticas* aliquando numeraſſe, ex SPELMANNO & DU FRESNIO diſcere licet, qui *ſticam anguillarum* continuiſſe tradunt 25 anguillas, forte 24.

Agmen claudunt apud illuſtrem Auctorem *ſada* & *hazer*, quorum id centum hoc mille notat. Quum primum hunc vocum Precopicarum ſyllabum recognovi, miratus ſum, undenam hæ voces profectæ eſſent, utpote quibus caret MœſoGothica dialectus, centum per *taihun taihund* vel *taihun tehund* i. e. decies decem, nec non brevitatis ergo per *hund* exprimens, mille vero per *tuſund*. Sed commode monuit amicus quidam

---

ex *ha* & *twa* duo habuiſſe, quibus lubentes adſtipularemur, niſi obſtaret diverſitas litterarum *t* & *th*. Deinde videmus in Codice Argenteo *twa* in dat. Plurali *twaim* non *tum* habere. Si plus ſupereſſet ſermonis Gothici, diſceremus fortaſſe *bajoths* & *bajothum* terminationes eſſe numeri dualis.

Ulterius eosdem propagatos fuiſſe vel inde conſtat, quod Fennones noſtri centum *ſata* appellent v. JUSLENII Lex. Fenn. p. 330. Neſcio an huc pertineat Pol. *ſto*.

dam meus, germane Perſicam utramque eſſe, quippe in qua centum *ſad* & mille *bezar* hodieque appellatur, v. MENINSKII *Theſ.* p. 2941 & 5465.

Eruditorum nemo eſt, qui neſciat, & magnam inter Linguas Gothicæ originis & Perſicam inveniri harmoniam. Undenam vero illa profecta ſit, poſt hæc adeo luculenta ſpecimina, neſcio an quisquam dubitare poſſit, qui norit, ut antea dictum eſt, primariam Scytharum ſedem fuiſſe Cherſoneſum Tauricam, ab Euxino ponto fere circumfluam, illiusque ulteriora littora Perſico imperio admodum vicina eſſe. Probabile itaque eſt, Gothos eo commercia ſua extendiſſe, & cum peregrinis mercibus, præter multa alia, hos numeros majores retuliſſe.

Quæ de origine Perſarum Scythica ab auctoribus traduntur, ego magno in diſcrimine non ponam: ſed linquo lubenter res tantis obvoluta tenebris, ubi certior lux aliunde affulget. Sed de his ſatis.

Exſpectaveris fortaſſis, Benevole Lector, ut, antequam de tabula manum tollam, cetera KNITTELII philologemata Gothica, quæ primo intuitu quemlibet, non imperitiſſimum, offendunt, perſtringam, uti dum in Præfatione dignitatem forenſem *ſchöpfen* apud Germanos frequentem, a Gothico *ſkufta*, capillus, derivat, quia ſcilicet, qui apud Gothos Francosque generoſioris loci erant, a promiſſa cæſarie *capillati*, *criniti* nuncupabantur, quum tamen veriora a LOCCENIO noſtro & etiam WACHTERO tradita videre potuiſſet. Quod inſuper exiſtimaſſe putat ISIDORUM, Dacos a *daddjan*, lactare, nomen accepiſſe, variaque alia adhuc pejora: ſed quum prolixa eorum refutatione nil niſi tædium mihi aliisque creari poſſit, nolo bonas horas amplius disperdere. Faciam vero hisce modum, ſi modo bona cum Lectoris venia fiat, ut quemadmodum uni alterive diſſertationi, ad Criſin Gothicam ſpectanti, nonnihil de Originibus L. Latinæ & Græcæ, apud Scythicæ proſapiæ gentes inveniendis diſſerui, atque etiam in hac tractatione eandem illam chordam aliquoties prætentavi, mantiſſæ loco paucula in eandem ſententiam heic ſubnectam: & finem faciam altera diſſertatiuncula de verbis MœſoGothorum, quam in ſuperioribus promiſi, quamque non ingratam fore horum ſtudiorum amatoribus, confido, quum id illuſtret, quod dimidium fere conſtituit totius Linguæ, & partem illius difficillimam.

Diſſer-

Diſſertatio

De Originibus L. Latinæ & Græçæ, inter MœſoGothos reperiundis.

§. I.

Etiamſi in Præfationibus tam ULPHILÆ *illuſtrato* quum *Speciminibus Gloſſarii* ULPHILANI præmiſſis, nonnulla diſſeruerim de convenientia L. Latinæ & Græcæ cum veteri Gothica, adeoque ſubvereri debeam, ne hiſce meis toties repetitis nugis faſtidium Lectori pariam, nihilominus tamen, quum hæcce materia talis ſit, ut exemplorum inductione ſtet cadatve, & hac una ratione iis obviam iri poſſit, qui, quicquid hujus fuerit, caſui aut credulitati, hopotheſi ſuæ inſervientis, aſſignent; veniam tuam paciſcor, ſi hacce occaſione, & dum in campo Ulphilano adhuc verſor, telam hanc ulterius pertexam.

Non autem jam repetemus, quæ de cauſſa hujus harmoniæ antea diſſeruimus, quippe quam aliam eſſe non poſſe, diximus, quam quod ex eodem fonte Scythico ſingulæ pullulaverint: id quod eo minus mirum cuiquam obvenire debet, quod indubia hiſtoriarum fide conſtat, Scythas Hellada tenuiſſe, antequam Græci eo unquam venerint: &, quod ad Romanos attinet, ſi veteri Hiſtoriæ fides habeatur, relatum legimus, colluviem undecunque adventantium hoſpitum prima jeciſſe urbis dominæ fundamenta, atque adeo veriſimile eſſe, in hac turba, non ſolum multos fuiſſe Gallicæ originis homines, ſed etiam eosdem haud dubie ſui ſermonis plurimum ceteris impertiviſſe. Scilicet Galli trans Alpes ſedes ſuas fixerunt, idque ita, ut ſuo cum damno ſæpe experti fuerint Romani, nimium eos vicinos fuiſſe: quumque continua belli pacisque commercia hasce gentes inter ſe miſcerent, fieri non potuit, quin utriusque populi ſermo utrinque aliquid peregrinitatis traxerit. Galli vero, uti Scytharum propago erant; ita ſermo eorum a Gothico Germanicoque multum non diſtabat: ad quod probandum defungi poſſum teſtimonio T. LIVII, qui Patavinus erat, atque adeo Gallus, aut ſaltem in Gallica regione natus, & proinde non potuit non, omnium optime antiquum ſuæ patriæ ſermonem perſpectum habere. Ille vero Gallicam L. *ſemigermanicam* vocat, Lib. XXI. cap. 38. & antea cap. 32 docuerat, Legatos Bojorum, ſermone non multum abhorruiſſe a Gallis Alpes incolentibus. Conſentiunt his, quæ tradit STRABO, Lib. VII. p. m. 211. Γερμανοὶ, inquit, μικρὸν ἐξαλλάττοντες τοῦ Κελτικοῦ φύλου. Non itaque magis mirum, ſi Romani

mani aliquid in ſuo ſermone vel ab initio commune habuerint, vel ab iisdem commodaverint, quam ſi in ſermone Belgico varia reperias, quæ ex Alemannico loquendi genere depromta videri queant.

§. 2.

Superſunt hodieque in Lingua Armorica nec non Cambrica veteris Celticiſmi haud-inficianda veſtigia: ea vero ubi attentius conſidero, atque cum veteri Linguà MœſoGothica & Islandica confero, majorem certe affinitatem deprehendo, quam quæ vulgo exiſtimetur: uti data opera aliquando commonſtrabo. Meditatum ſimile quid Illuſtrem STIERNHIELMIUM noſtrum, videor mihi animadvertere ex manuſcriptis ejus obſervationibus ad BOXHORNII *Origines Gallicas*, quas ſervat Bibliotheca noſtra publica, quæque non mediocrem veteribus linguis lucem fœnerari poterunt, utpote quæ certiſſimo documento confirmant ea, quæ tradiderunt Auctores a me jam laudati. Dum autem conſenſum veteris L. Gallicæ atque Germanicæ loquor, probe tenendum eſt, me non de ſermone, qualis jam in ore hominum eſt, loqui, ſed de antiquo illo & intemerato: quo enim longius a præſenti loquendi ratione receſſeris, eo propius accedes ad illud medium, quod utramque linguam jungit & conſociat. Sed de his alias: nunc ad MœſoGothica.

§. 3.

Apud FESTUM commemorat PAULLUS, *vidvertas* in veteri Latio calamitatem ſignificaſſe. Ubi in vocem hanc primum incidi, ſtatim mihi viſum eſt, aliquid peregrini illi ineſſe, & a Latiniſmo alienius: ſubiitque ſimul, fieri non poſſe, quin Gallica hæc vox ſit, & a Scythis oriunda, quippe apud quos certiſſima illius veſtigia reperiuntur. Rem ut a prima origine repetam, ſciendum eſt, *withrawairths* in Lingua MœſoGothica denotare contrarium. Marc. 11: 2. *In haim tho withrawairthon iggqvis*, in caſtellum, quod contra vos eſt. Luc. 8: 26. *In gawi Gadarene thatei iſt withrawairth Galeilaia*, in regionem Gadarenorum, quæ eſt contra Galilæam. Compoſita autem vox eſt a *withra*, contra, & *wairths*, quod poſtpoſitum vocibus reſpondet Lat. verſus, uti obſervat HICKESIUS, *Gr. A. S.* p. 77. AngloSax. *andweard*, præſens, quaſi e regione poſitus. Alem. *antuuard*, unde apud KERONEM in Gloſſis *des antuuartan libes*, præſentis vitæ, cujus contrarium eſt Ulphilanum *anawairths*, quod retro eſt & poſt futurum. *Withrawairths* itaque notat quod adverſum eſt, &, metaphora omnibus linguis communi, id quod moleſtum. Hinc in iisdem Gloſſis KERONIA-

 NIS

NIS *uuidaruuartiu* ſignificat injuriam, apud TATIANUM *uuidaruuorto*, nec non in Lingua AngloSaxonum *wither-weard*, contrarium, adverſarium. v. Math. 12: 25. Apud nos *wedermårdig* id, quod moleſtum eſt, denotat, *wedermårdighet*, calamitatem, uti habet Canticum Sacrum: *thèn wedermårdighet, ſom mig elända trycker*, calamitas, quæ me miſerum premit. Quæro autem, an quicquam ſimilius fieri poſſit, quam hoc *uuidaruuartiu* & *vidvertas*, & num poſt hæc fides haberi poſſit PAULLO, docenti, hocce *vidvertas* ita dici, quod *viduet bonis*.

§. 4.

Hliſa in veteri Lingua Gothica idem eſt, ac tegere, celare, condere, & ſpeciatim uſurpatur de eo tegmine, quod adverſus arma corpus defendit. Rem exemplis demonſtrabo. HEIMS KR. T. 1. p. 369. *Olafur Kongur bra yfer ſik ſkildinom, oc ſteyptiſt i kaf, oc lifþi ſier ſwa wid ſpiotum*: OLAVUS Rex ſcuto ſuo ſe operuit, inque altum ſe projecit, & ita ſe contra miſſilia texit. Ibid. p. 381. *Kongur bad þa hliſa ſier*, Rex petiit, ut ſe tegerent. Biblia Isl. 1 Macchab. 3. JUDAS *hliſde ſyna herlide med ſyne ſwerdi*, JUDAS copias ſuas enſe ſuo defendit. ib. 2 Macchab. 5. *Men hliſdu ſier med ſkiolldunnum*, Viri ſcutis ſe tegebant. Hinc derivatum habemus *hlif*, *hlifd*, ſcutum. KNYTL. S. p. 94. *Lammduz hliſar þeirra af griotid*, pertundebantur ſcuta eorum ab immiſſis lapidibus. OL. TRYGGV. S. p. 228. *Med ſterkum hliſum*, fortibus ſcutis. GRETLA apud VERELIUM, in Notis ad *Hiſt.* HERRAUDI p. 86. *Han beit jarn ſem klædi, hlyfdar ſem hold*, ferrum æque penetravit enſis, ac pannum, & ſcutum perinde ac carnem. Hinc eſt, quod apud majores noſtros arma dividerentur in *folk wakn* & *lifwakn*, h. e. arma quibus offenſive, uti dicitur, quibusque defenſive agitur. v. HELS. L. *Arfd. B.* c. 14. *Lifwakt* apud nos indidem dicuntur ſatellites regii, *lifregemente*, *lifkneckt*, quæque id genus ſunt alia, non a cuſtodia ita nuncupata, ſed corporis Regii tutela.

In Codice Argenteo *hliſan* furari notat, quippe quod nil aliud eſt, quam res, alteri domino ablatas, apud ſe condere. Fur alias ibi *thiubs* appellatur, *thiubja* furta, ab occultando, quod patet ex cognato *thubjo*, clanculum, in occulto: Joh. 18: 20. *thubjo ni rodida waiht*, in occulto nil locutus ſum. Hoc vero facit, ut WACHTERO non adſtipuler, qui quoniam Ulph. *thive*, AngloSax. *theow* famulum notat, a ſervis nequam ad fures nomen tranſiiſſe putat. Nam licet Germ. *dieb*, & ſervi nomen Ulphilanum *thiwe* ſonum affinem habeant; attamen nemini non in oculos incurrit differentia, quæ inter *thiubs* &

thiwe

thiwe intercedit, quæque ſatis commonſtrat, diverſa hæc MœſoGothis fuiſſe vocabula. *Stilan* in eadem L. furari, notat, Suet. *ſtjåla*, affine, uti videtur, Græco στίλαϑαι, quod SUIDAS explicat κρύψαι, occultare, in qua etiam ſignificatione vox Suecana apud Scriptores medii ævi occurrit. HIST. ALEX. M.

Jorden kan ei gullit ſwa ſtiåla
The myror finna thet, ſwa ſom jak tror.
Terra ita aurum occultare nequit,
Quin formicæ illud videlicet reperiant.

In eundem modum a *fela*, quod pariter abſcondere notat, & unde originem ducit Ulphilanum *filegr*, latibulum, *filegrja thiube*, ſpeluncam latronum. Luc. 19: 46. in Lingua patria habemus *fula*, res furto abſcondita. v. LEX. GOTHL. cap. 37: 6. fortaſſis etiam Latini ſuum *compilare*, quam vocem a *pilo* parum commode & refragante ſyllabæ modulo derivant etymologi. conf. Gr. φιλήτης, fur, latro, cujus natales VOSSIUS quærit in obſoleto φιλάω, furor.

Viſo jam proprio vocis *hlifa* vel *hlifan* in orbe Gothico ſignificatu, ſequitur, ut diſpiciamus, quæ illius veſtigia in Hellàde & Latio reperiantur. In anteceſſum autem obſervandum eſt, utriusque linguæ genium & pronuntiandi rationem repudiare adſpirationem ante conſonam *l*, adeoque quotiens eadem occurrit, *k* vel *c* pro eadem ſubſtitui. Ita Gr. κλίνειν, Lat. *clinare*, unde inclinare, eſt Al. *hlinan*. Anglo-Sax. *hlinan*, *hlynian*. Κλῦμι audio, Ulph. *hliumans*, auris. Gr. χλεύη, irriſio, Ulph. *hlajan*, irridere. Κρεμᾶν, ſuſpendere, Ulph. *hramjan*. Κραυγὴ, clamor, Ulph. *hruk*. Interdum etiam inter *k* & conſonam vocalem interſerunt, ut κολωνὸς vel κολώνη, tumulus, Ulph. *hlains*, *hlaine*. Hisce ita jactis fundamentis, facile agnoſcimus, *hlifa* idem eſſe, quod Græci antiquiores κλέπειν dixere, quodque primario tegere notat, & dein furari. Attici, qui τ inſerere amarunt, ex κλέπειν deinde κλέπτειν fecere, ut a τύπω τύπτειν, a κόπω κόπτειν. Illud vero κλέπτειν in occultandi ſignificatione haud infrequenter occurrit apud Græcos Scriptores, uti dum apud XENOPHONTEM legimus τὰς ἑαυτῦ ἱππέας κλέπτειν, equites ſuos occultare, & apud SYNESIUM κλέψαι τὴν ἀλήθειαν ſupprimere, celare veritatem, ἀποκλέπτειν ἑαυτὸν, ſe occulere, quæque plura videre licet allata ab H. STEPHANO, in *Theſ. L. Gr.* ceterisque Lexicographis. Ad eandem hanc tribum pertinere arbitror καλύπτω, tego cum derivatis, καλύφη, tegmen, cortex, putamen, nec non inuſitatum καλύβω, unde EUSTATHIUS formatum docet καλύβη, καλύβιον, quæ apud THU-

CYDIDEN alioſque Græcos Auctores notant caſam, uti tugurium ſimili ortu a tegendo factum novimus. In tranſcurſu notabo, in Lingua AngloSaxonum *clyſe* cubiculum notare, *cleoſa*, *cleoſ*, *bed-clyſe*, id. uti Math. 6: 6. *Thonne thu gebidde*, *gang into thinum bed-clyſan*, tu cum oraveris, intra in cubiculum tuum. Isl. *kleſe*, cellula, domuncula. v. GUDM. ANDREÆ *Lex. Isl.* quæ uti a καλύβη perparum diſtant, ita audaciori conjecturæ facile locum dabunt, *clave* nempe ſub infantia Latinitatis aliquando hoc eodem ſignificatu uſurpatum fuiſſe, atque inde junctis cubiculis nomen datum eſſe *conclave*. Scio equidem, FESTUM docere, *conclave* dici loca, quæ una clave clauduntur, ſed ſimplicior tamen hæcce mea derivatio, ſi quid loci Gothicis notationibus concedatur, exiſtimabitur. Sed, ut e diverticulo in viam redeamus, ſequitur jam, ut vocis *bliſa* in Latio reperiunda veſtigia ſectemur. Offendimus vero ibi *clepere*, hoc eſt occultare, quo ſenſu ſemel iterumque apud SENECAM Tragicum occurrit. *Herc. Fur.* v. 898. *Se tegmine ingenti clepit.* *Medea* v. 156. *Qui capere conſilium poteſt, & clepere ſeſe.* Uſurpaviſſe veteres eodem ſenſu *clypeare*, teſtis eſt VARRO *de Lingua Lat.* Lib. 4: 1. qui ex PACUVIO adfert, *Chlamyde contorta aſtu clypeat brachium, hoc eſt involvit, obvelat.* Niſi ſpe penitus fallaci ipſe mihi adblandiar, ſpero fore, ut citius jam perſuadeam, aliunde quam ex hocce Gothico *bliſan* ortum non eſſe, *clypei* nomen apud Latinos, utpote cujus unicus in bello uſus eſt, ut corpus adverſus quoslibet ictus & tela protegat, &, quod eodem pertinet, clypeum vel clupeum nil aliud eſſe, quam quod Gothos *bliſ* dicere, audivimus, addita tantum terminatione Latinis amata. Aliquod forte momentum huic etymologiæ addet, quod tradant veteres Græciæ Scriptores, Scythas & ſpeciatim Sacas ſcuta primum inveniſſe. v. ZEZES, *Chiliad.* XIII. etiamſi ATHENÆUS Lib. VI. Δειπνοσ. illud inventum Samnitibus tribuat, diſcrimine non maximo, quum etiam hi Celticæ, hoc eſt Scythicæ originis fuerint. CLEMENS ALEXANDRINUS certe parmas expreſſe Thracibus tribuit. Hiſce vero ſi ſtetur, mirum cenſeri non poteſt, ſi, quod in plerisque aliis armorum generibus obſervamus e. g. framea, rhomphæa, runa, ſariſſa, gæſum, pelta, cateja, quiris, ſica, acinaces, cetra, &c. etiam hoc barbarum ſuum nomen retinuerit. Forte etiam Scythicum hocce *bliſ* vel *liſ* exprimere voluere Græci, dum, HESYCHIO teſte, clypeum λαῖβα & λαῖφα appellarunt, præmiſſam adſpirationem in ſua Lingua exprimere non valentes. Apud HIST. AUGUSTÆ SCRIPTORES memoratur aliquod militum cataphractorum genus, *clibanarii* dictum,

rum, a *clibanis*, h. e. tegmine ferreo, quo non ipſi ſolum muniti erant, ſed etiam, quibus vehebantur, equi circumdati. Peregrinum hocce vocabulum eſſe, docent CAPITOLINUS atque AMMIANUS MARCELLINUS: ille in ALEXANDRO SEVERO, hic *Hiſt.* Lib. XVI. quod vero Perſicam hanc nomenclaturam eſſe tradant, in cauſſa forte eſt, quod per Perſida ad Romanos hoc militiæ & armaturæ genus tranſierit. Ceterum veriſimile eſt, a *bliſan* etiam hosce nuncupatos eſſe. *)

Altera, quæ pro hacce etymologia pugnare videtur ratio, ea eſt, quod ſcutorum nomina a tegendo fere formata videamus. Sic a *ſkyla* AngloSax. *ſcyldan*, tegere, habemus *ſköld*: a *ſkydda*, quod idem notat, niſi mea me fallant auguria, Latinorum *ſcutum*. Non me præterit, varia alia de ortu hujus vocis ab Etymologis tradi; ſed, neſcio qui, nihil eorum mihi ſatisfacit. Vulgo ſcilicet deduci ſolet a γλύφειν, ſculpere, quum conſtet, veteres tam Græcos & Latinos, quam Germanos ſcuta ſua variis imaginibus ornata habuiſſe: unde factum putatur, ut *ſchilderi* hodieque vocetur tabula picta, pictasque imagines nacti ſint, qui ludis haſtatis intereſſe per natalium conditionem potuere. Sed credibile videtur, ſcuta multo ante ad corporis tutelam uſurpata, quam imaginibus ornata fuiſſe, adeo ut fieri vix potuerit, ut nomine caruerint, usque dum ornari inceperint. Derivant alii a κύκλος, ob rotunditatem, v. SALMASIUS in *Exerc. Plin.* p. m. 231. VOSSIUS vero in Tract. *de Litterarum permutatione* a κόλλοψ, quum clypei fierent ex tergoribus bubulis. Sed ſpecie fere omni hæ Etymologiæ carent, ut cuivis ſtatim patet.

Detinuit nos hucusque propria vocis *bliſa* ſignificatio, qua tegere, celare notat, ſequitur jam altera, quæ occultationem boni alieni ſignificat, vel furtum. Habet id commune cum Græco κλέπτειν, unde κλέπτης, fur, qui in Codice Argenteo *bliſtus* appellatur, quæ duo qui ex eodem ſtipite prognata non videt, nihil videt. Latine idem apud PLAUTUM *clepo* appellatur, a *clepere*, quod itidem furari notat.

§. 5.

Unius, antequam finem faciam, adhuc veniam mihi paciſcor illuſtrandæ vocis Ulphilanæ. *Teiban* & *gateiban* non raro in Codice Argenteo invenienda, indicare, nuntiare notant. Marc. 5: 19. *Gateib im buan filu tbus Fan gatawida*, annuntia illis, quanta tibi Deus fecerit. In primis uſurpatur de annuntiatione futurorum, uti Joh. 15: 13. *Tbata ana-*

*) *Clibanus* etiam fuit furnus mobilis, in quo panis coquebatur, quæ vox, ſi perinde ac altera originis Gothicæ fuerit, referenda videtur ad Ulph. *blaibs*, panis.

anawairtho gateibit izwis, quæ ventura ſunt, annuntiabit vobis. conf. verſus ſequ. Luc. 2: 26. *Was imma gataiban fram ahmin thamma weihin*, reſponſum acceperat a Spiritu S. ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον.

Compoſitum inde habemus *garaihtoza gataibans* juſtior renuntiatus, magis juſtificatus, nec non *fauragateiban*, prædicere. Marc. 13: 23. *Fauragataib izwis allata*, prædixi vobis omnia. Vir in hoc ſtudiorum genere facile princeps, FR. JUNIUS, dum in *Gloſſario Gothico* hæc, quæ adduxi, refert ad vocem *gatiuhan*, confundit radices penitus diverſas. *Tiuhan* enim ſive *gatiuhan* ducere notat, atque adeo ſignificatione penitus ab eo diverſum eſt, id quod TENKATENUM jam antea obſervare, memini: hoc inſuper in perfecto habet *gatauh*, in participio paſſivo *gatauhans*, illud vero *gataih*, *gataihans*. Reliquit hoc noſtrum *teihan* in omnibus fere Linguis antiquoribus ſui veſtigia, quæ tamen ut ægrius agnoſcantur, effecit, uti opinor, præter omnium rerum, & in primis Linguarum, inconſtantiam, difficilior pronuntiatio adſpirationis Gothicæ, in medio vocis collocatæ; quam ut quadantenus exprimerent reliquæ, modo *k* vel *c* modo *g* ejus loco ſubſtituerunt, modo etiam eam penitus præterivere. Ita Græcos veteres δείκειν dixiſſe, novimus, & etiam oſtendunt δείξω, δείκνυμι. Latini habent *dico*, *dicare*, unde *indicare*, *index*, *indicium*, &, ſi ANGELUM CANINIUM auctorem ſequimur, *dico*, *dicere*, quippe quod nil aliud eſſe, ait, quam oſtendere animi ſui ſententiam. Putatur ab oſtendendo h. e. ἀπὸ τοῦ δείκειν etiam *digitus* nuncupatus eſſe, utpote quo monſtramus, uti Gr. δάκτυλος quaſi δείκτελος a multis nominatus putatur, Belgæque digitum indicem *tooghet* appellant, a *tooghen*, quod mox adferetur. Probabile quoque videtur, ab eodem noſtro *teihan*, *gataih* formatum fuiſſe *taikn*, ſignum, quaſi futuri indicium, & *taiknjan*, oſtendere. Marc. 14: 15. *Sa izwis taikneith kelikn mikilata*, ille vobis oſtendet cœnaculum grande, a quibus totus orbis Gothicus mutuatus eſt *tekn*, *zeichen* &c. In *g* adſpirationem converterunt Alemanni, more ſuo *t* inſuper in *z* permutantes, *zeigen* dicentes, forſan & *zeugen*, quum teſtari nil aliud ſit quam veritatem, quæque viſa & audita ſunt, indicare. Majores noſtri inde *tyga* adoptavere: unde *falſk tyg* in hymno ſ. eſt falſum teſtimonium, quodque ſuperſtes habemus hodieque, *betyga*, teſtari. Belgæ in voce *tooghen* utramque ſignificationem conjungunt, quippe quæ denotat, oſtendere, indicare, teſtari, teſtificari, auctore KILIANO in *Etymologico Teutonico*. Septentrionales noſtri *h* prætereuntes a Mœſo-Gothico *teihan*, *tia* & *tea* formarunt: quæ ſignificatione illi ex aſſe reſpondent, denotant enim oſtendere, ſignificare. KON. STYR. p. 9. *Huru*

matte

matte han tea ælla fulkoma ſin mildleik, quomodo teſtatam redderet perficeretque ſuam bonitatem? Hodie dicimus, *bete wänſkap*, amicitiam declarare. Speciatim vero ex uſu veterum *te* vel *tea* uſurpatur de futuri indicio & ſignificatione. HISTORIA ALEX. M.

Thet tik war lango ſpadt ok tedt.

Quod tibi jam olim prædictum & nuntiatum erat.

Islandi *tia* habent. Bibl. Isl. 2 Macchab. 14. NICANOR *tiede ſik wingtarnligan wid han*, NICANOR ſe ipſi amicum oſtendit. Syr. 36. *Tia þu þig herligan a þeim*, oſtende te magnificum coram illis. Nec me falli credidero, ſi eodem pertinere dicam AngloSaxonica *tywan*, *atywan*, oſtendere, *ge-tæbt*, monſtratus. Vidimus huc usque MœſoGothicam vocem *teihan* ſub ſimplici ſua forma: ſequitur jam, ut moneamus, in hac lingua verba ſæpenumero *n* poſteriori ſyllabæ præponere, quo caſu paſſivam fere ſignificationem induunt. e. g. a *qviſtjan*, perdere, fit *qviſtnan*, perire, ab *uslukan*, aperire, *usluknan*, aperiri, a *liban*, linquere, quod & Alemanni habent & unde *laibos*, reliquiæ, in Cod. Arg. *afliſnan*, ſupereſſe, a *draiban* vel *drobjan*, turbare, *drobnan*, turbari, ut plura alia exempla infra adferenda prætercam. Fecunda eſt ejusmodi terminationum ſermo noſter patrius. De Anglorum Lingua vetuſta & hodierna idem obſervat doctiſſimus LYE, in *Gr. Gothica* p. XLIV. In eundem modum a *teihan* Gothi formaſſe videntur *teihnan*, prædici, ſignificari, a quo derivatum habemus *fauratanja*, de quo mox, variaque alia a Linguis cognatis vindicata. Huc certe pertinet *zeinon*, *gizeinon*, quod, apud OTFRIDUM aliosque frequenter obvium, indicare, ſignificare notat, nec non Belg. *toonen*, id. Si in reliquis fidem fecero, vaticinari non videbor, ſi dicam ad eandem tribum referri debere Latinorum *tendere*, in vocibus *oſtendo*, *portendo*, quæ cum vulgari tendendi ſignificatione plane nihil commune habent, hic autem ita quadrant, ut quæ maxime. *Portentum* ſignum eſt, quo Superi futura indicare credebantur, quod dum ita dictum ajunt Etymologi, quod porro tendat, evidens eſt, illa tradi, quæ ἄτοπα ſunt. Nihil autem ſimplicius, & rei ſignificandæ convenientius, quam ſi dicamus, *portenta* illa nominari, quæ aliquid indicent & ſignificent. Et, ne dubites, ſupereſt vox pæne eadem in Lingua MœſoGothorum: illi enim ſigna futuri nuntia *faura-tanja* appellarunt. Marc. 13: 22. *Giband taiknins jah fauratanja du afairzjan*, dant ſigna & portenta ad ſeducendum. Joh. 6: 26. *Ni thatei ſeqhuth taiknins jah fauratanja*, non ut videant ſigna & portenta. Verbum ipſum occurrit. Marc. 13: 23. *Sai faurgataih izwis allata*, ecce prædixi vobis omnia. Lectorem, qui absque ſtudio

rem

tem ponderare, in animum induxerit, ulterius obſervare velim, uti vocabulum portenti diſciplinæ Aruſpicum proprium erat, ita probabile videri, id ab Etruſcis, Celticæ originis gente, in Latium perveniſſe. Deinde meminiſſe jubebo, *por* illud, quod præmittitur, minime Latiale eſſe, ſed omnino peregrinum, & ni fallor Celticum Scythicumque. Habemus idem in vocabulo *porricere*, quod, uti TAUBMANNUS ad VIRGILII *Æneid*. Lib. V. 775. auctoribus MACROBIO & VARRONE docet, ex diſciplina Aruſpicum & ex præcepto Pontificum ſollemne fuit ſacrificantibus, idemque notavit, quod projicere, manumittere: unde *porriciæ* & *porrecta*, hoc eſt, ſacrificia in altare aut, ſi a navigantibus fieret, in mare projecta. *Ricere* vero quod orbi Romano penitus ignotum eſt, agnoſcunt ſtatim Gothi Islandique, utpote quibus *reka* idem plane ſonat, quod projicere, propellere. *Reka iburt*, projicere, *reka i kaf*, in mare præcipitare, quod ex JURE AULICO NORRW. adfert VERELIUS in *Indice*; *reka flottan*, hoſtem pellere, hoſti fugienti inſiſtere. Speciatim vero *reka* uſurpatur de iis, qui in mari procellis undisque volventibus jactantur, unde *rekſtur*, ejectamenta maris in littus, bona naufragorum, quæ in JURE noſtro BIRCENSI, cap. 49. *bafrecb* appellari videmus: unde conſtat facile, qua origine natum ſit illud hactenus inexplicatum, *birekjai*, quod in Codice Argenteo de diſcipulis Chriſti, naufragium veritis, occurrit, Luc. 8: 23. *Jab birekjai wasrthun*, quippe quod tuto explices, & undis graviter jactabantur. Hodie, *w* præpoſito, *wræka* dicimus, *wræka bort* projicere, *wræka tillbopa*, in unum congerere: unde alias docuimus prognatum vocabulum illud juris maritimi *warec*, quod jus *varesi* Latine loquentes dicere ſolent, denotatque jus illud, quod in bona naufragorum, littoribus adnatantia, territorii dominus ſibi vindicat. Poſſem idem oſtendere de voce *porrigere*, quippe quæ non orta a regendo, ſed ab eodem fonte quo Gr. ὀρέγειν (amant enim Hellenes o præmittere, e. g. ὀδόντες, dentes, Sv. *tand*, ὄνομα, nomen, *namn*, ὄνειδος Goth. *neid*, *nid*, Ulph. *naitein*) & Scythicum *ræcka*, quod ejusdem ſignificationis eſt, Ulph. *rakjan*, unde *ufrakjan*. Sed ne Latium omne in orbem Scythicum transferre velle, exiſtimer, hisce modum faciam: & in Lingua Græca inſolitum ne deprehendat Lector meus, id invenire, quod Scythæ ſibi vindicare auſint; ſubjungam ob materiæ cognationem programma, quod haud dudum edidi, dum Profeſſionem Litterarum Græcarum ad hanc Academiam auſpicaretur Vir celeberrimus, Dom. JOH. FLODERUS, idque vel eo nomine lubentius, quod ejusmodi chartulæ cito e manibus elabi & diſparere ſolent.

Harmo-

"Harmoniam illam, quæ inter Linguas Græcam & Gothicam intercedit, non potuerunt non omnes obſervare, qui aliquid illarum vel primoribus labris delibarunt: ſed cuinam cauſſæ concentus ille ſit adſignandus, æque non conſtat. Major certe eſt, quam ut mero caſui adſignari queat: dicere autem, a Græcis nos omnia illa commodata habere, quæ cum illorum ſermone affinitatem habent, ejus ſolius foret, qui univerſam Gothicam gentem elinguem aliquando fuiſſe, crederet, aut etiam Gothorum progenitores, Græcorumque in plurimis ſcientiis Magiſtros, Scythas, ne digitorum quidem ſuorum articulos numerare potuiſſe, antequam ab illorum εἷς, δύο, τρεῖς, aut Latinorum *unus, duo, tres*, primos hos calculos ponere, didiciſſent; immo, uti Vir eruditus ait, nullo eos proprio, ſed tantum accepto ab his multo junioribus gentibus nomine *patrem* ſuum *matremve* appellare potuiſſe. Abſonum hoc eſſe, ut quod maxime, nemo non videt: ut itaque quid de hac re tenendum ſit, conſtet, ſalvo aliorum judicio, paucula afferam, etiamſi non ſim neſcius, in tam operoſæ diſquiſitionis materia præſtare nihil, quam parum dicere.

Convenit fere inter omnes, ODINUM una cum ſuo ſatellitio Scythicam Linguam in Germaniam noſtrumque Septentrionem invexiſſe: teſtatur id, præter ceteros, Auctor *Eddæ*, STURLESONIUS, dum ait, *þeirra tunga Aſiamanna war eigentunga um oll Nordurlond*, id eſt, *Aſarum* Linguam per ODINUM communem factam fuiſſe omnibus gentibus Septentrionalibus. Quum porro hinc, AMMIANO MARCELLINO teſte, conſtet, Tauricam Cherſoneſum illam orbis partem fuiſſe, unde primum egreſſi ſint Scythæ, inde per indubia pergrinatorum teſtimonia certum ſit, in extimo illo Europæi orbis angulo ſermonem noſtro, atque adeo MœſoGothico cognatum & quam ſimillimum hodieque vigere; extra controverſiam mihi eſſe, videtur, linguam, quam una cum victricibus armis, non vicinis tantum regionibus, ſed maximæ Europæ parti intulere Scythæ, vel Gothicam fuiſſe, vel etiam Celticam, quam ſemi Germanicam appellat LIVIUS. Dum ulterius cum animo reputamus, non tantum in Thracia regionibusque Græciæ conterminis, ſedes ſuas fixiſſe Scythas, ſed etiam ipſam Hellada eos tenuiſſe, antequam Græci & Iones in Europam ſe contulerant, qui adeo ipſi Scythas pro Aboriginibus vel certe antiquioribus Colonis habuere, uti HERODOTUS aliquoties, & PLATO in *Cratylo*, ultro fatentur, Εἰσὶ δὲ, inquit, ἡμῶν ἀρχαιότεροι οἱ Βάρβαροι, nobis (in hac regione) antiquiores ſunt Barbari, h. e. Scythæ: eluceſcit facile, credo, unde factum ſit, ut,

commixtis & veluti coaleſcentibus duabus hiſce diverſis Linguis, quid cuique harum Nationum in ſermone proprium fuerit, progreſſu temporis ægre dignoſci potuerit: & inprimis evidens eſt, eos operam ludere, qui illarum vocum ſcaturigines, quas Scythæ reliquerunt, domi & in recentiore Græcorum lingua quærere voluerunt. Vidit id, & candide confeſſus eſt PLATO in notabili illo dialogo, quem nuper laudavi, cujusque verba brevitatis ergo, ex MARSILII FICINI interpretatione afferam. "Unde, inquit, nomen trahit πῦρ & ὕδωρ, id eſt ignis & a- "qua? Vide, quid de hoc ſuſpicer. Reor equidem, multa nomina Græ- "cos a Barbaris, eos præſertim, qui ſub Barbaris ſunt, habuiſſe. Si "quis rectam iſtorum impoſitionem ſecundum Græcam vocem quærat, "non ſecundum eam, qua eſt nomen inventum, nimirum ambiget. "Vide itaque, ne nomen hoc πῦρ barbaricum ſit, neque enim facile eſt, "iſtud Græcæ Linguæ accommodare: conſtatque, ita hoc Phryges no- "minare, parum quid declinantes, & ὕδωρ & κύνας, id eſt aquam & "canes, aliaque permulta. Videmus heic, Platonem tria illa vocabula πῦρ, ὕδωρ, & κύων peregrina & barbarica duxiſſe, id quod vel ideo notatu dignum eſſe arbitror, quod eadem pro ſuis ſuæque domi natis agnoſcant ScythoGothi. Πῦρ enim eſt germanum AngloSaxonum *fyr*, *fir*, Alemannicum *fiur*, Teutonicum *feur*. Goth. *fyr*, quod omnes norunt. Ὕδωρ non minus noſtrum eſt. In lingua enim Islandica *udr* humorem denotat, unde *udigr*, humidus, (Latine *udus*, *uvidus*) *uda*, pluere, Græc. ὕειν, AngloSaxonice *yth*, unda, aqua, *ytha*, fluctus, *ythian*, fluere. Tertium faciem ſuam aliquantulum mutavit, ſed ita tamen, ut ab eruditis facili opera agnoſcatur, haud ignaris *k* & *c* in orbe Gothico frequentiſſime in adſpirationem converti. e. g. cornu, *horn*, calamus, *halm*, & innumera alia. Κύων itaque diverſum non eſt a noſtro *hun* vel *hund*, voce, quæ in Codice Argenteo omnibusque dialectis Gothicis occurrit. Idem ille Philoſophus, ubi in originem τῦ κακὸς inquirit, conſilii verique etymi inops, ad ſolitam ſe expediendi viam confugiendum arbitratur, ſcilicet Βαρβαρικόν τι καὶ τῦτο εἶναι, barbaricæ originis etiam hanc vocem eſſe. Ego quidem, ultimam hanc vocem inter Septentrionales non reperi, id quod in tanta monumentorum veterum penuria, inque tam crebris linguarum viciſſitudinibus, &, quod caput eſt, in tanta mea ignorantia mirum nemini videri debet: quod tamen heic loci omittendum non duxi, mihi obſervaſſe viſus ſum, quando Scriptores Græci, Scholiaſtæ aut Gloſſographi voculam adferunt, quam velut ξενικὴν, βαρβαρικὴν aut τῆς ἀρχαίας γλώττης notant, ut plurimum illius pro-

pro-

proſapiam in Gothico orbe reperiundam eſſe. Quod ne fruſtra dixiſſe videar, uno alterove allato exemplo probabo. ARISTOTELES Lib. I. Cap. 2. *Rhetoricorum*, docet τέκμαρ, ſecundum veterem loquendi modum (κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτ]αν) terminum denotaſſe. Quænam vero fuerit antiqua illa lingua, inde mihi colligere poſſe videor, quod eandem vocem priſci Gothi, nec non Islandi, nullo alio cum diſcrimine, quam quod ultimam litteram exprimant, quam facilioris pronuntiationis ergo compendii fecere Græci: nos enim terminum, limitem *takmark* appellavimus olim, a *taka*, attingere, & *mark*, *mærke*, limes, nota, alias *mære*, unde *landamære*, id: LEGES WESTROGOTH. *Thiuv.* B. c. 19. *Warder ſangin innan takmærkiænnæ*, *ſi* deprehenſus fuerit intra regionis limites. BIBL. ISL. 2 Macchab. 1. *Grodurſet þu þit folk ad nyu i þinu helgu þakmark*, planta iterum populum tuum in finibus tuis ſanctis. Apud HOMERUM ἀσκηθὴς occurrit, quod illæſum, ἀβλαβῆ, interpretantur HESYCHIUS ceterique Scholiaſtæ omnes. EUSTATHIUS vero de hac voce obſervat, eam in oratione proſaica non occurrere, illiusque etymon extra Græciæ fines quærendum, τὸ τῆς λέξεως ἔτυμον ζητητέον ἀλλαχοῦ: Ubinam vero niſi apud Scythas, in quorum lingua pleno uſu viguit? Ulph. *ſkathian*, *gaſkathian*, lædere. AngloSax. *ſcathan*, *ſceatan*, Al. *ſcadan*. Isl. & Suet. *ſkada*, cui ſi ἀ privativum præfigatur, exiſtet ἀσκηθὴς, quod eſt Suethicum *oſkadd*. Demonſtratu idem facile foret de ſexcentis aliis, quæ apud HESYCHIUM & SUIDAM, ab uſu communi abhorrentia, & fortaſſis obſoleta, adferuntur, quæque ſibi ſuo jure aſſerit Gothus. e. gr. ἄβεν, habere, βλαένος, cæcus, γρισῶν, porcus, κόκκος, gallus, κοννεῖν, intelligere, quæ nemo non agnoſcit eſſe Gothica *baſwa*, *blind*, *gris*, *kyckling* & *kunna*, quorum ultimum apud ULPHILAM, ſcire, cognoſcere notat, ſignificatione forte prima, & a qua ceteræ promanarunt. Conf. UPL. L. *Kirk.* B. Cap. 13. Uberiorem ſimilium obſervationum copiam haberemus, ſi tempus edax nobis reliquiſſet illum ARISTOTELIS tractatum, cui titulum fecit *Nomina barbarica* (νόμιμα alii legendum volunt) cujusque mentionem injicit VARRO, aut etiam DOROTHEI librum περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων, de quo in Bibliotheca ſua PHOTIUS, quorum tamen uterque periit.

Si vera ſunt illa, quæ hactenus ex Scriptoribus Græcis attuli, patet utique, ſorores germanas eſſe Linguam Græcam & Gothicam, atque adeo illa fuiſſe tempora, quum in media Hellade Scytho-Gothicus ſermo viguerit. Non ignotum id fuiſſe majoribus noſtris, concludo ex narratione veteris Hiſtorici noſtratis de *Inventione Gothl.* p. m. 48. ubi de

 expe-

expeditionibus veterum Gothorum in Græciam diſſerens, hæc inter alia habet: *So bygþus þair þar firir oc enn byggia, oc en baſa þair ſumt af waru mali* i. e. Poſtea ibi ſedes fixerunt, & adhuc habitant, hodieque nonnihil noſtri ſermonis habent. Quivis vero, vel me non monente, facile judicaverit, quo longius regreſſus fuerit, eo evidentiorem hanc affinitatem conſpici debere. Linguam Codicis Argentei ſemi Græcam eſſe, non immerito judicat FR. JUNIUS. Lingua Islandica & vetuſtior SuioGothica multo etiam propiores ſunt ad ſermonis Græci indolem, quam qua hodie utimur. Sic, ut unico exemplo defungar, quod Græci ἐγὼ εἰμὶ dicunt, Sueci *jag är* efferunt, in quo nihil quod Hellenismum ſapiat, primo intuitu offendis: agnoſces autem, ſi veteres Gothos hodiernosque Islandos *eg em* dicentes audias.

Hisce ita poſitis, facile deprehendimus, mirum non eſſe, ſi, qui in origines Linguarum inquirunt, innumeras noſtrorum vocabulorum radices in L. Græca, utpote ſollicite exculta & magna Scriptorum copia conſervata, deprehendant: ſed mihi viciſſim dari velim, nobis, quam olim PLATONI, abſurdius videri non debere, ſi Gothicam Linguam varias retinuiſſe radices dicamus, quarum Hellas oblita eſt, quarumque derivata ibi extant. Hoc vero quum eruditis auribus forte inſolentius ſit, uno alterove exemplo comprobatum ibo.

Naves apud Græcos pro diverſo remorum numero vocabantur, e. g. τριήρης, triremis, πεντήρης, quinqueremis, ἑξήρης, quæ ſeno remorum ordine agebatur. Interdum η illud in ο convertebatur, ut εἰκόσορος, navis quæ viginti remorum ordine impellebatur. Lexicographi hæc omnia derivant ab ἐρέσσω, remigo, quum tamen facile pateat, ultimas ſyllabas augmentum eſſe, ſimpliciori & radicali voci ſuperadditum. HENRICUS STEPHANUS, quem raro ſua acies deſtituit, ſuſpicatur proinde, id quod res eſt, fuiſſe aliquam, quæ remum ſignificaverit, unde formata ſint tam illa, quæ attuli, quam ἐρέτης, remex, ἐρετμὸς, remus, &c. Nos eam, aut eidem cognatam certe cuſtodimus, qui palmulam *år*, *åra*, appellamus, Isl. *aar* AngloSax. *ar*, Angl. *oar*, Fenn. *airo*. Ab hoc *år* habemus *ſexård*, quod formatione, ſono & ſignificatu exprimit Græcum ἑξήρης. LEX SCANICA, Lib. 8: 1. *Ar han i ſkip ſiaxårdo, takæ ſkipsfarm*, ſi vehatur in navi ἑξήρει, auferat, quantum vehere poſſit. *Siuårings båt*, navis ſeptiremis, nominatur in LEG. WESTROG. *Forn.* B. c. 1. Sic quod Græci γάλα & Latini lac, id orbis Scythicus *mjölk* appellat: Alem. *milch*, AngloSax. *meolc*, Sclaw. *mliko* & ſic porro. Habemus inde *mjölka*, quod eſt lac uberibus extrahere, an-

tique

tique *mulca*. LEX GOTHL. c. 33. Isl. *mylca*, AngloSaxon. *mealcan*. Latini *mulgere* dicunt & Græci ἀμέλγειν, veri tamen & Gothici etymi expertes. Pertinet eodem, quod GALENUS & recentiorum Græcorum nonnulli commemorant, μέλκα nominatum fuiſſe ὄψόν τι διὰ γάλακτος, edulium lacte conſtans, quod Romanis tribuunt, ſed Scythis γαλακτοφάγοις fortaſſis rectius tribuiſſent.

Poſſem ingentem iſtiusmodi originum ſylvam dare, ſed quum id in præſentia non agam, unius tantum adhuc obſervatiunculæ veniam petam. Tragœdiæ & Comœdiæ per univerſum orbem Europæum nota nomina ſunt, ſed undenam illa prognata ſint, diverſimode traditur. Tragœdiam ita dici ab hirco, qui victori præmium ceſſit, inde a pueris nobis tradi, audivimus, & credere oportuit, etiamſi ratio illa nullo idoneo auctore, tradita ſit. A τρύγες h. e. fæcibus, quibus ora Actores perlinebant, tragœdos nuncupatos fuiſſe, alii docent; ſed revera inſulſa hæc ſunt & fæculenta. Plane vero aſſentior GEORGIO ANDERSONIO, cujus verba afferuntur in *Eſſay of the Antiquities of Great Britain*, ita p. 27. diſſerenti: *I can no more believe, that Tragedy did originally ſignify a Song of a Goot, than that it ſignifies a Tale of a Tub, or that Comedy ſignifies a Song of a village, than that it ſignifies a Story of a Cock and a Bull. In this I give M:r MALCOLME Credit, who makes Tragegedy in the Celtick Language a Song of Sorrow, and Comedy antitbetically conſidered, muſt ſignify a Song of Mirth.* Senſus eſt, æque abſurdum ipſi videri, ſi quis tragœdiam denotare dicat cantum hircinum, & comœdiam cantum vici, ac ſi gerras Siculas his vocibus denotari doceret, ipſum itaque ſubſcribere MALCOLMO, Presbytero Edinburgenſi, qui demonſtret, Tragœdiam in L. Celtica denotare cantum lugubrem, & comœdiam vi antitheſeos cantum lætum, genialem. Non additur, qua via laudatus Auctor hosçe natales eruerit, aut ubinam Celticæ hæ voces reperiundæ ſint. Mihi interim videtur, in veteri Lingva Gothica, id quod deſideratur, luculenter inveniri, utpote in qua *træga* eſt lugere, plangere. Occurit vox illa non raro in *Hiſt.* OLAVI S. *Rhytmica*: vide p. 30. *Thet træger oſs än i dag*, id hodieque nos angit: Habemus inde nomen *træga*, quod dolorem notat. SUDERM. L. *Ärfd.* B. c. 2. *Kan fadher eller modher barn ſitt med taar ok trægha ärvæ*, ſi pater aut mater infantis mortui bona cum lacrymis & planctu adierit. *Hiſtoria* OL. TRYGGV. Edit. Skalh. P. 2. p. 304. *Hun matti bvorki eta ne drecka fyrer trega*, nec edere, nec bibere potuit præ dolore. Alem. *trego*, dolor, *tregi*, dolores. His ita poſitis, ſine ullis ambagibus id habemus, quod

quærimus, cantum nempe lugubrem. Alterius vocis oppoſita debet eſſe ratio, ortæ fortaſſis a veterum *cama*, *cauma*, quod luſus, lætitiam, hilaria in L. Alemannica denotavit. Goth. *kaman*, *gamman*. Citata *Hiſt.* OLAVI TRYGGV. Part. 2. p. 141. *Gaman mikit þyki mer at ſogum þinum*, multum me delectant comœdiæ tuæ. Conf. HEIMS KR. T. I. p. 288. Non auſim hæc mea cuiquam obtrudere: ſed veritatis ſtudioſum Lectorem meminiſſe tamen coronidis loco jubeo, præcipuos Poëtarum Græcorum, ORPHEA alioſque Natione Thraces, hoc eſt Scythas fuiſſe atque adeo fieri facile potuiſſe, ut hoſce terminos tanquam technicos in Scenam attulerint."

Hiſce tum a me dictis addere adhuc liceat exemplum, quod mihi, dum nuperrime ULPHILAM evolvi, ſuccurrit, quodque, ſi quid ego video, adeo evidens eſt, ut etiam invitos ad aſſenſum permovere poſſit. Joh. 14: 12. dicit Sanctiſſimus Salvator noſter, qui in me credit, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora illis faciet. Ultima verba Gothus interpretatur *jah maizona thaim taujith:* contextus vero Græcus habet καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. Nemo vero non videt, Gothicum *maizona* & Gr. μείζονα eandem vocem eſſe, ſed utri Linguæ domeſtica erit dicenda? utri peregrina? Ego non dubito Scythicam pronuntiare, idque ob duas inprimis rationes I. terminatio hujus comparativi μείζων non eſt Græcanica: finiri illa ſolet in τερος, ςερος non vero in ζων: contra vero comparativi Gothorum omnes in *za*, *zo* deſinunt, e. g. *batiza*, melior, *wairſiza*, pejor, *azetiza*, facilior, *ſutiza*, levior, *ſuintboza*, fortior, *maiza*, major. Deinde vox hæc μείζων cognatione omni in Græcia caret: cave enim credas, a μέγας ulla unquam pronuntiandi libertate μείζων effingi potuiſſe; *maiza* vero, qua patet orbis Gothicus, affinitatem ubique agnoſcit. *Mais* enim & *maisve* in Codice Argenteo magis denotat: vide antea obſervata ad v. *thanamais*, pag. 33: *maiſts* vero ſuperlativus gradus eſt, maximum notans. Nos *s* finale, ut ſæpe fit, in *r* convertimus, *mer* dicentes, uti docent exempla citato loco a me copioſe allata.

Diſſertatio,
De verbis MœſoGothorum.

Qui veteri Litteraturæ MœſoGothicæ, dialectorum tam Saxonicæ, quam Alemannicæ, Islandicæ, ceterarumque cognatarum matri, aliquid ſtudii impendere, operæ pretium eſſe, ducunt, primas omnino illius

illu-

illuſtratæ partes merito vindicant viro doctiſſimo, FRANCISCO JUNIO; quippe qui princeps Codicem Argenteum edidit, & locupletiſſimo indice ſermonis Gothici cognationem, variaque alia, ad pleniorem illius cognitionem facientia, explicuit. Poſt eum, ingenioſiſſimumque STIERNHIELMIUM, qui ſimilem pretioſo huic monumento operam impendit, nemo in hoc campo ſolidiorem gratiam ab orbe erudito iniit, quam GEORGIUS HICKESIUS, qui anno ſuperioris ſeculi 89. Oxoniæ editis *Inſtitutionibus Grammaticæ AngloSaxonicæ & MæſoGothicæ*, inſertis deinde immortali operi, quod *Theſaurum Linguarum Septentrionalium* appellavit, naturam veteris hujus Linguæ ingenti labore nec minori ſucceſſu tradidit: quibus ſi EDWARDI LYE *Grammaticam Gothicam*, præmiſſam nuperæ Editioni BENZELIANÆ, & TENKATENI obſervationes, quibus cognationem hujus Linguæ cum Belgica illuſtravit, adjungas, habebis quicquid in hoc ſtudiorum genere præſtitum eſt, &, fere dixero, præſtari poteſt. Interim tamen, quum evolvens HICKESII modo laudatas Inſtitutiones, mihi viſus ſim deprehendiſſe, illam partem, quæ de verbis MœſoGothorum agit, impeditiorem eſſe, non omnino ingratum fore iis, arbitratus ſum, qui Gothica hæc adamant, ſi aliquantulam illis operam impendam. Quod vero tractationem HICKESII intricatiorem reddidit, ad duo inprimis capita reduci poſſe, mihi videtur: quorum prius eſt, quod non niſi unam verborum MœſoGothicorum conjugationem admiſit, quæ tamen manifeſte trinæ ſunt, uti nuper p. 35. a me ſubindicatum eſt, ſingulaque, quæ ab hac divertunt, ad anomala retulit, quod perinde eſt, ac ſi quis in Latiali ſermone omnia ad amuſſin verbi amo flectere vellet, & cetera cuncta, tanquam aliquid a regulari tramite devium continentia, reſpiceret. Altera eſt, quod terminationes modi paſſivi pro totidem participiorum, quæ vocant Grammatici, inflexionibus habuerit, quod effecit, ut, ubi pedem figeret, ipſe ſe neſciviſſe, fateatur, & *adeo hocce labore defatigatum fuiſſe, ut pæne a diſcenda Lingua Ulphila-Gothica deterritus fuerit*. Ego vero, niſi nimium mihi blandior, utrique huic difficultati obviam facillime iri poſſe, oſtendam, quod ut faciam, nonnulla de natura & ingenio verborum Gothicorum præmittam. Habent vero illa, perinde ac Latina Scythicæque originis reliquæ Linguæ, Activam & Paſſivam formam, & utrobique præter imperativum, infinitivum & participium, modum indicativum & conjunctivum. In priori non niſi duo tempora ſunt, præſens & præteritum, quibus HICKESIUS quidem addit futurum, ſed quum tempus præſens futuri vicem ſuſtinere per totum Codicem Argenteum inveniа-

veniа-

veniatur, idque jam in indicativo jam in conjunctivo, nec ullo adferendo exemplo probari poſſit, futurum ſeparatam formam habere, illud prætereundum duxi. Immo vero, qui Linguas Gothicas, tam vetuſtiores, quam hodie florentes conſideraverit, inveniet facile, non niſi duo hæc tempora domeſtica & propria eſſe, cetera vero arte arceſſita, in ſubſidium vocatis verbis *baſwa*, *ſkola* &c. ſcilicet ut ita commodius Latinorum idioma exprimerent & æmularentur. Paſſiva conjugatio ſolo præſenti tempore, altero indicativi altero ſubjunctivi modi abſolvitur, uti probe animadvertit EDW. LYE, in *Gram. Gothica*, quem ſimilia tradentem videre licet, pag. 50. Ea vero quæ dixi, ut melius diſpaleſcant, Schema conjugationis paſſivæ ſubjungam.

Præſens Indicativi modi

Sing. 1. *baitada*, vocor.
Confer. *usbauhjada*, exaltor. Joh. 12: 32. *daupjada*, baptizor, Marc. 10: 39.
2. *baitaza*, vocaris.
v. Luc. 1: 76. *galagjaza*, poneris. Matth. 5: 25.
3. *baitada*, vocatur.
v. Matth. 5: 19. conf. *usmaimada*, exſcindetur, *usbauhjada*, exaltabitur. *afnimada*, auferetur. Matth. 9: 15. *uskjuſada*, reprobabitur Luc. 17: 25. quo refer *gaſupoda*, condietur. Luc. 15: 34. *gakroruda*, conquaſſabitur. Luc. 20: 18. & plurima alia.

Plur. 1. *baitanda*, vocamur.
conf. *gaſatjanda*, collocabimur. Rom. 14: 10.
2. *baitanda*, vocamini.
conf. *afdomjanda*, condemnabimini, Luc. 6: 37. *ufblojanda*, exhilarabimini, v. 21. *)
3. *baitanda*, vocantur.
conf. *uswairpanda*, ejicientur; Matth. 8: 12. *afletanda*, remittentur. Matth. 9: 2. *wailamerjanda*, euangelizantur. Cap. 11: 5.

I. Uti *u* in fine vocum amant Gothi, ita id omnibus perſonis adjunctum invenies, e. g. *baitazau*, *gaumjandau*. Matth. 6: 5. inprimis vero verbis modi conjunctivi, e. g. *andbuljaidau*, *ufkunnaidau*, *baitaidau*, *gaſaiqbaizau*.

II. Præſens tempus futuri ſignificationem ſæpenumero, idiotiſmo Gothis perfamiliari, adſciſcit: hinc *baitaza* exprimit Latinum vocaris, æque

*) Hæc genuina vocis explicatio eſt: *blajan* alias ridere notat, Suethice *le*, olim *ble*, quod etiam pro interno animi gaudio uſurpatum invenitur. HIST. ALEX. M. *At man matte i ſitt bierta lee*, ut intra præcordia quis lætaretur. Et ita videmus, nullo heic ſupplemento textus opus eſſe. Conf. ULPHILAS *Illuſtr.* p. 99.

æque ac vocaberis, Luc. 14: 10. *baitada*, vocatur & vocabitur. Matth. 5: 19.

III. Ex hoc Schemate patet, errare HICKESIUM, qui haſce terminationes verborum paſſivorum in *da* & *za* pro participiis generis communis habet. v. Cap. 9.

IV. Verba in *on* exeuntia in paſſiva forma *oda* habent. e. g. *frijoda*. Joh. 14: 21.

Præſens Conjunctivi modi

Sing. 1. *baitaida*, vocer.
Luc. 15: 21. conf. *afſatjaidau*, removear, Luc. 16: 4.
2. *baitaiza*, voceris.
v. Luc. 14: 10. conf. *gaſaiqbaizau*, videaris, Matth. 6: 18.
3. *baitaida*, vocetur.
conf. *gabairhtjaidau*, manifeſtetur. Marc. 4: 22. *ſatjaidau*, v. 21. *galogjaidau* Cap. 9: 42.

Plur. 1. *baitainda*, vocemur.
non quidem occurrit hæc perſona in Cod. Arg. ſed per analogiam evidens eſt.
2. *baitainda*, vocemini.
conf. *ſtojaindau*, judicemini, Luc. 6: 37. *daupjaindau*, baptizemini, Marc. 10: 38.
3. *baitainda*, vocentur.
conf. *andhuljaindau*, revelentur. Luc. 2: 35.

Reliqua tempora, quæ vel ad præteritum, vel id, quod futurum eſt, ſpectant, qua ratione apud Gothos per periphraſin exprimantur, jam mox ſumus dicturi, nunc tria tantum verba de Infinitivo & Participio paſſivo ſuperaddituri. Quod vero ad illum attinet, obſervaverint, qui Codicem Argenteum evolverunt, locum illius fere occupare infinitivum activum, unde videmus, *uswairpan* tam abjicere quam etiam abjici denotare. v. Marc. 3: 15. & 9: 45. *usquiman*, occidere & occidi. Matth. 10: 28. Marc. 8: 31. & ſic in ceteris. Si mendo careat verſus 45 Capitis decimi Euangelii MARCI, invenietur peculiaris in Lingua MœſoGothica forma infinitivi paſſivi. *Sunus mans ni quam atandbabtjam ak andbabtjan*, filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. Codices impreſſi omnes heic habent *atandbabtjan*, ſed ipſum exemplar argenteum præferre *atandbabtjam*, obſervatur in ULPHILA *Illuſtrato*. Evidens vero eſt, aliquid heic fuiſſe, quod diſcrimen fecerit inter τὸ miniſtrare & miniſtrari, niſi credere velimus, plus quam battologum fuiſſe ULPHILAM noſtrum: id vero utrum in *m* finali an in præfixo *at* quærendum ſit, peritioribus judicandum relinquo, & tum primum forte

conſtabit, ubi plura hujus L. monumenta ſors favens nobis ſubminiſtraverit. Reſtaret, ut de Participiis paſſivis nonnulla adderemus, ſed quum diverſa eorum in ſingulis conjugationibus forma ſit, ſuis quæque locis commodius in adferendis ſchematibus comparebunt: nunc tantum Lectorem meum obſervare jubeo, quam ſimplex fuerit vetuſta Scytharum Lingua, quantoque in verbis ſuis inflectendis parcior vicino Græciſmo: quo vero quid ſimplicius, eo fere antiquius eſſe, aſſolet. Quamvis vero verba eorum paſſiva non niſi unicum tempus præſens habuerint; nihil tamen ſtili perſpicuitatem inde paſſam fuiſſe, invenire licet. Quod ut conſtet, ſcire juvat, tres eſſe modos, quibus tanquam ſuccedaneis paſſiva ſignificatio efformetur, & varie modificetur. Primus eſt, ubi verba auxiliaria per periphraſin participiis inprimis & infinitivis adjunguntur. e. g. *inſandiths im*, miſſus ſum. Luc. 1: 19. *gawaſiths was*, veſtitus erat. Marc. 1: 6. *gadomida warth*, judicata eſt. Matth. 11: 19. *warth gaſkapans*, creatus fuit, Marc. 2: 27. *ganumans weſi*, conceptus eſſet, Luc. 2: 21. *liugaidedun jah liugaidos weſun*, uxores ducebant, & nuptui dabantur. Luc. 17: 27. *Skulda weſi gaſwikunthjan*, manifeſtandum eſſet. Luc. 19: 11. *maht weſi frabugjan*, venundatum fuiſſet. Marc. 14: 5. quæ ultima loca vel ideo affero, quod docent, peculiari idiotiſmo duo verba auxiliaria in L. Gothica aliquando conjungi, prius in participio alterum in ſubjunctiva forma. Alter modus paſſivam notionem ſubſtituendi eſt, ubi *n* ultimæ verbi ſyllabæ præfigitur, uti oſtendent ſequentia exempla.

Afliſnan, ſupereſſe, ab *afleiban*, relinquere, unde *laibos*, reliquiæ.
Afqhaunan, ſuffocari. *afqhaujan*, ſuffocare.
Afſlauthnan, percelli. *afſlaban*, percutere.
Andbindnan, ſolvi. *andbindan*, ſolvere.
Biſaulnjan, contaminari, ab inuſitato. *ſauljan*, contaminare. Sueth. *ſôla*. A. S. *ſylian*. Gall. *ſaler*.
Disbniupnan, rumpi. *disbniupan*, rumpere.
Diſkritnan, ſcindi. *diſkreitan*, ſcindere.
Diſtaurnan, rumpi. *diſtairan* rumpere.
Fraqwiſtnan, perdi. *fraqwiſtjan*, perdere.
Fullnan, impleri. *fulljan*, implere.
Gabatnan, proficere. *botan*, juvare.
Gadauthnan, mori. *gadauthjan*, occidere.
Gadrobnan, turbari. *gadraiban*, vexare.
Gabaftnan, adhærere. *gabaftan*, prehendere.

Gabailnan, ſanari.	*gabailjan*, ſanare.
Gaqviunan, viviſicari.	*gaqviwan*, vivere.
Gaſtaurknan, areſcere.	
Gathaurſnan, areſcere, ſitire.	*gathaurſjan*, ſiccare.
Sathnan, ſaturari.	*ſothjan*, ſaturare.
Swinthnan, confortari.	*ſwinths*, validus.
Usgeiſnan, percelli.	*usgeiſan*, percellere. Iſl. *geiſa* furere v. Marc. 3: 2. *usgeiſiths*.
Usgjutnan, effundi.	*usgjutan*, effundere.
Uskeinan, germinare.	*uskijan*, proferre.
Usluknan, aperiri.	*uslukan*, aperire.
Usmernan, rumore differri.	*usmerjan* divulgare.
Waknan, expergiſci.	*wakjan*, excitare.
Weihnan, ſanctificari.	*weihan*, ſanctificare.

De hiſce omnibus ſequentia in tranſcurſu annotare juvabit. I. Ad primam conjugationem ea referenda eſſe, ſed id peculiare habere, quemadmodum obſervavit ED. LYE, in *Gram. Gothica*, quod in præteritis naturam imitentur verborum in *on* deſinentium, e. g. *gadrobnoda*, *diſkritnoda*. 2. quod in imperativis tertiæ conjugationis formam ſequantur: e. g. *afdumbn*, ſile, *uslukn*, aperire, ἐφφαθά. 3. Eandem verborum terminationem in filiabus Linguæ Gothicæ obſervari, cum illo tamen diſcrimine in Lingua Iſlandica & SueoGothica, quod ab adjectivis fere formentur, & ſignificatione æquivaleant Latinis in *ſco* deſinentibus, e. g. a *ſtel*, rigidus, fit *ſtelna*, rigeſcere, a *ſwart*, niger, fit *ſwartna*, nigreſcere, ut innumera alia prætereaam. Tertius modus, quo Gothi paſſivam ſignificationem activis adjiciunt, eſt, quod hiſce pronomen *ſik* annectant, ita Luc. 6: 18. *Quemun hailjan ſik*, venerunt, ut ſanarentur. *Galeſun ſik* congregabantur. Marc. 4: 1. *Gawaſida ſik*, veſtitus erat. Matth. 6: 29.

Hiſce jam generalioribus præmiſſis: ipſa verborum paradigmata dabimus, idque ita, ut id, quod primam conjugationem ſiſtit, exigua cum immutatione ex *Grammatica Gothica* HICKESIANA tranſcribamus: alterum vero & tertium addamus, citatis ubique locis, ubi eadem vel affinia in Codice Argenteo inveniuntur. Pro teſtimoniis erunt exempla, quæ ſingulis eorum adjungemus.

CONJUGATIO PRIMA.

Monoſyllabica.

		Sing.	Dual.	Plur.
	1	*Sokja*, quæro.	*Sokjos*, quærimus.	*Sokjam*, quærimus.
Præſens	2	*Sokjais* vel *jis*, quæris.		*Sokeith*, *it*, *id*, *ſokaith*, *ſokaid*, quæritis.
	3	*Sokeith*, *ith*, *jith*, quærit.	*Sokjats*, quæritis.	*Sokjand*, quærunt.

Notæ.

1. Perſonæ primæ ſæpe affigitur *u*. e. g. *ſokjau*.

2. Docet HICKESIUS, tertiæ perſonæ pl. aliquando *a* in fine addi, verum exempla, quæ adfert Luc. 6: 37, 44. Matth. 7: 16. & Joh. 13: 35. huc non pertinent, ſed paſſiva ſunt: *uſkunnanda*, quod ultimo loco occurrit, verti proinde debet cognoſcentur, id quod exprimit Græcum γνώσονται, atque adeo non ſatis ad mentem ULPHILÆ in nuperrima editione vertitur cognoſcent.

3. Irregulare & erratum forte librarii eſt, quod occurrit. Luc. 6: 38. *mitad* pro *mitaid* vel *mitid*. v. Ed. BENZEL.

		Sing.	Dual.	Plur.
	1	*Sokida*, quærebam.		*Sokidedum*, quærebamus.
Præteritum	2	*Sokides*, *eis*, quærebas.	*Sokideduts*,	*Sokideduth*, quærebatis.
	3	*Sokida*, quærebat.	quærebatis	*Sokidedun*, quærebant.

Notæ.

1. Notari meretur, hanc eſſe formam verborum, quæ in *jan* terminantur, illa vero, quæ in *an* exeunt, *ai* amare in tempore tam præſenti quam præterito & imperativo. e. g. *habais*, *habaith*, *habaida*, *habaides* &c. & tandem ea, quæ in *on* deſinunt, præteritum tempus formare in *oda*.

2. Pro *i* antepenultimo eſt, ubi *e* invenias, ut *andbahtededun*. Luc. 8: 3.

3. Tempus futurum, quod ſubjungit HICKESIUS, omiſimus, quum id ignorent Gothi, ejusque loco vel præſenti tempore indicativi & ſubjunctivi modi utantur, vel per periphraſin & ope verborum *munan*, *ſkulan* & *haban* deſignent: exempla videſis apud HICKESIUM.

		Sing.	Dual.	Plur.
				Sokjam, *aim*, *jaima*, quæramus.
Imperativus	2	*Sokei*, quære,	*Sokjats*,	*Sokeith*, *ith*, quærite.
	3	*Sokjai*, *ad*, quærat	quærite	*Sokjaina*, quærant.

No-

Nota.

Secunda perſona utriusque numeri proprie imperativum conſtituit, reliquæ mutuatæ a præſenti indicativo vel ſubjunctivo. Pro *ſokei* HICKESIUS habet *ſokjei*, ſed *j* excludendum eſſe, arguunt *galaubei*, crede, *uſſatei*, transfer, unde etiam merito ab eo recedit ED. LYE. Interdum etiam pro *ei* ſecunda perſona utriusque numeri *ai* aſſumit, ut *weihai*, ſanctifica, Joh. 17: 17. *habai*, habe, Luc. 14: 19. *witaidub*, cuſtodite. Matth. 27: 65. Alias eadem terminatio tertiæ perſonæ frequens eſt, & conjunctivo modo debetur; ſed peculiare eſt *ſokjad*, quod cum adjuncto *au* reperitur in *lausjadau*, liberato, Matth. 27: 43. & *atſteigadau* deſcendito, ib. p. 42. quorum facies ad paſſivorum formam accedens eruditis negotium faceſſivit. v. HICKESII & LYE Gram. Goth.

Conjunctivus Modus.

		Sing.	Dual.	Plur.
	1.	*Sokjai*, quæram.		*Sokjaima*, quæramus.
Præſens	2.	*Sokjais*, quæras.	*Sokjait*,	*Sokjaith*, quæratis.
	3.	*Sokjai*, quærat.	quæratis.	*Sokjaina*, quærant.

Notæ.

1. Sæpiſſime prima & tertia perſona *i* in *u* convertit, ut *merjau*. Marc. 1: 38. *quimau*. Luc. 19: 13. interdum, & in primis ubi interrogatio eſt vel dubitatio, *u* illud adjungitur. e. g. *quimaiu*, Matth. 27: 49. an veniat, *habaiu*, an habeat? Luc. 14: 28. *Siaiu*, an ſit. v. 3?. Eſt etiam, ubi *ei* paragogicum addatur, ut *gaſtagqwaiſei*, percutias. Luc. 4: 11. quocum conferri forte poterit *mundedunei*. Joh. 13: 29.

2. Verba in *on* deſinentia pro *ai o* collocant. e. g. *jabai idreigo ſik*, ſi eum pœniteat. Luc. 17: 3. *ni horinos*, ne mœcheris, Matth. 5: 27. *ei frijoth*, ut ametis. Joh. 13: 34. *jabai gredo*, ſi eſuriat. Rom. 12: 20.

		Sing.	Plur.
	1.	*Sokidedi*, quærerem.	*Sokidedeima*, quæreremus.
Præteritum	2.	*Sokidedeis*, quæreres.	*Sokidedeith*, quæreretis.
	3.	*Sokidedi*, quæreret.	*Sokidedeina*, quærerent.

Nota.

1. Nonnunquam *au* in fine additur primæ & tertiæ perſonæ: *tauidedjau*, Joh. 15: 24. *vrohidedjau* Joh. 5: 45. quod pro futuro tempore irregulari minus recte habet HICKESIUS l. c. p. 47. Quæ *ai* in indicativo amant, nec id heic omittunt. e. g. *habaidedi*. Luc. 14: 6.

I 3 2. Non-

2. Nonnunquam antepenultima tertiæ perſ. pl. pro *e* habet *i*. e. g. *tawidideina*. v. ULPH. *Illuſtr*. p. 92.

Infinitivus.

Sokjan quærere, *du ſokjan*, quærere, ad quærendum.

Nota.

1. Singularis eſt gerundii forma, quæ occurrit Luc. 14: 31. *du wiganna*, ad dimicandum. Crederes facile librarium pro *wigan ina wiganna* ſcripſiſſe, quod facilius fieri potuit, quum *wigan* ſit ultimæ lineæ vox & *na* ſequentem incipiat. *. *Wega* Iſlandice cædere notat, *wig*, lucta, Alem. *uueigen*.

2. Pro *du ſokjan* occurrit etiam particula *ſwe*. Luc. 9: 42. *Swe manwjan imma*, ut pararent vel ad parandum ei.

Participium.

Sing. Num.

	Maſcul.	Femin.	Neutrum.
Nom.	*Sokjands* & *Sokjanda*.	*Sokjandei*.	*Sokjand* & demonſtrative *Sokjando*.
Gen.	*Sokjandins*.	*Sokjandeins*.	*Sokjandins*.
Dat.	*Sokjandin*.	*Sokjandein*.	*Sokjandin*.
Acc.	*Sokjandan*.	*Sokjandein*.	*Sokjand*, *do*.

Plur.

Nom.	*Sokjandans*.	*Sokjandeins*.	*Sokjandona*.
Gen.	*Sokjandane*.	*Sokjandeino*.	*Sokjandane*.
Dat.	*Sokjandam*.	*Sokjandein*.	*Sokjandam*.
Acc.	*Sokjandans*.	*Sokjandeins*.	*Sokjandona*.

Nota.

1. Interdum craſin caſus participii patiuntur: e. g. *galaiſtans*, Marc. 1: 36. pro *galaiſtandans*. *uswenans*, Luc. 6: 35. pro *uswenandans*. *usluknans*, Marc. 1: 10. pro *usluknandans*. *naſjand*. Luc. 1: 47. pro *naſjandin*. *daupjand*, Luc. 9. 19. pro *daupjandan*. *biſitande*, Luc. 4: 14. *biſitandane*. In primis vero hoc fieri obſervabis, ubi participia nominum loco ponuntur. e. g. *fiandis*, inimici. Luc. 10: 19. pro *fiandins*. *fiands*, inimicos, Luc. 19: 27. pro *fiandans*: utraque forma, plena & ſyncopen paſſa,

* Alemanni ſimilem infinitivorum terminationem habent: e. g. *Zi ſcheidanne*. TATIAN. Cap. 44: 23. *Zi traganne*, ib. 54: 2. & alias ſæpiſſime.

ſa occurrit Matth. 9: 23. *baurnians baurniandans*, buccinatores bucci-nantes.

2. Dativus Plur. fem. regularis eſt *ſokjandein*, uti *daddjandein*, Marc. 13: 17. Sed Luc. 3: 7. offendimus terminationem *eim*. *Qvath than du thaim atgaggandeim manageim*.

Paſſiva Conjugatio.

Indicativus Modus.

	Sing.	Plur.
Præſens	*Sokjada*, quæror.	*Sokjanda*, quærimur.
	Sokjaza, quæreris.	*Sokjanda*, quærimini.
	Sokjada, quæritur.	*Sokjanda*, quæruntur.

Notæ.

1. w nuper allata p. 65. addo *u* pro more Gothorum hic, uti etiam in conjunctivo, euphonice addi, e. g. *baitazau*, *aſſatjaidau*, *gaumjandau*.

2. Pro *a* mediæ ſyllabæ interdum, ſed rarius, *o* & *u* ponitur. e. g. *gakrotuda*, conquaſſabitur. Luc. 20: 18. *ſupuda*, condietur. Marc. 9: 50. & *ſupoda*, Luc. 14: 34.

Conjunctivus.

		Sing.	Plur.
Præſens	1.	*Sokjaida*, quærar.	*Sokjainda*, quæramur.
	2.	*Sokjaiza*, quæraris.	*Sokjainda*, quæramini.
	3.	*Sokjaida*, quæratur.	*Sokjainda*, quærantur.

Participium.

Singularis Num.

	Maſcul.	Femin.	Neutr.
Nom.	*Sokiths*, *ids*, emph. *Sokida*.	*Sokida*, & emph. *Sokido*. v. Luc. 10: 15.	*Sokith*, id. *Sokjata*. conf. *manwjata*. Marc. 14: 15. emph. *Sokido*. v. Marc. 12: 10.
Genit.	*Sokidis*.	*Sokidaizos*.	*Sokidis*.
Dat.	*Sokidamma*.	*Sokidai*.	*Sokidamma*.
Accuſ.	*Sokidana* & *Sokidan*. v. Ulph. *Illuſtr.* p. 32.	*Sokida*.	*Sokid*, emph. *Sokido*. Luc. 10: 9.

		Plur.	
Nom.	*Sokidai* & emph. *Sokidans.*	*Sokidos*, emph. *Sokidons*,	*Sokida* & *Sokidona.*
Genit.	*Sokidaize*, & *Sokidane.*	*Sokidaizo.*	*Sokidaize.*
Dat.	*Sokidaim.*	*Sokidaim.*	*Sokidaîm.*
Accuſ.	*Sokidans.*	*Sokidos*, *ons.*	*Sokida* & *Sokidona.*

Notæ.

1. Genitivus maſculinorum pluralis promiſcue ponitur *Sokidaize* & *Sokidane.* v. *gavalidane.* Marc. 13: 20. Credidero priorem terminationem propriam eſſe nominativo *Sokidai*, & alteram τῷ *Sokidans.*

2. Quæ in indicativo *ai* amant, hic illud retinent. e. g. *faſtaiths*, *gaſweraids.* Par ratio eſt verborum in *on* exeuntium, quæ *o* ſuum ſervant, e. g. *wairthods*, a *wairthon*, *gaſunjoda*, a *gaſunjon.*

3. Ad hanc conjugationem pertinent maxima pars verborum Gothicorum, omnia polyſyllaba, de quibus ſupra, nec non deſinentia in *on* & *nan.*

CONJUGATIO SECUNDA.

Diſſyllabica.

Indicativus.

Præſens.	1.	*Kann*, ſcio. Luc. 1: 34.		*Kunnum*, ſcimus. Joh. 7:27.
	2.	*Kant*, ſcis. Luc. 18: 20.	*Kunnuts.* conf. Marc. 10:38. ſcitis.	*Kunnuth*, ſcitis. Matth. 27: 65.
	3.	*Kann*, ſcit. Joh 7: 15.		*Kunnun*, ſciunt. Joh. 7: 49.

Notæ.

1. Peculiare id habet hæc conjugatio, quod in præſentis temporis ſingulari numero unica ſyllaba defungatur. Ita, *mag*, *magt*, *mag*, a *magan*, *gamot*, a *gomotan*, *man* a *munan*, *og*, *ogs* ab *ogan*, *ſkal* a *ſkulan*, *tharf* a *thaurban*, *wait* a *witan*, quo etiam pertinet *ganah*, ſufficit. Joh. 14: 8.

2. Verba in *tan* deſinentia *s* ſecundæ perſonæ præfigunt, ut a *witan*, *waiſt.* Joh. 19: 10. ſimili modo a *bigitan* fit *bigaſt*, a *biudan*, *bauſt*, a *bileithan*, *bilaiſt* &c. De verbo *wiljan* notetur, illud pro præſenti indicativo ſemper conjunctivum uſurpare; & huc pertinet *wiljau*, *wili*, &c.

Præter.

	1.	*Kuntha*, ſcivi. Joh. 6: 42.	*Kunthedum*, ſcivimus. Joh. 8: 52. conf. *ſkuldedum*, *mahtedum*.
Præter.	2.	*Kunthes*, ſcivisti. Luc. 19: 44	*Kuntheduth*, ſcivistis. conf. *wiſſeduth*. Luc. 2: 49.
	3.	*Kuntha*, ſcivit. conf. *mahta*, *aihta*, *usbauhta*, *gadaurſta*, *ohta*. &c.	*Kunthedun*, ſciverunt. Marc. 1: 34. conf. *aihtedun*, *bauhtedun*, *brahtedun*, *wildedun*, *mundedun*. Joh. 12: 29.

Nota.

Arbitratur HICKESIUS, per craſin *kuntha* dici pro *kunnida*: ſed an etiam craſis a *witida wiſſa*, a *gadaurida gadaurſta* effecerit? Pro teſtimonio etiam erit conſenſus reliquarum linguarum Gothicarum, quæ hiſce gemina omnes habent, ut ſupra monitum eſt. *Aigan* inter heteroclita eſt, quippe quod in Præterito *aihta* & *aihida* habet, perinde ac nos SuioGothi *ægde* dicimus, & Majores noſtri *átte*.

Imperativus.

Sing.	Plur.
Kunnei, ſcito. conf. *bugei*.	*Kunneith*. Joh. 15: 18. conf. *gamuneith*.

Notæ.

1. Reliquæ perſonæ unde mutuæ ſumantur, ad ſuperius paradigma monuimus. Diſces inde, cur in plurali æque inveniatur *waurkjaith*. Joh. 6: 27. ac *waurkeith*. v. 10.

2. *Ogs*, quod imperative uſurpatur Joh. 12: 15. re vera ſecunda perſona præſentis indicativi modi eſt. Quod vero *briggan brigg* habeat, inde fit, quod heteroclitum eſt, & tertiæ conjugationis formam aliquando amat.

Conjunctivus.

	1.	*Kunni* vel *Kunnjau*. Joh. 8: 55. ſciam. conf. *aigi*, *magjau*, *wiljau*.	*Kunneima*, ſciamus. conf. *thaurbeima*, *wileima*.
Præſens	2.	*Kunneis*, ſciat. conf. *ogeis*, *wileis*, *mageis*.	*Kunneith*, ſciatis. Marc. 4: 13. conf. *witeith*.
	3.	*Kunnei*, ſciat. v. Joh 17: 23. & *Kunni*. conf. *aigi*, *ſkulı*, *witi*, *magi*.	*Kunneina*. ſciant. Joh. 17: 3.

Nota.

Pro *kunneis*, *kunnei*, offendimus etiam *kunnai*, *kunnais*. v. Luc. 1: 4. Joh. 14: 31. Sed quod occurrit Joh. 7: 17. & 51. *ufkunnaith*, γνῶ-

σεται, vitio laborare arbitror, & *th* expungendum, niſi credere fas ſit, ULPHILAM γνάσεθε legiſſe, uti Cap. 8: 28, 32 & 14: 20. Similis ratio eſt *waurkjan*, cujus conjunctivus eſt *waurkjais*, *waurkjaith*, *waurkjaima*: conf. *bugjaina*, *magais*.

Præteritum	1.	*Kunthedi*, ſcirem.	*Kunthedeima*, ſciremus.
	2.	*Kunthedeis*, ſcires. conf. *aihtédeis*. *wiſſedeis*.	*Kunthedeith*, ſciretis. Joh. 8: 10. conf. *wildedeith*,
	3.	*Kunthedi*, ſciret, conf. *wildedi*, *mahtedi*.	*Kunthedeina*, ſcirent.

Notæ.

1. Ex allatis exemplis obſervabit ſtudioſus linguæ Gothicæ, præſens conjunctivi modi a præſenti indicativo formari, & a præterito præteritum. Sic a *mag* fit *magi*, a *mahta mahtedi*, a *wait*, *witum* fit *witi*, a *wiſſa wiſſedi*.

2. Pro *kunthedi* Luc. 7: 39. legimus *kunthedа*; ſed vitioſum hoc eſſe, credere licet. Idem judicium meum eſt de *mahtide*, quod Luc. 14: 29. occurrit pro *mahtedi*.

Infinitivus.

Kunnan, ſcire, *du kunnan*, ſcire, ad ſciendum.

Participium.

Maſc.	*Kunnands*, ſciens.
Fem.	*Kunnanda*, ſciens.
Neutr.	*Kunnand*, ſciens.

Nota.

Caſuum formationem vide in ſuperiori paradigmate.

Paſſiva Conjugatio.

Præſens Indic.	1.	*Kunnada*, noſcor.	*Kunnanda*, noſcimur.
	2.	*Kunnaza*, noſceris.	*Kunnanda*, noſcimini.
	3.	*Kunnada*, noſcitur.	*Kunnanda*, noſcuntur.
Præſens Conjunct.	1.	*Kunnaida*, noſcar.	*Kunnainda*, noſcamur.
	2.	*Kunnaiza*, noſcaris.	*Kunnainda*, noſcamini.
	3.	*Kunnaida*, noſcatur. v. Matth. 10: 26.	*Kunnainda*, noſcantur.

Nota.

Rationes utriusque hujus temporis dedimus nuper p. 64. ſeqv.

Par-

Participium.

Singularis Num.

	Maſcul.	Femin.	Neutr.
Nom.	*Kunths*, Luc. 6: 4.	*Kuntha*, *o*. conf. *mahta*. Joh. 10: 35.	*Kunth*, *o*, Matth. 9: 33. cfr. *mahtſkuld*.
Genit.	*Kunthis*.	*Kunthaizos*.	*Kunthis*.
Dat.	*Kunthamma*.	*Kunthai*, *on*. conf. *frawaurhton*. Marc. 8: 38.	*Kunthamma*.
Acc.	*Kunthana*.	*Kuntha* & emph. *on*. cfr. *unhandawaurhta*. Marc. 14: 58. *handawaurhton*, ib.	*Kunth*, *a*.

Pluralis Num.

	Maſcul.	Femin.	Neutr.
Nom.	*Kunthai* & demonſtr. *ans*. conf. *frawaurhtai*, Luc. 6: 33. *frawaurhtans*, ib. v. 34.	*Kunthos*.	*Kuntha*.
Gen.	*Kunthaize*. cfr. *uswaurhtane*. Luc. 14: 14.	*Kunthaizo*.	*Kunthaize*.
Dat.	*Kunthaim*, *am*. conf. Luc. 2: 44.	*Kunthaim*, *am*.	*Kunthaim*, *am*.
Acc.	*Kunthans*, conf. *mikilthuhtans*. Luc. 1: 51.	*Kunthos*.	*Kuntha*.

Nota.

Peculiare id huic conjugationi eſt, quod participium monoſyllabicum amet. e. g. *munds*, *thuhts*, *thahts*, *thurfts*.

EXEMPLA
In Cod. Arg. Occurrentia.

AIGAN, poſſidere. *aih*. Joh. 19: 10. *aihum*. Joh. 19: 7. *aigun*. Matth. 8: 20. *aihta*. Luc. 15: 11. *aihida*. Luc. 16: 1. ſed. v. ULPH. *Illuſtr.* *aihtedun*. Marc. 12: 23. *aigi*. Joh. 6: 40. *aigeith*. Joh. 16: 33. *aigeina*. Joh. 10: 10. *aihtedeis*. Joh. 19: 11.

BRIGGAN, adducere. *briggit*. Luc. 15: 22. *brahta*. Marc. 9: 17. *brahtedun*. Marc. 12: 4. *tobrigg*. Marc. 15: 22. *briggais*. Matth. 6: 13. *briggandan*. Matth. 7: 13. *briggandei*. Luc. 7: 37.

BUGJAN, emere. *bugjam*. Matth. 6: 13. *usbauhta*. Luc. 14: 19. *bauhtedun*. v. 19. *bugei*. Joh. 13: 29. *bugjaina*. Luc. 9: 12. *usbugjands*. Marc. 15: 46. *bugjandans*. Marc. 11: 15. *frabugjandane*. ibid. *bugjanda*. Matth. 10: 29. *frabauht*. Joh. 12: 5.

 DA-

DAURAN, *gadauran*, audere. *gadaurſta*. Marc. 12: 34. AngloSaxones *dyrran*, *dorſte* dicunt, nos *tôra*, *trôſte*, per litterarum metatheſin, *gadaurſtedun*. Luc. 20: 40.

KUNNAN, ſcire. *Kann*, Luc. 1: 34. *Kant*. Luc. 18: 20. *Kann*. Joh. 7: 15. *Kunnum*. Joh. 7: 27. *Kunnuth*. Matth. 27: 65. *Kunnun*. Joh. 7: 49. *Kuntha*. Joh. 6: 42. *uskunthes*. Luc. 19: 44. *uskunthedum*. Joh. 6: 42. *Kunneith*. Joh. 15: 18. *Kunjau*. Joh. 8: 55. *uſkunnai*. Joh. 14: 31. *gakunnaith*. Matth. 6: 28. Sed *uſkunnaith* quod Joh. 7: 13. occurrit, vitioſum eſſe videtur pro *uſkunnai*, adeo ut ultima littera abundet. Habet etiam *ei* pro *ai*. *Kunnei*. Joh. 17: 23. v. Edit. BENZ. *kunneina*. Joh. 17: 3. *uſkunthedi*. Luc. 7: 39. ita ſcilicet legi oportet, quod habet editio BENZELIANA & ULPH. *Illuſtr.* p. 111. conf. quod Luc. 19: 15. occurrit *gakunnaidedi*. *kunthedeith*. Joh. 8: 19. *uſkunnands*. Luc. 5: 22. *uſkunnandans*. Marc. 6: 54. *uſkunnaidau*. Matth. 10: 26. *uskunths*. Luc. 6: 44. *uskunthana*. Joh. 7: 4. Scire autem refert, *Kunnan*, ubi legere notat, eſſe primæ conjugationis. Marc. 12: 26. *Niu gakunnaideduth*, nonne legiſtis?

MAGAN, poſſe, valere. *mag*. Joh. 13: 37. *magt*. Luc. 5: 12. *mag*. Joh. 10: 21. *magutſu*. Marc. 10: 36. *magum*. Marc. 10: 39. *maguth*, *magud*. Luc. 5: 34. *magun*. Matth. 9: 15. *mahta*. Luc. 19: 3. *mahtedum*. Luc. 9: 43. *mahtedun* legitur Marc. 9: 28 in prima perſona, ſed id haud dubie amanuenſis incuriæ tribuendum, *mahtedun*. Marc. 3: 20. *magi*. Rom. 12: 18. *magjau*. Matth. 9: 28. *mageis*. Marc. 9: 22. *magi*. Marc. 9: 39. *mahtedi*. Joh. 9: 33. pro quo vitioſe iterum Luc. 14: 29. ſcribitur *mahtide*. *magands*. Luc. 1: 20. *magandan*. Matth. 10: 28. *magandans*. Marc. 2: 4. *mahta*, potens. (fem.) Joh. 10: 35. *maht*. (neutr.) ib.

MOTAN, *gamotan*, capere, χωρεῖν. *gamot*. Joh. 8: 37. *gamoſtedun*. Marc. 2: 2.

MUNAN, putare. *man*, Luc. 17: 9. *gaman*. Joh. 16: 21. *gamuneis*. Matth. 5: 23. *gamunuth*. Marc. 8: 18 *gamunda*. Marc. 14: 62. *gamundedum*. Matth. 27: 63. *gamundedun*. Joh. 12: 60. *gamuneith*. Joh. 15: 20. *gamunanas*. Marc. 11: 21. *munds* Luc. 3: 23. Ab hocce verbo diverſum eſt alterum cognati ſoni & cognatæ etiam ſignificationis *munjan*, unde habemus *munaidedun*, cenſuerunt, ἐβουλεύσαντο. Joh. 12: 10. unde *ufarmunnodedun*, obliti ſunt, nec non verbum auxiliare *munan*, quod etiam primæ conjugationis eſt. v. *munais*. Joh. 6: 15. *mu*-

nai-

naida. Luc. 19: 4. *munaidedun.* Joh. 6: 15. Suethice *mända* eodem ſenſu uſurpamus.

OGAN, timere. *og*, Luc. 18:4. ubi editio BENZELIANA minus bene habet *oga. ogs.* quod proprie ſecunda perſona indicativi eſt, uſurpatur etiam in forma imperandi. Joh. 12: 15. *og.* Luc. 18: 4. *ohta.* Marc. 6: 20. *ohtedun.* Luc. 2: 9. *uhtedun.* Marc. 11: 32. *ogeis.* Rom. 13: 4. *ogeith.* Matth. 10: 26. *ogandei.* Marc. 5: 33. *ogandam.* Luc. 1: 50. *ogandans.* Luc. 8: 25.

SKULAN, debere. *ſkal.* Joh. 9: 4. *ſkalt.* Luc. 16: 5. *ſkal.* Luc. 19: 5. *ſkulūm.* Luc. 18: 1. *ſkulda.* Luc. 4: 43. Matth. 11: 14. *ſkuldedum.* Luc. 17: 10. *ſkuldedun.* Joh. 7: 39. *ſkuli.* Luc. 1: 66. *ſkulds.* Luc. 9: 44. *ſkuld.* Marc. 6: 18. *ſkuldu.* Marc. 3: 4.

THAGKJAN, cogitare. *thagkeith*, Luc. 14: 31. *thahta.* Luc. 1: 29. *thahtedun.* Luc. 20: 5. *thagkjandans.* Marc. 2: 6. *andathahtana.* Rom 12: 1.

THAURBAN, opus habere. *tharf.* Luc. 14: 18. *tharft.* Joh. 16: 30. *thaurbum.* Marc. 14: 63. *thaurbuth.* Matth. 6: 8. *thaurbun.* Marc. 2: 17. *thaurfta.* Marc. 2: 25. *thaurbeima.* Joh. 13: 20. *thaurfts.* Luc. 19: 34.

THUGKJAN, putare, *thugkeith.* Luc. 8: 18. *thugkjand.* Marc. 10: 42. *thuhta.* Luc. 9: 7. *thuhts*, unde *mikiltbuhtans*, qui ſibi magni videntur.

WAURKJAN, facere. *gawaurkjam.* Marc. 9: 5. *waurkjand.* Marc. 6: 14. *waurhta.* Marc. 6: 21. *gawaurhtedum.* Joh. 12: 2. *waurkeith.* Joh. 6: 10. *waurkjais.* Luc 14: 12. *waurkjaima.* Joh. 6: 28. *waurkjaith.* Joh. 6: 27. *gawaurhtedi.* Luc. 19: 15. *waurkjandans.* Matth. 7: 23. *waurhts*, unde *handawaurhta*, manufacta. Marc. 14: 58. *uswaurhta.* Matth. 11: 19. *uswaurhtana.* Luc. 10: 29. *uswaurhtane.* Luc. 14: 14.

WILJAN, velle, *wilda.* Luc. 18: 4. *wildedum.* Matth. 27: 15. *wili.* Luc. 10: 22. *wiljau.* Matth. 8: 3. *wileis.* Marc. 6: 22. *wileizu*, visne. Luc. 9: 54. *wili.* Marc. 8: 35. *wileits.* Marc. 10: 36. *wileima.* Joh. 12: 21. *wileith.* Matth. 27: 17. *wileidu*, vultisne. *wileima.* Joh. 12: 21. *wildedi.* Luc. 1: 62. *wildedeith.* Matth. 11: 14. *wiljands.* Marc. 15: 15. *wiljandin.* Matth. 5: 40.

WITAN, ſcire. *wait.* Marc. 14: 68. *waiſt.* Joh 19: 10. *wait.* Matth. 6: 8. *wituts.* Marc. 10: 38. *witum* Marc. 12: 14. *witumuh.* Joh. 9: 31. *witutb.* Marc. 8: 17. *witadu*, pro *witudu* errore amanuenſis legitur Joh. 13: 12. v. Edit. BENZEL. *wiſſa.* Matth. 27:

17: 18. *wiſſuh.* Joh. 6: 64. *wiſſeduth.* Luc. 2: 49. *wiſſedun.* Luc. 18: 34. *waitei.* Joh. 18: 35. *witeis.* Matth. 27: 4. *witi* Matth. 9: 30. *witeith.* Matth. 9: 6. *wiſſedeis.* Luc. 19: 42. *wiſſedi.* Marc. 9: 30. *wiſſedeina.* Luc. 20: 7. *witands.* Matth. 9: 4.

CONJUGATIO TERTIA.

Monoſyllabica.

Indicativus Modus.

		Sing.	Dual.	Plur.
Præſens	1.	*Saiqhâ*, video. Joh. 9: 5.	*Saqhos*, videmus. conf. Joh. 14: 23.	*Saiqham*, videmus. Matth. 27: 49.
	2.	*Saiqhis*, vides. Marc. 12: 14.	*Saiqhats*, videtis. Matth. 9: 30. Marc. 10: 39.	*Saiqhith*, videtis. Matth. 11: 4.
	3.	*Saiqhit*, videt. Math. 5: 28.		*Saiqhand*, vident. Luc. 7: 22.
Præter.	1.	*Saqh*, vidi. Joh. 9: 11.		*Seqhum*, vidimus. Marc. 2: 12.
	2.	*Saqht*, vidiſti. Joh. 8: 57.	*Seqhuts*, vidiſtis. Luc. 7: 22.	*Seqhuth*, vidiſtis. Joh. 6: 26.
	3.	*Saqh*, vidit. Joh. 18: 43.		*Seqhun*, viderunt. Luc. 10: 24.

Notæ.

1. Mutat fere hæc conjugatio vocalem verbi ſui in præterito ſingulari, & iterum in plurali numero: e. g. *duginnan*, *dugann*, *dugunnun*, *ſteigan*, *ſtaig*, *ſtigun*, *driuſan*, *draus*, *driuſun*, &c. Interdum vero, ſed rarius invariata permanet, ut *ſkaidan ſkaid*, *aikan*, *aiaik*.

2. Augmentum ſyllabicum in præterito adſciſcere verba Gothorum non pauca, ſupra docuimus.

3. *Usbofon* Luc. 17, 3 legitur pro *usbofun*, ut ſolent hæ vocales alternare vices. v. ULPH. *Illuſt.* p. 88.

Imperativus.

Sing.	Dual.	Plur.
Saiqh, vide. Joh. 11: 34.	*Saiqhats*, videte. Matth. 9: 30.	*Saiqhaima*, videamus. conf. Luc. 9: 33.
Saiqhai, videat.		*Saiqhith*, *aith*, videte. Matth. 6: 1.
		Saiqhaina, videant. Joh. 17: 24.

Notæ.

1. Obſervabo heic verbulo, *ſai*, ecce, vide, *qh* finali carere, ubi adverbium eſt.

2. Irre-

2. Irregulare eſt *bidei*, a *bidjan*, *usbaſei* ab *usbaſan*, quæ ſequuntur alterutram priorum conjugationum.

3. Eſt etiam, ubi imperativus dualis pro *a* habet *i*, uti *attiubits*, Marc. 11: 2. nec non *ai*: e. g. *qvitbais*. v. 3.

Conjunctivus.

		Sing.	Dual.	Plur.
	1.	*Saiqbai*, *Saiqbau*, videam. Marc. 10:51.	*Saiqbaima*, videamus. Joh. 6. 30.	*Saiqbaima*, Matth. 27: 42. videamus.
Præſens	2.	*Saiqbais*, videas. Marc. 12: 4.	*Saiqbaits*, videatis. cfr. Marc. 14:14. Luc. 19: 31.	*Saiqbaitb*, videatis. conf. Luc. 6: 36.
	3.	*Saiqbai*, videat. conf. Luc. 18: 18.		*Saiqbaina*, videant. Joh. 7: 3.

Notæ.

1. Primam perſonam ſingularis numeri *ſaiqbai* poſui, etiamſi non occurrat in C. A. niſi in *u* terminata: ſed quum prima & tertia perſona ſimiles eſſe ſoleant in Conjunctivo modo, *u* vero euphonicum in fine amaſſe cernantur Gothi, non prætereundam cenſui formam, quam regularem eſſe, probabile videtur.

2. In duali numero *ſitaiwa* occurrit. Marc. 10: 37. ſed, uti videtur, librarii errore pro *ſitaima*. v. ULPH. *Illuſtr.*

3. Pro *wairtbai* in Codice Arg. Luc. 27: 2. occurrit *wairtbja*, ἤμελλε. v. ULPH. *Illuſt.*

		Sing.	Dual.	Plur.
	1.	*Seqbi*, *Seqbjau*, viderem. conf. Joh. 8: 55.	*Seqbeits*, videretis.	*Seqbeima*, videremus.
Præteritum	2.	*Seqbeis*, videres.		*Seqbeitbs*, videretis.
	3.	*Seqbi*, videret. Marc. 8. 23.		*Seqbeina*, viderent. Joh. 12: 9.

Nota.

Obſervandum eſt, tempus præſens *ſeqbi* præſens indicativi modi, & tempus præteritum formam ſervare præteriti, eandemque vocalem, quam ibi habet pluralis numerus: ita *ſaiqbai* fit a *ſaiqband*, ſed a *ſeqbun*, *ſeqbi*, a *bigitun*, *bigeti*, a *waurtbun*, *waurtbi* a *ſlotbun*, *ſlotbi*, &c. unde etiam eſt, quod augmentum ſyllabicum admittat præteritum, non vero præſens ſubjunct. e. g. *fraleitai*, *fralailoti*. Marc. 15: 9, 11. Irregularia ſunt *qvitbeina*. Luc. 8: 56. & 9: 21. pro *quetbeina*, quod habemus. Marc. 8: 30. *weiſeis* pro *weſeis*. Joh. 11: 32. cui geminum eſt

usdrei-

uſdreibeina, Marc. 9: 18. de quo tamen conſule ULPH. *Illuſtr.* p. 133. *quimi.* Luc. 7: 3. pro *qumi*, quod occurrit Cap. 1: 43.

Infinitivus.

Saiqban, videre. Luc. 9: 38. *du ſaiqban*, ad videndum.

Participium.

Saiqbands, videns.

Nota.

Quomodo flectatur, videri poteſt in Schemate primæ conj.

PASSIVUM.

Indicativus Modus.

		Sing.	Plur.
Præſens	1.	*Saiqbada*, videor.	*Saiqbanda*, videmur.
	2.	*Saiqbaza*, videris.	*Saiqbanda*, videmini.
	3.	*Saiqbada*, videtur.	*Saiqbanda*, videntur.

Conjunctivus Modus.

Præſens	1.	*Saiqbaida*, videar.	*Saiqbainda*, videamur.
	2.	*Saiqbaiza*, videaris. Matth. 6: 18.	*Saiqbainda*, videamini.
	3.	*Saiqbaida*, videatur.	*Saiqbainda*, videantur. Matth. 6: 16.

Nota.

Uterque modus *u* in fine amat.

Participium.

Singul. Num.

	Maſcul.	Femin.	Neutrum.
Nom.	*Saiqbans.* Matth. 16: 11. & emphat. *Saiqbana.* cfr. *baitana.* Marc. 15: 7. & *qvumana.* Joh. 6: 51.	*Saiqbana.* conf. *uſdribana*, & emph. *Saiqbano*, conf. *gibano.* Marc. 6: 2.	*Saiqban.* conf. *usguldan*, huc refer *gatrudon.* Luc. 8: 15. *Saiqbanata.* confer *uskijanata.* *Saiqbano*, per emphaſin, cfr. *qvitbano*, *anafulbano.* &c.
Genit.	*Saiqbanis.*	*Saiqbanis.*	*Saiqbanis*, conf. *qvitbanis.*

Dat.

Dat.	*Saiqbanamma.*	*Saiqbanai*: conf. *andſakanai*, *waurthanai.*	*Saiqbanin* conf. *fraluſanin.*
Acc.	*Saiqbanana* & *ſaiqbanan.* cfr. *fraluſanan*, *biwundan.*	*Saiqbana.* conf. *ufargutana*, *gawigana.*	*Saiqban*, & Emph. *ſaiqbano.* conf. *waurthan*, *inſaiano.*
		Plural. Num.	
Nom.	*Saiqbanai* & Emph. *ſaiqbanans.* Luc. 9: 31. conf. *frawaurpanai*, *ſaianans*, *gabauranai.*	*Saiqbanos*, & Emph. *ſaiqbanons.* cfr. *waurthanons.* *)	*Saiqbana*, *nona.* conf. *garathana*, *ſtandandona.*
Gen.	*Saiqbanane* & *ſaiqbanaize.* conf. *baitanane*, *baldanaize.*	*Saiqbanano*, *aize.*	*Saiqbanane*, *aize.*
Dat.	*Saiqbanaim.* emph. *ſaiqbanam.* e. g. Luc. 14: 17. *thaim baitanam.* conf. dicta ſupra. p. 11.	*Saiqbanaim.* conf. *unthwabanaim*, *gaqvumanaim.*	*Saiqbanaim.*
Acc.	*Saiqbanans.* cfr. *fraluſanans.* Syncope eſt in *usluknans.* Marc. 1: 10. pro *uslukanans.*	*Saiqbanos*, & emph. *ſaiqbanons.* cfr. *waurthanons.*	*Saiqbana*, *ona.* conf. *anabudanona*, *waurthanona*, *quithanona.*

EXEMPLA.

In C. A. Occurrentia.

AFAIKAN, negare. *afaika.* Matth. 10: 33. *afaikis.* Matth. 26: 75. *afaikith.* Matth. 10: 33. *afaiaik.* Matth. 26: 72. *afaikai.* Luc. 9: 23.

ANDBEITAN, increpare. *andbait.* Marc. 1: 25. *andbitun.* Luc. 18: 39.

AUKAN. augere, *anaaiauk.* Luc. 3: 20. *anaaukan.* Matth. 6: 27. *biauk.* Luc. 17: 5. *biaukands.* Luc. 19: 11. *biaukada.* Marc. 4: 24.

BAIRAN, ferre, portare. *bairith.* Marc. 4: 28. *gabairam.* Marc. 4: 30. *usbar.* Matth. 8: 17. *atberun.* Matth. 9: 32. *atbair.* Matth. 8: 4. *bairais.*

*) Occurrit illud. Matth. 11: 21. EDV. LYE in emendandis reponendum vult *waurthands*, quod tamen nuper a me inſpectus Codex Arg. non admittit.

vais. Matth. 5: 23. *bairaith.* Joh. 9: 38. *bairaina.* Joh 15; 2. *thairhberi.* Marc. 11: 16. *inatbereina.* Luc. 5: 18. *bairand.* Luc. 8: 15. *unbairandane.* Joh. 15: 2. *bairandam.* Marc. 10: 13. *gabaurans.* Luc. 2: 11. *gabauranamma.* Joh 9: 32. *gabairada.* Luc. 1: 35. *gabauranai.* Joh. 8: 41.

BIDJAN, orare. *bidja.* Joh. 17: 9. *bidjis.* Joh. 11: 22. *bidjith.* Matth. 9: 38. *bidjos.* Marc. 10: 35. *bidiats.* ib. 37. *bath.* Matth. 27: 58. *bedutb.* Joh. 16: 24. *bedun.* Matth. 8: 31. *bidei.* Matth 6: 6. Marc. 6: 22. *bidjith.* Luc. 10: 2. *bidjais.* Matth. 6: 6. *bidjaith.* Matth. 5: 44. *bidjaid.* Luc. 6: 28 *bidjandans.* Matth. 6: 7. *bidjands.* Matth. 8: 5.

BIGAIRDAN, præcingere. *bigaurdans*, præcinctus. Luc. 17: 8.

BIGITAN, invenire: *bigita.* Joh. 18: 38 *bigitith.* Matth. 10: 39. *bigitats.* Luc. 11: 2. *bigat.* Matth. 8: 10. *bigaſt.* Luc. 1: 30. *bigat.* Matth. 8: 30. Marc. 7: 30. *bigetun.* Luc. 14: 4. *bigitai.* Luc 18: 8. *bigitaima.* Joh. 7: 35. *bigeti.* Marc. 11: 13. *bigeteina.* Luc. 6: 7. *bigitands.* Luc. 15: 5. *bigitandei.* v. 9. *bigitandans.* Marc. 1: 37. *bigitandona.* Luc 2: 45. *bigitans.* Luc. 9: 36. *bigitanai.* Luc. 17: 18.

BINDAN, ligare. *gabindith.* Marc. 3: 27. *andbindats.* Luc. 19: 33. *andband.* Marc. 4: 54. *andbundun* Marc. 11: 4. *gabindandans.* Matth. 27: 2. *gabundans.* Marc. 5: 4. *gabundanana.* Marc. 11: 4. conf. Joh. 18: 24. ubi vitioſe Junius & Stiernhielmius habent *gabundana.* v. Ulphil. *Illuſtr.* p. 191.

BIUDAN, jubere. *anabiuda.* Marc. 9: 22. *anabiudith.* Marc. 1: 27. *anabauth.* Matth 8: 4 *anabaud.* Luc. 8: 29. *anabauſt.* Luc. 14: 22. *anabudi.* Luc. 8: 31. *anabiudands.* Matth. 11: 1. *anabudan.* Luc 7: 9. *anabudanona* Luc. 7: 10.

BLIGGWAN, percutere. *bliggwand.* Marc. 10: 34. *usblaggw.* Joh. 19: 1. *usbluggwun.* Marc. 15: 15. *usbliggwands.* Marc. 15: 15. *usbliggwandans.* Luc. 18: 33.

BRIKAN, *gabrikan*, frangere. *ufbrikith.* Luc. 10: 6. *gabrak.* Marc. 8: 19. *gabrikands.* Luc. 9: 39.

BRINNAN, ardere. *ufbrann.* Marc. 4: 6.

DREIBAN, pellere. *usdreibith.* Matth. 9: 34. *usdribun.* Marc. 6: 13. *usdrebi.* Marc. 5: 10. *usdribeina.* Luc. 9: 40. pro quo Marc. 9: 18. eſt *usdreibeina.* ſed v. Ulph. *Illuſtr.* p. 133. *usdreibands.* Marc. 15: 30. *usdreibanda.* Marc. 9: 38. *usdreibandan.* Luc 9: 49. *usdribans.* Matth. 9: 33. *usdribana.* Matth. 9: 25. Participia. *gadraban*, & *drai-*

draibiths, quæ occurrunt Marc. 15: 46. & Luc. 8: 29. animadvertuntur ita, ad diverſas radices pertinere. Ego aliquando credidi, pro *gadraban* ULPHILAM forte *gagraban* ſcripſiſſe. conf. Marc. 2: 4. poſterius vero ſumtum a *draiban*, vexare.

DRIGKAN, bibere. *drigkau*. Joh. 18: 11. *drigkats*. Marc. 10: 39. *drigkand*, Luc. 5: 33. *drugkun*. Luc. 17: 27. *drigkai*. Joh. 7: 37. *drigkais*. Luc. 17: 8. *drigkaith*. Joh. 6: 53. *drigkands* Luc 7: 34. *drigkandane*. Luc. 5: 39.

DRIUSAN, cadere, ruere. *gadriuſith*. Matth. 10: 29. *driuſand*. Luc. 6: 39. *gadraus*. Matth. 7: 25. *druſun*. Marc. 3: 11. *gadriuſai*. Matth. 5: 29. *driuſands*: Marc. 9: 20. *driuſando*. Luc. 8: 14. *driuſandei*. Luc. 8: 47. *driuſandeins*. Marc. 13: 25. *driuſandeino*. Luc. 16: 21. *driuſandan*. Luc. 10: 18. *gadrausjaza*. Luc. 10: 15.

DUGINNAN, incipere. *duginnid*. Luc. 6: 25. *dugann*. Matth. 11: 7. *dugunnun*. Marc. 2: 23. *duginnaith*. Luc. 3: 8. *duginnaina*. Luc. 14: 29.

FAHAN, prehendere. *gafahith*. Marc. 9: 18. *faifah*. Joh. 8: 20. *gafahai*. Joh. 12: 35. *faifaheina*. Luc. 20: 20.

FALDAN, plicare. *faifalth*. Luc 4: 20.

FILGAN, condere, celare. *fulgin*. Matth. 10: 26. *gafulgin*, pro quo vitioſe JUN & ST. legunt *gafialgin*. Luc. 19: 42. *fulginis*. Marc. 4: 22. Sed terminatio vocis in *in* facit, ut credam potius, *fulgin* eſſe adjectivum a voce ſequente oriundum.

FILHAN, tradere, condere, ſepelire, *anafalh*. Marc 12: 1. *affalht*. Luc. 10: 21. *anafulhut*. Marc. 7: 13. *anafulhun*. Matth. 27: 22. *gafulhans*. Luc. 16: 22. *anafulhano*. Marc. 7: 9.

FINTHAN, ſcire. *funthi*. Marc. 5: 43. *finthands*. Marc. 15: 45. *finthandeins*. Luc. 9: 11.

FRAHAN, *fraihan*, *fraihnan*, interrogare. *frah*. Matth. 27: 11. *frehun*. Marc. 2: 1. *fraihn*. Joh. 18: 21. *fraihans*. Luc. 17: 20.

FRAISAN, tentare, *fraiſith*. Marc. 12: 15. *fraiſais*. Luc. 4: 12. *fraiſandans*. Marc 8: 11. *fraiſans*. Marc. 1: 13.

FRATHJAN, intelligere. *frathjith*. Marc. 8: 17. *frothun*. Marc. 12: 12. *frathjaith*. Marc. 7: 14. *frathjaina*. Marc. 4: 12. *frotheina*. Luc. 9: 45. *frathjands*. Marc. 8: 17. *frathjandan*. Marc. 5: 15.

FRETAN, edere. *fret*. Luc. 15: 30. *fretun*. Marc. 4: 4.

GIBAN, dare. *giba*. Marc. 6: 22. *usgibis*. Matth. 5: 26. *usgibith*. Matth. 6: 4. *giband*. Marc. 12: 22. *gaf*. Marc. 2: 6. *atgaft*. Luc. 15: 29. *atgebun*. Matth. 27: 10. *gif*. Marc. 10: 21. *usgibais*. Matth. 5: 33.

gibai. ib. *gibat.* Joh. 13: 29. *gibaima.* Marc. 12: 14. *gebi.* Luc. 1: 73. *atgebeima.* Joh. 18:30. *gebeina.* Luc. 2: 24. *gibandan.* Matth. 9: 8. *atgibada* Marc. 9:31. *gibaidau.* Marc. 8: 12. *atgiban.* Luc. 4: 6. *gibano.* Marc. 6: 2.

GILDAN, retribuere. *fragilda.* Luc. 19: 8. *gildau.* Rom. 12: 19. *usgildada* Luc. 14: 14. *usguldan.* v. 12.

GIUTAN, fundere. *giutith.* Marc. 2: 22. *giutand.* Marc. 5: 41. *ufargutana.* Luc 6: 38.

GRABAN, fodere. *ufgraband.* Matth. 6: 19. *grob.* Luc. 6: 48. *usgrof.* Marc. 12: 1.

GREIPAN, prehendere. *fargraip.* Marc. 5: 41. *griputh.* Marc. 14: 49. *undgripun.* v. 46. *greipith.* v. 44. *undgreipands.* Marc. 9: 27.

GREITAN, *gretan*, flere. *gretith.* Luc. 8: 52. *greitith.* Joh. 16: 20. *gaigroth.* Matth. 26: 75. *gaigrotuth.* Luc. 7: 32. *gaigrotun.* Luc. 8: 52. *greitai.* Joh. 11: 31. *gretandans.* Luc. 6: 21. *greitandans.* Joh. 11: 33. *greitandein.* ib. *greitandei.* Luc. 7: 28.

HAFAN, & *hafjan* tollere. *andhafjis.* Marc. 14: 60. *andhof.* Matth. 27: 12. *andhoft.* Luc. 10: 28. *audhofun.* Marc. 8: 4. *ushófon.* Luc. 17: 3. *ushafei.* Marc. 11: 23. *ushafeith* & *andhafjith.* Marc. 11: 29, 30. *andhafjands* Marc. 8: 29 *andhafjandei.* Luc. 1: 60. *ushafan* Luc. 9: 17. Obſervabit non incurioſus Lector, *ushafei* & *ushafeith* ad priman conjugationem referenda.

HAIFJAN vel *hufan*, lamentari. *hufum.* Matth. 11: 17.

HAHAN, tollere *ushaihah.* Matth. 27: 5.

HAITAN, vocare, *andhaita.* Matth. 7: 23. *hajtid.* Luc. 7: 46. *haihait.* Marc. 1: 20. *haihaitun.* Matth. 10: 25. *hait* Matth. 27: 64. *haitais.* Luc. 14 12. *haitaid.* Luc. 1: 13 *haitaina.* Luc. 14: 12 *andhaihaiti.* Joh. 9: 22. *gahaitands* Luc 9: 1. *haitandin.* Luc. 14: 12. *haitandans.* Marc 1: 5. *haitandona.* Marc. 3: 31. *haitaza.* Luc. 1: 26. *haïtada.* Matth. 5: 19. *haitaidau.* (vocer) Luc. 15: 21. *haitaizau.* Luc. 14: 10. *haitaidau.* (vocetur) Luc. 1: 60. *haitands.* Matth. 27: 8. *haitana.* Marc. 15: 7. *haitan* Luc. 2: 21. *haitanana.* Matth. 9: 9. *haitanane.* Luc. 14: 24. *haitanam.* v. 17. *haitana.* Luc. 8: 2.

HALDAN, paſcere. *haldandans.* Marc. 5: 14. *haldand.* Matth. 8: 30. *haldanaize.* Luc. 8: 32. Non aſſentior Lyio, qui in Gram. Goth. p. 50. opinatur, *haldana* & *haldanaize* poni, pro *haldanda* & *haldandane*, h.e. paſſivum pro activo: paſtores enim paſcunt & armenta paſcuntur.

HILPAN, juvare. *hilp.* Marc. 9: 22.

HLA-

HLAJAN, ridere. *bibloun*. Matth. 9: 24. *blajandans*. Luc. 6: 25. *usblo-janda*. Luc. 6: 71.

JATHAN, probare, affirmare. *frajethun*. Luc. 7: 30. v. ULPHILAS *Illuſtr*.

INWEITAN, adorare. *inwait*. Math. 8: 2. *inwitun*. Marc. 15. 19. *inwei-tais*. Luc. 4: 8. *inwiteina*. Joh. 12: 20.

ITAN, edere. *etun*. Luc. 17: 27.

KIJAN, *kejan*, germinare. *uskijanata*. Luc. 8: 6.

KIUSAN, probare. *uskuſun*. Luc. 4: 29. *uskiuſada*. Luc. 17: 25. *usku-ſans*. Luc. 9: 22.

LAIAN, irridere. *lailoun*. Joh. 9: 28.

LAIKAN, ludere, illudere. *bilaikand*. Marc. 10: 34. *lailaik*. Luc. 1: 41. *bilailaikun*. Marc. 15: 20. *laikid*. Luc. 6: 23. *bilaikandans*. Marc. 15: 31. *bilaikada*. Luc. 18: 32.

LETAN, *leitan*, linquere. *leta*. Joh. 14: 18. *fraletis*. Joh. 19: 12. *afletith*. Matth. 5: 32. *afletam*. Matth. 6: 12. *aflailot*. Matth. 8: 15. *bilaiſt*. Matth. 27: 46. *aflailotum*. Marc. 10: 28. *fralailotun*. Marc. 2: 4. *aflet*. Matth. 5: 24. *fraletau*. Matth. 27: 17. *fraleitau*. Marc. 15: 9. *fraletais*. Luc. 17: 4. *fraleitais*. Luc. 2: 29. *afletai*. Matth. 5: 31. *aflailoti*. Marc. 10: 29. *letands*. Marc. 15: 37. *afletandans*. Marc. 14: 50. *afletandane*. Luc. 18: 29. *afletada*. Marc. 3: 28. *afletanda*. Matth. 9: 2. *afletain-dau*. Marc. 4: 12. *afleitana*. Luc. 16: 18.

LEITHAN, ire, *usleitbith*. Matth. 5: 18. *galeitbos*. Joh. 14: 23. *uslei-tham*. Marc. 4: 25. *galeithand*. Marc 10: 23. *ufarlaith*. Matth. 9: 1. *galithun*. Matth. 8: 32. *galeithais*. Marc. 9: 25 *bileithai*. Marc. 12: 19. *galeithaith*. Luc. 17: 23. *galeithaima*. Marc. 5: 12. *uslitbi*. Matth. 8: 34. *galeithands*. Matth. 27: 5. *ingaleithandans*. Matth. 7: 13. *atgaleitbandam*. Luc. 7: 24. *bileithada*. Luc. 17: 35. *usleithan-din*. Marc. 5: 21. *galeithandan*. Marc. 9: 28.

LIGAN, jacere. *ligith*. Matth. 8: 6. *lag*. Marc. 1: 30. *ligandan*. Matth. 9: 2. *ligandane*. Matth. 27: 52. *ligando*. Marc. 5: 40. *ligandein*. Marc. 7: 10.

LISAN, colligere. *galiſith*. Marc. 12: 27. *liſand*. Matth. 6: 26. *galeſum*. Marc. 4: 1. *galiſada*. Joh 15: 6. *liſanda*. Matth. 7: 16.

LIUSAN, perdere. *fraliuſith*. Luc. 15: 8. *fralaus*. v. 9 *fraliuſands*. v. 4. *fraluſans*. v. 24. *fraluſanan*. Joh. 6: 27. *fraluſanans*, Luc. 19: 10. *fraluſano*. Luc. 15: 6. *fraluſanin*. v. 4.

LUKAN, claudere. *uslukith*. Joh. 9: 32. *galauk*. Luc. 3: 20. *galukun*. Matth. 27: 66. *uslukands*. Marc. 14: 47. Eandem hanc conjuga-

 tio-

tionem ſequitur *usluknan*, quum alias hujus formæ verba, hoc eſt illa, quæ *n* ultimæ ſyllabæ præponunt, (conf. ſupra p. 67.) ad primam fere referantur. *uslukn*, ἐφφαθά. Marc. 7: 34. *usluknans*. Marc. 1: 10. niſi heic ſit craſis pro *usluknandans* aut *uslukanans*. v. ſupra pag. 81.

MAITAN. cædere. *bimaitith*. Joh. 7: 22. *afmaimait*. Marc. 6: 16. *maimaitun*. Marc. 11: 8. *afmait*. Matth. 5: 30. *usmaitada*. Matth. 7: 19.

MEIDAN, debilitare. *gamaidans*, conf. Iſl. *meida*, mutilare, *meiſla*, mutilatio. Ceterum poteſt etiam *gamaidan* eſſe adjectivum, cujusmodi in *an* vel *ans* exeuntia plurima dantur in L. Mœſogothica. e. g. *unſaltans*, inſipidus, *ſadans*, ſatur, *nutans*, piſcator, *wundans*, vulneratus, *wilwans*, prædo, *thraihans*, anguſtus.

NIMAN, capere. *ganimith*. Matth. 9: 13. *nam*. Matth. 10: 27. *nemun*. Luc. 5: 5. *usnemuth*. Marc. 8: 19. *andnemun*. Matth. 6: 2. *nim*. Matth. 9: 6. *nimuh*. Marc. 2: 11. *nimau*. Joh. 10: 17. *usnimais*. Joh. 17: 15. *afnimai*. Marc. 2: 21. *nimaith*. Luc. 9: 3. *adnimaina*. Marc. 6: 11. *nemi*. Marc. 12: 2. *nemeina*. Marc. 6: 8. *ganimands*. Luc. 9: 28. *nimandin*. Luc. 8: 29. *afnimada*. Matth. 9: 15. *ganumans*. Luc. 2: 21.

NISAN, *ganiſan*, ſanari: *ganiſa*. Matth. 9: 21. *ganiſith*. Luc. 9: 24. *ganas*. Matth. 9: 22. *ganeſun*. Marc. 6: 56. *ganiſaina*. Luc. 8: 12. *ganeſi*. Marc. 13: 20.

NIUTAN, capere. *ganutun*. Luc. 5: 9. *ganuteina*. Marc. 1: 17.

QVIMAN, venire, *qvima*. Joh. 8: 14. *qvimith*. Luc. 20: 16. *qvimand*. Matth. 18: 11. *qvam*. Marc. 1: 38. *qvamt*. Matth. 8: 29. *qvemun*. Matth. 7: 25. *qvim*. Matth. 8: 9. *usqvimam*. Marc. 12: 7. *qvimai*. Matth. 6: 10. *qvimau*. Luc. 19: 13. *qvimaiu*. Matth. 27: 49. *qvemjau*. Matth. 10: 34. *qvemi*. Luc. 1: 43. *qvimi*. Luc. 7: 3. *usqvemeina*. Marc. 3: 6. *qvimanda*. Marc. 11: 9. *qvumands*. Marc. 9: 33. *qvimandin*. Matth. 8: 28. *qvimandan*. Marc. 13: 26. *qvimandans*. Matth. 10: 28. *qvumanana*. Marc. 9: 1. *gaqvumanai*. Luc. 5: 17. *gaqvumanaim*. Luc. 8: 4. *qvumana*. Joh. 6: 51.

QVITHAN, dicere. *qvitha*. Matth. 5: 22. *qvithuh*. Matth. 6: 29. *qvithis*. Matth. 27: 11. *qvitith*. Joh. 8: 22. *qvitham*. Luc. 20: 56. *qvithand*. Marc. 8: 27. *qvath*. Matth. 8: 4. *qvathuh*. Marc. 14: 62. *qvaſt*. Marc. 12: 32. *qvethun*. Marc. 6: 4. *qvetunuh*. Joh. 6: 25. *qvith*. Matth.

Matth. 8: 8. *qvititb.* Luc. 20: 3. *qvitbais.* Marc. 1: 44. *qvitbaitb.* Matth. 10: 27. *qvitbaits.* Marc. 11: 3. *qvitbaima.* Luc. 9: 54. *qvitbaina.* Matth. 27: 64. *qvetbi.* Luc. 5: 14. *qvetbjau.* Joh. 8: 55. *qvetbeina.* Marc. 8: 30. pro quo etiam reperitur *qvitbeina.* Luc. 8: 56. & 9: 21. *qvitbands.* Marc. 8: 27. *qvitbandau.* Matth. 8: 17. *qvitbandans.* Matth. 6: 31. *qvitbandane.* Luc. 2: 13. *qvitbandei.* Luc. 3: 22. *qvitbandeins.* Marc. 6: 25. *faurqvitbanana.* Luc. 14: 18. *qvitian.* Marc. 5: 21. *qvitbano.* Matth. 27: 2. *qvitbanis.* Matth. 26: 75. *qvitbanona.* Luc. 18: 34.

RATHAN, numerare. *garatbana.* Matth. 10: 30.

REISAN, ſurgere. *urreiſa.* Matth. 27: 63. *urreiſitb.* Marc. 4: 27. *urreiſand.* Marc. 13: 22. *urrais.* Matth. 9: 25. *urriſun,* Matth. 27: 52. *urreis.* Marc. 2: 9. *urreiſands.* Matth. 9: 7.

RINNAN, currere. *rinnand.* Joh. 7: 38. *urrant.* Joh. 16: 30. *urrann.* Marc. 4: 3. *urrunnun.* Marc. 8: 11. *urrunnutb.* Marc. 14: 48. *undrinnai.* Luc. 15: 12. *durinnands.* Matth. 8: 2. *rinnandans.* Matth. 8: 28. *urrinnandane.* Joh. 12: 20. *rinnandei.* Matth. 9: 20. *urrinnando.* Marc. 4: 8. *urrinnandin.* v. 3. *garunnana.* Marc. 1: 33.

SAIAN, ſerere, *ſajitb.* Marc. 4: 14. *ſaiand.* Matth. 6: 26. *ſaiſo.* Luc. 19: 22. *ſaiſoſt.* v. 21. *ſaiands.* Luc. 8: 5. *ſaiada.* Marc. 4: 15. *ſaianans.* Marc. 4: 16. *inſaiano.* v. 15.

SAIQHAN, videre. adi ipſum paradigma.

SAKAN, increpare. *gaſakitb.* Joh. 8: 46. *gaſok.* Matth. 8: 26. *ſokun.* Marc. 10: 13. *ſak.* Luc. 19: 39. *gaſakans.* Luc. 3: 19. *andſakanai.* Luc. 2: 34. *ſokun,* quod occurrit. Joh. 6: 51. denotat diſputabant, atque adeo confundi videntur verba *ſakan* & *ſokjan,* quorum poſterius in præterito habet *ſokidedun.* v. Joh 7: 2.

SIGGWAN, legere. *usſiggwis,* Luc. 10: 26. *usſuggwuth.* Marc. 2: 25. *uſſuggwud.* Luc. 6: 3.

SIGQVAN, mergi. *ſagqv.* Luc. 4: 40. *ſugqvun.* Luc. 5: 7.

SITAN, ſedere. *gaſat.* Marc. 11: 7. *ſetun.* Marc. 3: 32. *ſit.* Marc. 12: 36. *ſitaiwa.* (forte *ſitaima*) Marc. 10: 37. *ſitands.* Marc. 14: 54. *ſitandin.* Matth 27: 19 *ſitandan.* Marc 2: 14. *ſitandam.* Luc. 7: 32. *ſitandeins.* Matth. 27: 61. *ſitandans.* Marc. 2: 6

SKAIDAN, ſeparare. *afſkaidun.* Luc. 9: 23. *ſkaidai.* Marc. 10: 9.

SKAPAN, creare. *gaſkop.* Marc. 13: 19. *gaſkapans.* Marc. 2: 27.

SKEINAN, ſplendere. *ſkeinith.* Luc. 17: 24. *biſkain.* Luc. 2: 9. *ſkeinandei.* Luc. 9: 29.

SLAHAN, percutere. *ſlahis.* Joh. 18: 23. *afſlaham.* Luc. 20: 14. *ſloh.* Marc. 14: 47. *afſlohun.* Marc. 12: 5.

SLEPAN, dormire. *ſlepith.* Matth. 9: 24. *ſaiſlep.* Luc. 8: 23. *ſlepands.* Marc. 4: 38.

SMITAN, linere, *biſmait.* Joh. 6: 11. *gaſmait.* v. 6.

SNEITHAN, cædere. *ſneithis.* Luc. 19: 21. *uſſneithith.* Luc. 15: 23. *afſnaith.* v. 27. *afſnaiſt.* v. 30. *afſneithai.* Joh. 10: 10.

SNIWAN, ire, *faurſnau.* Marc. 14: 8. *duatſniwun.* Marc. 6: 53. *ſniwaith.* Joh. 15: 16.

SPEIWAN, ſpuere. *ſpeiwand.* Marc. 10: 34. *gaſpaiw.* Joh. 9: 6. *biſpiwun.* Marc. 15: 19. *ſpeiwands.* Marc. 7: 33. *biſpeiwada.* Marc. 18: 32.

STAGGAN, pungere. *usſtagg.* Matth. 5: 29.

STANDAN, ſtare. *ſtandith.* Joh. 8: 31. *ſtoth.* Marc. 3: 26. *ſtothun.* Joh. 18: 5. *gaſtothun.* Luc. 7: 14. *ſtandaith.* Marc. 11: 25. *usſtothi.* Marc. 9: 9. *usſtandans.* Marc. 2: 14. *ſtandandans.* Matth. 26: 73. *ſtandandane.* Marc. 9: 1. *usſtandandei.* Luc. 4: 39. *biſtandandeins.* Joh. 11: 42. *ſtandandona.* Marc. 3: 31. Luc. 5: 2. Cum temporibus hujus verbi confundi non debet *ſtodjan*, incipere, unde *anaſtodeith* in titulis Euangeliorum Marci & Lucæ, nec non *duſtodida.* Luc. 14: 30.

STEIGAN, ſcandere. *ſteigith.* Joh. 10: 1. *usſtaig.* Marc. 3: 13. *ufarſtigun.* Marc. 4: 7. *atſteig.* Marc. 15: 30. *atſteigai.* Luc. 17: 31. *atſteigands.* Joh. 6: 41. *usſteigandans.* Luc. 5: 19. *atſteigadau.* Matth. 27: 42. & Marc. 15: 32.

STIGQVAN, ruere. *gaſtiggqvith.* Joh. 11: 9. *biſtagqv.* Luc. 6: 48. *biſtugqvun.* Matth. 7: 25. *gaſtagqvjais.* Luc. 4: 11.

SWARAN, jurare. *biſwara.* Marc. 5: 7. *ſwor.* Luc. 1: 73. *farſwarais.* Matth. 5: 33. *ſwarands.* Matth. 26: 12.

SWEFAN, ceſſare. *ſwaif.* Luc. 7: 45.

SWERAN, inſidiari. *ſwor.* Marc 6: 19. Conferatur de hac voce, Lexicographis omiſſa, EDV. LYE in Annot.

SWERBAN, tergere. *biſwarb.* Luc. 7: 38.

SWILTAN, mori. *gaſwiltith.* Joh. 12: 24. *gaſwalt.* Matth. 9: 18. *gaſwultun.* Joh. 6: 49. *gaſwiltaima.* Joh. 11: 16. *gaſwulti.* v. 32. *gaſwiltands.* Marc. 12: 20.

TAIRAN, diſſolvere, *gataira.* Marc. 14: 58. *gatair.* Rom. 14: 20. *gatairands.* Marc. 15: 20. *gatairaidau.* Joh. 7: 23.

TEIHAN, nuntiare. *gateiha.* Joh. 16: 25. *fauragataih.* Marc. 13: 23. *gataih.* Matth. 8: 34. *gateih.* Marc. 5: 19. *gateihith.* Matth. 11: 4. *gateihats.* Luc. 7: 22. *gateihans.* Luc. 18: 14. *gataihan.* Luc. 2: 26.

TEKAN, tangere. *atteka.* Matth. 9: 21. *attaitok.* Matth. 8: 3. *attaitoki.* Marc. 3: 22. *attaitokeina.* Marc. 6: 56. *tekands.* Luc. 8: 45.

THAURSAN vel *thaurſjan*, arere. *gathaurſana.* Marc. 3: 1. *thaurſjana.* Marc. 11: 20.

THEIHAN, proficere. *thaih.* Luc. 2: 52.

THLIUHAN, fugere. *thliuhith.* Joh. 10: 12. *gathlauh.* Matth. 14: 52. *gathlauhun.* Matth. 8: 33. *thliuhaith.* Matth. 10: 23.

THREIHAN, premere, arctare. *threihand.* Luc. 8: 45. *thraihun.* Marc. 5: 24. *thraiheina.* Marc. 3: 9. *threihandein.* v. 31.

THWAHAN, lavare. *thwahand.* Marc. 7: 3. *afthwoh.* Joh. 9: 15. *uſthwoh.* Joh. 13: 14. *thwah.* Matth. 6: 17. *bithwahans.* Joh. 9: 11. *unthwahanaim.* Marc. 7: 2.

TRUDAN, calcare. *trudanda.* Luc. 6: 44. *gatrudon.* Luc. 8: 5.

TIUHAN, ducere. *uſtiuhith.* Matth. 10: 23. *uſtauh.* Matth. 7: 28. *attauhuth.* Joh 7: 45. *gatauhun.* Matth. 27: 2. *attiuh.* Luc. 14: 23. *attiuhits.* Marc. 11: 2. *aftiuhands.* Marc. 8: 32. *attiuhandam.* Luc. 2: 43 *uſtiuhada.* Luc. 18: 31. *gatauhans.* Matth. 27: 3. *uſtauhanai.* Joh. 17: 23. *uſtauhanaim.* Luc. 4: 2.

UZON, exſpiraret. conf. *ond*, quod in cippis Runicis animam notat. Pertinere huc arbitror TATIANI *entuti*, obiiſſet. Cap. 212: 5.

WAHSJAN, creſcere. *wahſjand.* Matth. 6: 28. *wohs.* Luc. 1: 80. *wahſjando.* Marc. 4: 8. *uſwahſans.* Joh. 9: 21.

WAJAN, flare. *waiwoun.* Matth. 7: 25. *wajandin.* Joh. 6: 18.

WAIRPAN, jacere. *uſwairpa.* Luc. 6: 42. *uſwairpis.* Matth. 8: 31. *uſwairpith.* Marc. 3: 22. *uſwarp.* Matth. 8: 16. *uſwaurpum.* Matth. 7: 22. *uſwaurpun.* Marc. 12: 8. *wairp.* Matth. 5: 30. *uſwaurpi.* Marc. 7: 26. *waurpeina.* Joh. 8: 59. *atwairpands.* Matth. 27: 5. *wairpandans.* Marc. 1: 16 *uſwarpada.* Joh. 15: 6. *uſwairpanda.* Matth. 8: 12.

frawaurþans. Marc. 9: 42. *inwaurþano*. Joh. 12: 6. *frawaurþanai*. Matth. 9: 36.

WAIRTHAN, fieri. *wairthith*. Matth. 5: 21. *wairthand*. Marc. 13: 19. (a quo utroque diverſos natales habent *frawardeith*. Matth. 6: 19. corrumpit, & *frawaurdjand*. v. 16. corrumpunt, ſcil. *wardjan*, *frawaurdjan*.) *warth*. Marc. 2: 15 *waurthun*. Marc. 1: 22. *waurthuth*. Luc. 16: 11. *wairth*. Luc. 5: 13. *wairthau*. Luc. 18: 18. Marc. 10: 17. *wairthai*. Matth. 9: 24. pro quo *warthai*. Joh. 9: 22. *wairthaina*. Joh. 8: 58. *waurthi*. Joh. 8: 58. *waurtheina*. Luc. 10: 13. *wairthaid*. Luc. 6: 36. *wairthaith*. Matth. 26: 45. *waurthan*. Luc. 4: 23. *waurthano*. Marc. 5: 14. *waurthanai*. Luc. 6: 48. *waurthanons*. Matth. 11: 23. *waurthanana*. Rom. 15: 8. *waurthanona*. Matth. 27: 54. *anawairthin* legitur. Luc. 3: 7. pro *anawairthandin*. Irregulare eſt *wairthja*, quod Luc. 7: 2. occurrere, docet ULPHILAS *Illuſtratus*. credo id poni pro *wairthai*, ut modus potentialis adhibeatur indicando incerto rei eventui.

WIGAN, quatere. *gawigana*. Luc. 6: 38.

WILWAN. rapere. *frawilvith*. Joh. 10: 12. *frawilwand*. Matth. 11: 12. *frawalw*. Luc. 8: 29 *wilwandans*. Matth. 7: 15.

WINDAN, ligare, volvere. *biwand*. Matth. 27: 59. *biwundan*. Luc. 2: 12. *uswindandans*. Marc. 15: 17.

WISAN, eſſe manere. *wiſam*. Luc. 15: 23. *gawas*. Luc. 8: 27. *thairwiſith*. Joh. 10: 41. *biweſjau*. Luc. 15: 29. *wiſands*. Joh. 10: 33. *wiſandans*. Luc. 7: 35.

WITHAN, conjungere. *gawath*. Marc. 10: 9.

WRIKAN; perſequi. *wrikand*. Joh. 15: 20. *wrekun*. ib. *wrikjai*. Marc. 4: 17. *gawrikandans*. Rom. 12: 17.

IN-

INDEX VOCUM.

In hisce fragmentis occurentium.

Aſteriſcus præpoſitus indicat voces in C. A. non reperiundas.

AF, ab. 12: 21.

AFTRA, rurſus 15: 10, 11, 12. Iſl. *aptur*. Alienum ab hoc eſt Germ. *öfter*, utpote quod comparativus eſt τῦ *oft*, quod MœſoGothi *ufto* dicunt.

AGIS, timor, 13: 3. ab *ogan*, timere, de quo ſupra p. 29. Affinitatis nil habet cum Germ. *angſt*, etſi id credere jubeat KNITTELIUS. Vide WACHTERUM.

AHMA, ſpiritus, 14: 17. Gr. ἄημα.

AINS, *aina*, *ain*, unus, a, um. 12: 5. unde *ainqharjizuh*, unusquisque. 12: 5. *ainamma*, uno. 12: 4.

AITHTHAU, aut. AngloSaxonice *eththa*, *oththa* Iſl. *eþa*, *eda*. Al. *edo*, *odo*. Gr. ἤτοι, ἤτε.

AIW, ſeculum, ætas. 12: 2. unde *niaiw*, nunquam, quod ſignificatione reſpondet Alemannico *nijo in altere*, ſæpiſſime apud OTFRIDUM & TATIANUM obvio. Concinunt Gr. αἰών, Lat. *ævum*, Iſl. *æwe* & contracte *æ*, ſemper; conf. Gr. obſol. αἲ, idem quod αἰεὶ. AngloSax. *a*, *aa*.

AK, ſed, 12: 13. & ſæpe alias.

ALJA, niſi. 13: 1.

ALLS, *alla*, *all*, omnis, e. 13: 1. & ſæpe alias.

ANA, ſuper, in. 12: 20. 15: 3.

ANDATHAHTANA, cogitatum, rationabilem. v. Annot. p. 8.

ANDBAHTS, ſervus. 13: 4. de qua voce pluribus egi in Specimine Gloſſarii Ulphilani. I. CÆSAR *ambactum* a Gallis uſurpatum docet.

ANDHAITA, confiteor. 15: 9. *andhaitith*, confitetur.

ANDNIMAN, ſuſcipere. *andnam*, ſuſcepit. 15: 7. *andnimaith*, ſuſcipiatis, ab *and* & *niman*, capere. Iſl. *nima*.

ANSTS, gratia. 12: 3. Al. *anſt*, *enſt*. Iſl. *unna* eſt amare, *ann*, amavit, *aſt*, amor, gratia, unde *aſtwinur*, amicus intimus: præfixo *g* vel *ge* hinc factum videmus *gunſt*.

ANDSTANDAN, reſiſtere. *andſtoth*, reſtitit 13: 2. *andſtandands*, reſiſtens, ib. *andſtandandans*, reſiſtentes. ib. ab *and*, contra, Gr. ἀντὶ. Iſl. *and*, unde *andſtreims*, contra torrentem, *andſyls*, contra ſolis curſum, &

ſtandan, quod in prætetito *ſtoth* habet. Nos Sueci hodieque *ſtånda* & *ſtod* uſurpamus. Alem. *ſtuont*.

ANDWAIRTHI, facies, 11: 17. *in andwairihja*, coram. v. Annot. p. 19.

ANTHAR, alter. 12: 5.

ARMAHAIRTEI, miſericordia. 15: 9. ab *arman*, miſereri, & *hairto*, cor.

ATTA, pater 15: 8. *attan*, patrem 15: 6. *attane*, patrum 15: 8. Gr. ἄττα. Videatur JUNIUS in *Gloſſario*. Quando DIODORUS SICULUS Lib. III. p. m. 110. narrat, ATTIN, quem CYBELE amavit, poſtea PAPPAS dictum fuiſſe, Gothica lingua pro commentario eſſe poterit.

ATHTHAN, autem. 12: 15. & ſæpe alias.

AUK, enim. 11: 34. & ſæpe alias.

BAIRAN, ferre. *bairith*, portat. 13: 4. Utuntur hac voce omnes dialecti Gothicæ.

BI, ſecundum. 14: 15. Gr. ἐπὶ.

BIDJAN, orare. 12: 1. *bidja*, oro. Latinorum *peto* non differt niſi mutatione literarum ejuſdem organi.

BISTUNGQVS, offenſio: 14: 3. a *biſtigqvan*, dequo in Annotatis p. 33. Cave interea credas, cum hoc vocabulo aliquid commercii habere Germ. *ſteigen*, aut Al. *biſuuibban*, quod credidit KNITTELIUS.

* *BIUGAN*, flectere, 111: 11. *biugith*, flectit. v. Annot. p. 31.

* *BLEITHEIN*, miſericordia. 12: 1. v. Annot. p. 8.

* *BLOTINASSUS*, cultus ſacer 12: 1. de quo in Annot. p. 9.

BOKOS, liber. 15: 4. utuntur eadem voce omnes dialecti Scythicæ.

BROTHAR, frater: 14: 15. EDW. LYE, in *Gr. Gothica*, p. XLIII. docet, hanc vocem æque ac *ſuiſtar*, ſoror, & *dauhtar*, filia, in ſingulari aliter non flecti, quam quod genitivus *s* adſciſcat. Sed non animadvertit vir doctiſſimus, *brothr*, quod etiam heic loci occurrit Cap. 14: 10. eſſe dativum caſum. v. Luc. 6: 42. & confer *dauthr*. Marc. 7: 30. Pluralis numerus eſt *brothrjus* Cap. 12: 1. ad inſtar *ſunjus*, *aggiljus*, *thaurnjus* &c. nec non *brothrahans*. Marc. 12: 20. Dat. *brothrum*. Acc. *brothrus* & *brothruns*. v. Luc. 18: 29. & 14: 12.

DAUTHS, mortuus. 14: 9.

* *DRAGK*, potus. 14: 17.

DRAGKJAN, potare. 12: 20. a *drigkan*, bibere. confer dicta p. 23.

DU, in. 11: 36. & ſæpe alias.

DUTHTHE, ideo. 13: 5.

EI, ut. 12: 19. &c.

FAHETHS, gaudium 14: 17. *fahedais*, gaudii. 15: 13. Germani *freude* dicunt, ſed voce cum hac nihil affinitatis habente, ſecus ac credit KNITTELIUS.

FAN, dominus. EDW. LYE, in *Gr. Gothica*, cenſet, nominativum non *fan* ſed *fana* eſſe ponendum, illiusque accuſativum *fanan*, non *fan*. Quum vox ea nunquam plene ſcripta reperiatur, ægre inveniemus, ubi pedem figamus: interea tamen conjectura hæc eo confirmari videtur, quod nominativus ſemper *FA* ſcribatur, ſed accuſativus *FN*, quod diſcrimen minus forte obſervaretur, ſi utrobique eadem vocis pronuntiatio eſſet. Ad illuſtrationem vocabuli ipſius obſervari velim, *fan* in L. Celtica id notare, quod altum & excelſum eſt. v. *Dom* LOUIS LE PELLETIER, *Dictionaire Britannique*, in v. *bann*.

FAUR, pro. 14: 15. v. Annot. ER. BENZELII. ad Joh. 10: 15.

FAURA, ante, præ. 14: 10. 15: 4. Sciendum eſt, diſcrimen id inter *faur* & *faura* non eſſe conſtans: nam quod *faura marein* eſt Marc. 5: 21. id *faur marein* ſcriptum invenitur Marc. 1: 16.

FIANDS, inimicus. 12: 20. v. Annot. p. 22.

FILU, multum. 15: 4. Gr. πολύς. Germ. *viel*. Iſl. *fielde* multitudo, & in compoſit *fiol*. Credo, adverbium eſſe vel adjectivum neutrius generis, unde conſtrui videmus cum genitivo. *manageins filu*, multum turbæ. Marc. 5: 21. 24. conf. *manwu*. Luc. 14: 17. *ſeitbu*. Joh. 6: 15. *aglu*. Marc. 10: 24. *bardu*. Joh. 6: 60.

FRAGILDAN, retribuere. 12: 19. 11: 35. a *gildan*, reddere.

* *FRATHI*, mens, intellectus, 11: 34. pro quo amanuenſis errore ſcribitur *framathi*, 12: 2. v. Annot. p. 14. *frathjan*, ſapere. 15: 5.

FRAUJINON, dominari. 14: 9. a *frauja*, dominus. AngloSax. *frea*. Al: *frô*. v. OTFRIDUS. Lib. I. Cap. V: 69. Matresfamiliarum hodie ſolæ hoc nomen retinent.

FRIATHWA, amor. 14: 15. a *frijon*, amare. Sueth. *fria*, procari. *frid*, amabilis, pulcer. Cambr. *ffraw*.

FRAQWISTJAN, perdere. 14. 15. KNITTELIUS in cognatis non ſatis commode numerat Germ. *verwüſten*.

FRAWEITAN, vindicare. 13: 4. *fraweito*, vindicta. Ejusdem familiæ ſunt AngloSax. *wite*, pœna. Al. *uuizzi*. Iſl. *witi*: unde *helwite*, pœna infernalis, gehenna. A. S. *hellewite*. Al. *hellauuizzi*, *uuizzinon*, torquere. Hodie *wite* apud nos mulctam notat.

 * *FRU-*

* *FRUMOZO*, prius 11: 35. a poſitivo *frumo* vel *frum*. Terminatio in *o* debetur ſignificationi adverbiali. v. p. 7.

FULLJAN, implere. 15: 13. a *fulls*, plenus.

FUN & *fon*, ignis. 12: 20.

GADAILJAN, partiri. 12: 3. a *dail*, pars.

GADRIUSAN, cadere. 15: 3. a *driuſan*, id.

GAGGAN, ire. 14: 15. Sueth. *gånga*.

GAHAITA, promisſiones. 15: 8. ab *haitan*, *gahaitan*, promittere.

GAJIUKAN, vincere. 12: 21. a *gajuk*, jugum. Ad imitationem Græci ὑποζυγόω & Lat. ſubjugo.

GAKIUSAN, probare. 12: 2. 14: 18. v. Annot. p. 14.

GALAUBEINS, fides. 12: 3.

GALEIKAN, placere. 12: 2. Iſl. *lika*. AngloSax. *lican*, *mi licath*, placet mihi. Angl. *like*.

GALEIKON, aſſimiliare, 12: 2. a *leiks*, ſimilis.

GAMAIN, communis, it. profanus. 14: 14. uti Gr. κοινὸν utramque ſignificationem habet.

* *GAMARZEIN*, ſcandalum. 14: 13. inde *gamarzjan*. ſcandalizare.

GAMELJAN, ſcribere. 12: 19. *gamelith*, ſcriptum. C. A. habet *meljan*, *gameleins*, ſcriptura, *mel*, id. *ufarmeli*, inſcriptio, *gilſtrameli*, deſcriptio tributi.

GARAIDEINS, ordinatio. 13: 2. v. Annot. p. 27.

GARAITHEI, juſtitia, 14: 17. a *raihts*, rectus: quam vocem omnes dialecti Gothicæ habent.

GASATJAN, collocare: unde *gaſatida*, collocata. 13: 1. *gaſatjanda*, collocabimur. 14: 10. Terminationem *anda* & *ainda* promiſcue non poni, nec *a* ſuffixum eſſe, docent ſuperius allata pag. 65.

GASWALT, mortuus eſt. 14: 15. a *gaſwiltan*, mori. A. S. *ſweltan*. Suethice notat fame perire, & eſurire. *Suuinen* Alemannice eſt deliquium animi pati, ſed ab hac radice penitus alienum.

GATAIRAN, deſtruere. 14: 20. AngloS. *tæran*. Angl. *teare*. Conſpirant. Gr. τείρω. & Lat. *tero*.

* *GATHRAFSTEI*, conſolatio. 15: 4. a *thraffljan*, conſolari, animum addere.

GATULGJAN, firmare. 15: 8. vox MœſoGothis propria.

* *GAURJAN*, contriſtare. 14: 15. a *gaurs*, triſtis.

GAWAIRTHI. pax. 12: 13. v. Annot. p. 20.

* *GAWAMM*, impurum: 14: 14. vide Annot. p. 38.

• *GAWILJA*; voluntas, a *wilja*, id. *gawiljai* eſt voluntarie, quaſi dicas cum voluntate.

GAWRIKAN, vindicare. 12:19. v. Annot. p. 20.

GIBAN, dare. *gif*, da. 12:20. *gibith*. 12:19. *gibai*, det. 15:5. *gibana*, data. 12:8.

GILDAN, retribuere, 12:19. Codex Argenteus habet *usgildan*, *fragildan*, *gild*, cenſus & *gilſtrameli*, ἀπογραφή.

GOTH, Deus. Vox hæc nunquam plene ſcribitur, ſed *gth* cum impoſita linea, non tam compendii ergo, quam ut ex inſtituto veteris eccleſiæ tam Judaicæ quam Chriſtianæ ita quodammono caverent, ne temere profanaretur divinum nomen. Incertum itáque eſt, utrum *Goth* an *Guth* pronuntiari debeat. Prius quum adoptarint Editores Codicis Argentei, veſtigia eorum ſecuti ſumus, etiamſi probabilius ſit, veteres Gothos *Guth* dixiſſe. Conf. *gudafaurhts*, immo in plurium numero *guda*, dii. Joh. 11:35. quæ terminatio quum neutrius generis index ſit, obſervare ſubit, in Lingua veterum Iſlandorum, *Gud* ſemper maſculinum eſſe, quando de vero Deo ſermo eſt, neutrum vero quando de deaſtris. HIST. OLAVI TRYGGW. Edit. Skalh. p. 160. ubi colloquium inducitur OLAVI cum SIGRIDA, Regina Sueciæ. *þu gudlaſter oc kallar god hin bædſta gud*, blaſphemas ſummum Deum idoli nomine compellans. KNYTL. S. p. 248. *Han bad bogga nider godit*, juſſit concidi idolum.

•*GREDON*, eſurire. 12:2. *gredo*, v. Annot. p. 23. *gierig*, avidus, alius originis eſt: quam ſi deſideras, adi Ulphilanum *gairnjan*, & conf. ULPH. *Illuſtr.* p. 119.

GOTHS vel *gods*, bonus 12:2.

HABAN, habere 12:4.

HAIRUS, enſis. v. Annot. p. 29.

HAUBITH, caput. 12:20.

HAUHJAN, exaltare. ab *hauh*, altum.

HAURI, focus, congeries carbonum. v. Annot. p. 24.

• *HAZEIN*, laudem 13:3. *hazjan*, laudare. 15:11. v. Annot. p. 20.

JABAI, ſi, 12:18. &c.

JAH, et. Al. *job*. In tranſcurſu notabo, in inſcriptionibus veterum Latinorum I ſæpe pro et occurrere, uti pluribus docent PHILIPPUS BONAROTTIUS, de Vaſis Vitreis figuratis. p. 113. & MUSEUM VERONENSE, p. 106.

JAI,

JAI, certo, immo. Occurrit hac ſignificatione in C. A. Luc. 7: 26. *Jai qvitha izvis jah mais praufetu*, immo dico vobis, etiam plus quam Prophetam, conf. Matth. 11: 9. & utrobique ULPH. *Illuſtr.*

JAINS, ille 14: 15. *jainamma* illi.

IDWEITJAN, exprobrare 15: 3. AngloSax. *edwitan*. Al. *itiuuizzon*. Uplandi noſtri alicubi hodieque dicunt *edwetta* vel *edetwetta*. Angli contracte *twite*. *Id* vero & *ed* in dialectis Gothicis reſpondet Latinorum *re*, iterationemque actus indicat. Confirmant id Alemannica *itlonen*, remunerari, *itporan*, regenitus. AngloSaxonica *edniwan*, renovare, *edgyldan*, remunerari, *edcennan*, regenerare. Iſl. *idgiold*, retributio, *idmælt*, carminis genus, ubi eadem ſyllaba continue repetebatur. Pertinet ad eandem hanc claſſem Ulphilanum *idreigon*, quod proprie indicat dolorem iteratum, ab *id* & *reigon*, quod ſine dubio dolere notavit. AngloS. *reowe*, dolor, Al. *riuua*. Germ. *reuwe*. Adde hodiernum noſtratium *idiſla*, ruminare, quod eſt iterum mandere, τὴν τροφὴν πάλιν ἀναμάσσαϑαι, ut loquuntur Græci. CambroBritanni & Armoriei *ad* uſurpant. v. TH. RICHARDS *Theſaurus Ant. L. Britannicæ*, in *ad*. & DOM LOUIS. LE PELLETIER, *Dictionaire de la Langue Bretonne*, in v. *affeit*. Quod hocce præfixum *id*, *it* nec veteri Latio incognitum fuerit, ut credamus, jubere videntur *it*erum, *it*erare, *it*em, *it*idem, quibus adde frequentivorum formam fac*tito*, dic*tito*, quæ indicat factorum & dictorum iterationem, quamque caſui non niſi imperiti aſſignaverint.

IK, ego. 12: 19. 14: 11. Vox Scythica.

IN, in, ob, propter: *inn*, geminato *n* in C. A. denotat intus.

IS, ille, *is*, ejus. 11: 33. *imma*, illi 11: 34. *immuh*, id. 4: 36. *ina*, illum. 11: 36.

IST, eſt. Sueth. *äſt*: a verbo irregulari *am*, ſum.

ITH, igitur, autem. 12: 20.

JU, adhuc. 14: 15.

IZWAR, veſter, 12: 2. Iſl. *idwar*. Sueth. *eder*. Al. *iuuer*. A. S. *eower*. Angl. *your*. Germ. *euer*.

IZWIS, vos. 12: 1.

KNIV vel *kniu*, genu. v. Annot. p. 3.

LAISEINS, doctrina. 15: 4. a *laiſjan*, docere. Non male docet KNITTELIUS, quod ante eum docuere plurimi, ortum hinc ducere Alemannicum *liſt*, ſcientia, doctrina. *Gotes liſt*, Dei ſcientia.

RHYTH.

RHYTHM. de S. ANNONE, v. 28. *liſtmeiſtere*, artifex apud WILLERANUM, *Cant.* 7: 1. Utuntur Iſlandi eadem voce *ſaungliſt*, ars cantandi, *lekningsliſt*, ars medica, *bokaliſt*, ſtudia. v. CHRON. RHYTHM. p. 114. Hodie uſurpatur pro ſcientia fraudulenta, technis.

LAISTJAN, ſequi. 14: 19. Credit KNITTELIUS, inde formatum Germ. *laiſte*, forma calcei lignea. Sed quum videam, in Lingua A.S. *læſt* denotare ſolum pedis (v. Gloſſ. ÆLFRICI p. 71.) facile conjicio, hanc primam eſſe vocis ideam, in qua ambæ conveniant: *unbilaiſtidai*, non adſequendæ, occurrit. 11: 33.

LEIKA, corpus. 12: 5. v. ULPH. *Illuſtr.* p. 44.

LIBAN, vivere. 14: 11.

LITHUS, membrum. 12: 4. *lithjus*, membra, & in quarto caſu *lithuns*. JUNIUS & STIERNHIELMIUS membrum *litha* dici tradunt, ſed repugnant caſus reliqui. TATIANUS, cap. 28. *Ein thinero lido*, unum membronum tuorum.

LIUBS, dilectus. 12: 19.

* *LIUTHON*, cantare. 15: 9. conf. *awiliudon*, laudes canere. v. Annot. p. 40.

* *LUBAIN*, ſpes. 15: 13. v. Annot. p. 40.

MAGAN, poſſe 12: 18. *magi*, poſſit.

MAIS, magis. 14: 13.

MANAGAI, multi, 12: 5. *managei*, multitudo, populus. 15: 10.

MAN, vel *manna*. 12: 17. vir, homo.

MATS, cibus. 14: 17. *mad* per errorem ſcribi, docetur in Annot. p. 23.

MIK, me. 15: 3. *mis*, mihi. Veteres Latinos pro meus *mis* dixiſſe, conſtat.

MISSO, ubi ἄκλιτον eſt, denotat inter, ut *ſis miſſo* & *ſeina miſſo*, inter ſe, *izwis miſſo*, inter vos: ubi vero flectitur, æquivalet Latinorum *met*, in ipſemet, temet &c. e. g. Luc. 10: 29. *ſwe thusmiſſan*, ut temet ipſum. v. 14: 13. Credit KNITTELIUS Germ. *zwiſchen*, *twiſchen* hinc ortum ducere. Sed qui meliorum ſunt partium, *twiſchen* & Belg. *tuſchen* proprie denotare docent id, quod eſt inter duo, a *zwei*, A. S. *betweonan*, *betwux*, id. In Codice Argenteo ſimili vocis forma & compoſitione occurrit *mith tweihnaim*. Marc. 7: 31. *mith tweihnaim markom daikapaulaios*, ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων δεκαπόλεως.

MITATHS, menſura. 12: 3. a *mitan*, metiri.

MITH, cum, 12: 18. Gr. μετά. Conſpirant dialecti Gothicæ.

MUNAN, cogitare 14: 14. v. Annot. p. 76.
MUNTHS, os. Vox toti Gothorum generi communis.
NAMO, nomen, a *niman*, *ganiman*, percipere, diſcere, quum nomen id ſit, unde, quid res quælibet ſit, diſcimus. Græci Latinique eadem voce utuntur, *nomen*, ὄνομα: quorum poſterius a *novi* ortum eſſe nequit, quæ derivatio vocis Latinæ nobis tradi ſolet: a νέμειν, dividere, arceſſunt alii, ſed obluctante vocis ſignificatu: verum de hoc alias pluribus.
NI, non, ne. Occurrit ubique.
NIBA, niſi, 14: 14. Contracte pro *ni iba*, ſi.
NIMAN, accipere, diſcere, percipere. Iſl. *nima*, *nema*. AngloSax. *geniman*. Germ. *nemen*.
NIST, non eſt. 13: 1. contr. a *ni iſt*, eſt. TATIANUS Cap. 30: 7. *Si juuar uuort iſt iſt*, *niſt niſt*, ſit ſermo veſter ita, ita, non non.
* *NIUJITHA*, novitas. 12: 2. a *niuja*. Gr. νέος. Lat. *novus*. Sueth. *ny*, AngloSax. *neow*, *niv*. Al. *niuuer*. Angl. *new*. Germ. *neu*.
NU, ergo 12: 1. *nunu*, id. 14: 15. Poëtæ Græci νυ ſimili modo uſurpant pro γε, δὴ. v. H. STEPHANI *App.* ad *Theſ.* Gr. *L.* p. 1512. Alias νυνὶ. Eadem ſignificatio eſt noſtratis *nu*.
OGAN, timere. v. Annot. p. 29.
QHAIVA, quam. 11: 33.
QHARJIS, *qharja*, *qharjo*, qvis, qvæ, qvod. 12: 3. *qharjammeh*: cuilibet. *qharjaneh*, quemlibet Luc. 4: 40. Sueth. *hvarje*. *qharjizu*, quisque. 14: 12.
QHAS, *qho*, *qha*. quis, quæ, quod. 11: 33. 12: 2.
QVITHAN, dicere. 12: 3. Iſl. *queda*. Al. *quethen*, *qvith*, dicit. conf. Lat. *qvio*, *qvis*, *qvit*. unde *inqvit*.
QVIWANA, vivum. 12: 1. *quiwaim* vivis. 14: 9. conſpirat, Lat. *vivus*.
RAGINEIS, conſiliarius. 11: 34. v. Annot. p. 7.
RAIHTIS, enim, quidem. Occurrit particula illa non raro in Codice Argenteo, exprimens Gr. ἄν, γάρ, πὲρ, μεν. Luc. 18: 14. *Attiddja ſa garaihtoza gataihans du garda ſeinamma than raihtis jains*, abiit hic juſtior declaratus in domum ſuam, quam quidem ille, quem locum male intellexiſſe videmus SCHILTERUM in Gl. p. 28. dum ait, Gothum vertiſſe, *quam juſtus iſte*. conf. ULPH. *Illuſtr.* p. 59.
RATHJO, ratio. 14: 12. v. Annot. p. 27.
RAZDO, vox, ſermo. v. Annot. p. 31.

REIKINON, regnare. 15: 12. v. Annot. p. 41.

REIKS, princeps. 13: 3. v. Annot. p. 28.

* *RIKAN*, colligere. 12: 20. v. Annot. p. 24.

SA, *ſo*, *thata*, articulus præpoſ. ὁ, ἡ, τὸ. 13: 2. & cum affixo *ei*, *ſaei*, *ſoei*, *thatei*, qui, quæ, quod. 14: 18. Iſl. *ſa*, *ſu*, *that*. AngloSax. *ſe*, *ſeo*, *that*. Veteres Latini pro ea *ſa* dixere, *ſos*, pro eos: quod loquendi genus ENNII ævo adhuc viguiſſe, docet FESTUS. Conſtans eſt obſervatio, de qua heic loci Lectorem meum admonitum volo, quo longius in Vetus Latium penetraverit, eo illum propius ad Gothiſmum accedere. Quin etiam dialecto Megarenſium σὰ & [illegible] uſurpabantur pro τινὰ, unde ἄττα pro ἄτινα.

SAIWALA, anima. 13: 1. Sueth. *ſjäl*. Antique *ſal*, *ſawl*. Ceterarum Linguarum aſſenſum v. apud JUNIUM.

SAMO, idem. 12: 4. Suethi, Dani Anglique voce hac hodieque utuntur.

SATJAN, ponere. Sueth. *ſätta*.

SAUD, hoſtia. 12: 1. KNITTELIUS ab hac voce pullulaſſe credit Germanicum *verſöhnen*. ſed præceps hoc judicium eſt: tu id ortum crede a MœſoGothico *ſaun*, lytrum, redemtionis pretium. Marc. 10: 45. De etymologiis KNITTELIANIS pæne dixero: *difficile eſt, tot ictibus nunquam ferire.*

SEI, quæ, 12: 3. Contractum pro *ſoei*. conf. Luc. 8: 2.

SILBA, ipſe. 12: 19. Vox omnibus Dialectis communis.

SIFAITH, lætamini. 15. 10. v. Annot. p. 40.

SIND, ſunt. 11: 33. *ſijum*, ſumus. 12: 5. *ſijai*, ſit. 12: 2. a verbo auxiliari *wiſan*, eſſe.

SIS, ſibi. 14: 12. *ſik*, ſe. 14: 14.

SKALKINON, ſervire. 14: 18. a *ſkalks*, ſervus.

SKULAN, oportere. 12: 3. Sueth. *ſkola*.

STATHS, locus, 12: 19. a *ſtandan*, ſtare, cujus præter. eſt *ſtoth*.

STAUA, judicium 11: 33. *ſtauaſtols*, tribunal, a *ſtols*, ſella. *ſtojan* eſt judicare. 14: 10, 13. Scilicet permutatur interdum *au* in *oj*. e. g. *taui*, opus 12: 4. in pl. *toja*, opera. Joh. 8: 41. Sic *thivi*, ancilla, in genit. habet *thjujos*. Luc. 1: 49.

SUNJA, veritas. 15: 8. *ſunjeins*, verus. Apud Iſlandos *ſannur*: Sueth. *ſann*. Reliquæ dialecti hujus vocis oblitæ ſunt: evidens tamen eſt, aliunde, quam ab eadem non proveniſſe Latinorum *ſane*. *Sooth* apud AngloSaxones verum notat, quam vocem credo a borea noſtro mutuatam. *Sannur* enim in genere neutro apud Iſlandos habet *ſatt*.

SWA, ſic. 12: 5. Iſl. *ſwa*: & ita in ſcriptis noſtratium medii ævi. *ſwaſwe*, ſicut. v. Annot. p. 39.

SWAEI, itaque. 13: 2.

SWARE, temere, fruſtra. 13: 4.

TATRAUA, credo. Annotationes docent legi debere *gatrauu*. p. 64.

TAUJAN, facere. 12: 20. & alias ſæpius, *taui*, opus. v. Annot. p. 16.

THAI, ab art. præpoſ. *ſa* 13: 2. 3. indidem *thamma*, *thana*, *thize*, *thaim*, *tho*, *thata*, quæ hic offendes, & cum addito *ei* *thanei*, *thizei*, *thatei*, *thoei*.

THAIRH, per. 11: 36. Germ. *durch*.

THAITHTHAN, v. Annot. p 15.

THAN, quum. 14: 19. Sueth. *td. than nunu*, itaque. 14: 12, 19.

THANAMAIS, amplius. 14: 13. v. Annot. p. 38.

THATHEI, quoniam. 14: 11.

THAU, quam. 12: 3.

THAURSJAN, ſitire, 12. 20. a *thaurs*, ſiccus.

THEINS, *theina*, *thein*, tuus, a, um. Vox per Scythicum orbem univerſum diffuſa.

THIUDA, gens. 15: 9. ſeqq. Iſl. Þiod, Þyde. inde *thiudangardi*, regnum, quaſi diceres gentis vel Regis domicilium; *thiudans* enim rex eſt. Cap. 14: 17. Scribitur *thiudangard* abſque *i*: quod nec a more Codicis Argentei admodum alienum eſſe, judico. Invenio enim ibi *midjungard*, mundus, *weinagard*, vinea, *aurtigard*, hortus.

THIUTHS, *thiutha*, *thiut*, bonus, a, um, 12: 21. v. Annot. p. 26. *unthiuth*, malus. 12: 21.

THO, v. *thai*.

THRAFSTEINS, ſolatium. 15: 5. a *thrafſtjan*, hortari, conſolari. Sueth. *tröſta*.

THU, tu, 14: 10. qvo refer *thus*, tibi, *thuk*, te.

THULAINS, patientia 15: 4. a *thulan*, *gathulan*. Conf. Lat. fero, *tuli*, quod de patientia ſæpe uſurpatur, &, quod propius accedit, obſol. *tolo*, unde tolero, uti a geno, genero. Gr. ταλάω. AngloS. *tholian*. Sueth. *tola*.

* *THWAIRHEIN*, ira. 13: 4. v. Annot. p. 21.

* *TIMREINS*, ædificatio: 14: 19. a *timrjan*, ædificare. Sueth. *timra*. G. δέμειν.

UBILS, malus. 13: 4. Germ *übel*.

* *UFARWISAN*, ὑπερέχειν. 13: 1. ab *ufar*, ſuper, & *wiſan*, eſſe.

UFHAUSJAN, obedire. 13: 1. a *hauſjan*, audire.

UFKUNNAN, cognoſcere. 11. 34. v. Annot. p. 30.

* *UNBILAISTIDAI*, non adſequendæ. Part. Paſſ. verbi *laiſtjan*, quod vide.

UNS, nos: 14: 13. *unſar*, noſter, *unſarai* noſtræ.

UNTHIUTH, malum. v. *thiuths*. inde in C. A. *unthiuthtujan*, malefacere.

UNUSSPILLODA, non enarranda. v. Annot. p. 7.

US, ex. 11: 36.

USGIBAN, exhibere. 12: 1.

USSTANDAN, exſurgere, 15: 12. a *ſtandan*, ſtare.

USTIUHAN, perficere, ad finem perducere, a *tiuhan*, ducere: inde *uſtauhan*, perfectum. 12: 2 uti indidem habemus *tauhans*, ductus. Luc. 4: 1. Cave enim credas KNITTELIO, docenti *uſtauhan* a *taujan*, facere, formatum eſſe. Id enim primæ conjugationis eſt, uti monſtrat perfectum *tawida*. Joh. 8: 40. adeoque participium paſſivum in *iths* deſinens poſcit, *uſtawiths*. In Codice Argenteo habemus *uſtauhanai*, perfecti. Joh. 17: 23. & *uſtauh*, perfeci. Joh. 17: 4. Plura vide in ſchemate.

USTE, quoniam 11: 36. Erratum Librarii eſſe ſuſpicatur KNITTELIUS pro *unte*, quod in C. A. ſæpe hoc ſignificatu occurrit: poteſt etiam alia vox eſſe.

* *WAJAMERJAN*, blaſphemare. Vox, ut opinor, ab interprete Bibliorum formata, ut exprimi poſſet Gr. βλασφημεῖν. Compoſita eſt a *wai*, væ, & *merjan*, divulgare, pronuntiare: contrarum eſt *wailamerjan*, euangelizare.

WAIHT, res, aliquid. 14: 14. unde *nimaiht*, nihil. In Codice Argenteo ſcribitur etiam *nimaiths*. Joh. 8: 54. v. ULPHIL. *Illuſtr.* p. 36.

WAILA, bene. 12: 3. Sueth. *wäl.*

WAILAGALEIKAN, bene placere 12: 1. *wailagaleikaidana*, placentem. Occurrit etiam *wailagaleikaith*. 14: 18. quod per errorem irrepſiſſe credit KNITTELIUS pro *wailagaleikaiths*. Sed non eſt, quod in hoc ſcirpo nodum quærat. Proba enim lectio eſt, & *wailagaleikaith* tertiæ perſonæ præſ. indic. ad formam *fiaith*, *habaith*. v. Joh. 8: 29. ſed *galeikaith* Cap. 12: 2. participium neutrius generis eſt. conf. Luc. 10: 21.

WAIRTHAN, fieri. v. in *warth*.

WAIT, ſcio 14. 14: 14. a *witan* ſcire. v. Annot. p. 7. AngloSax. *wat*, *ic wat*. Sueth. *wet*.

WALDUFNI, poteſtas. 13: 1. a *waldan*, poteſtatem habere. v. Annot. p. 7.

WARGITHA, damnatio. 13: 2. a *wargjan* damnare. In ſcriptis veterum Iſlandorum *wargur* appellabatur, cui aqua & igni interdictum fuit, quo in loco inprimis erant ob commiſſa latrocinia infames. v. OL. TRYGG.VASONS S. p. 59. In Lege Salica *wargus* explicatur expulſus, & apud SIDONIUM narratur, *wargos* appellari latrunculos. In Lingua Fennonica fures ex eadem ratione *waras* & in plurium numero *wargus* dici, unde *warga-meri*, mare prædonum, auctor eſt MOLLERUS, in diſſertatione de *Waregia*, Londini Scan. Anno 1731. habita. Confer DU FRESNE, in Gloſſ. Lat. & SAVARRO ad SIDONIUM, alios ut prætercream.

WARTH, fuit. 15: 4. a *wairthan*, fieri. 12: 18. KNITTELIUS adjungit, *alias* was & warthi, *quæ duo habet C. A. Tollit interdum Codex Carolinus i finale.* Circa quæ verba obſervo 1. *was* & *warth* diverſæ originis eſſe, hoc a *wairthan* illud a *wiſan* ortum. 2. Non neminiſſe me, unquam *warthi* invenire, & ſicubi invenerit KNITTELIUS, erratum eſſe: quum analogia requirat aut *warth*, factus eſt, aut *waurthi*, fieret. Joh. 8: 58. 3. Nihil adeo eſſe, cujus accuſare debeamus Codicem Guelpherbytanum. Poſſem addere quartum, eum, nempe, qui ne prima quidem linguæ elementa novit, ſi quid in poſterum verſionis ULPHILANÆ inveniatur, illotas manus abſtinere debere.

WAS, erat 11: 34. a verbo auxiliari *wiſan*, unde *wiſandam* & *wiſandona*. 13: 1.

WA-

WAURSTW, opus. 14: 20. a *waurkjan*, operari Iſl. *yrkja*: conf. Lat. *arceo*, unde exerceo. Gr. ἔϱγω, a quo ἔϱγον, ἐϱγάζω.

WAURTS, radix. 15: 11.

WEIHS, ſanctus 12: 1. AngloS. *wib*, *wig*, Al: *uuiho*: unde noſtratium *wiga*, conſecrare, *wigwattn*, aqva conſecrata.

* *WEN*, ſpes, 15: 4. Sueth. *vån* A. S. *vena*. Al. *uuan*. Verbum eſt *wenjan*, ſperare 15: 12. nec non *wenan*. Luc. 6: 35.

WIGS, via. 11: 33. *wigos* vias. In C. A. occurrit etiam *wigans*. Luc. 14: 23. quod eſt quarti caſus, in eundem modum ac *fiſkos*, piſces, habet *fiſkans*, v. 15. *wairos*, viri. ibid. v. 30. *wairans*. v. 32. *dagos*, dies, Luc. 19: 43. *dagans*. Marc. 2: 1.

WILJAN, velle. 13: 3. Sueth. *wilja*, quæ vox in reliquis omnibus dialectis reperiunda. *wilja*, voluntas. 12: 2.

WITUBNI, ſcientia. 11: 33. a *witan*, ſcire. v. Annot. p. 7.

WULTHUS, gloria. 11: 36. AngloS. *wuldor*, gloria, ſplendor. Fenn. *walo*, id. conf. ULPH. *Illuſtr.* p. 41.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 01483 4793

A 727,945 DUPL